

ZAKON

O PARNIČNOM POSTUPKU

Deo prvi

OPŠTE ODREDBE

Glava prva

OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pravila postupka za pružanje sudske pravne zaštite po kojima se postupa i odlučuje prilikom rešavanja građanskopravnih sporova iz ličnih, porodičnih, radnih, trgovačkih, imovinskopravnih i drugih građanskopravnih odnosa, osim sporova za koje je posebnim zakonom predviđena druga vrsta postupka.

Član 2.

Stranke imaju pravo na zakonitu, jednaku i pravičnu zaštitu svojih prava.

Sud ne može odbiti da odlučuje o zahtevu za koji je nadležan.

Član 3.

U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahteva koji su stavljeni u postupku.

Stranke mogu slobodno raspolagati zahtevima koje su stavile u toku postupka. One se mogu odreći svog zahteva, priznati zahtev protivnika i poravnati se.

Sud neće dozvoliti raspolaganja stranaka koja su u suprotnosti sa prinudnim propisima, javnim poretkom i pravilima morala.

Član 4.

Sud odlučuje o tužbenom zahtevu po pravilu na osnovu usmenog, neposrednog i javnog raspravljanja.

Sud će isključiti javnost samo u slučajevima predviđenim zakonom.

Član 5.

Sud će svakoj stranci pružiti mogućnost da se izjasni o zahtevima, predlozima i navodima protivne stranke.

Samo kad je to ovim zakonom određeno sud je ovlašćen da odluči o zahtevu o kome protivnoj stranci nije bila pružena mogućnost da se izjasni.

Član 6.

Parnični postupak vodi se na srpskom jeziku ekavskog ili ijekavskog izgovora i u tom postupku koristi se ćirilčno pismo, a latinično pismo - u skladu sa ustavom i zakonom. Na područjima na kojima je, u skladu sa zakonom u službenoj upotrebi jezik određene nacionalne manjine postupak se vodi i na jeziku i uz upotrebu pisma te nacionalne manjine.

Stranke i drugi učesnici u postupku imaju pravo da se služe svojim jezikom i pismom, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Član 7.

Stranke su dužne da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahteve i da predlože dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Sud utvrđuje sve činjenice od kojih zavisi odluka o osnovanosti zahteva.

Sud je ovlašćen da utvrdi i činjenice koje stranke nisu iznele i izvede dokaze koje stranke nisu predložile ako iz rezultata raspravljanja i dokazivanja proizlazi da stranke raspolažu zahtevima kojima ne mogu raspolagati (član 3. stav 3) ili kad je to posebnim propisima predviđeno.

Sud ne može svoju odluku zasnovati na činjenicama o kojima strankama nije pružena mogućnost da se izjasne osim kada zakonom nije drugačije propisano.

Član 8.

Koje će činjenice uzeti kao dokazane odlučuje sud po svom uverenju, na osnovu savesne i brižljive ocene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, kao i na osnovu rezultata celokupnog postupka.

Član 9.

Stranke su dužne da savesno koriste prava koja su im priznata ovim zakonom.

Stranke, umešači i njihovi zastupnici su dužni da pred sudom govore istinu.

Sud je dužan da spreči svaku zloupotrebu prava koja imaju stranke u postupku.

Član 10.

Stranka ima pravo da sud odluči o njenim zahtevima i predlozima u razumnom roku.

Sud je dužan da nastoji da se postupak sprovede bez odugovlačenja i sa što manje troškova.

Član 11.

Stranke i sud će nastojati pre i u toku postupka da se građanskopravni sporovi rešavaju posredovanjem (medijacijom) ili na drugi miran način.

Član 12.

Kad odluka suda zavisi od prethodnog rešenja pitanja da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije doneo odluku sud ili drugi nadležni organ (prethodno pitanje), sud može sam rešiti to pitanje ako posebnim propisima nije drugačije određeno.

Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravno dejstvo samo u parnici u kojoj je to pitanje rešeno.

Član 13.

U parničnom postupku sud je u pogledu postojanja krivičnog dela i krivične odgovornosti učinioca vezan za pravnosnažnu presudu krivičnog suda kojom se optuženi oglašava krivim.

Član 14.

Ako za pojedine radnje nije zakonom određen oblik u kome se mogu preduzeti, stranke preduzimaju parnične radnje pismeno van ročišta ili usmeno na ročištu.

Glava druga

NADLEŽNOST I SASTAV SUDA

1. Zajedničke odredbe

Član 15.

Sud ocenjuje po službenoj dužnosti, odmah po prijemu tužbe, da li je nadležan i u kojem je sastavu nadležan na osnovu navoda u tužbi i na osnovu činjenica koje su sudu poznate.

Ako se u toku postupka promene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, ili ako tužilac smanji tužbeni zahtev, sud koji je bio nadležan u vreme podizanja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi usled ovih promena bio nadležan drugi sud iste vrste.

Član 16.

Sud u toku celog postupka po službenoj dužnosti pazi da li rešavanje spora spada u sudsku nadležnost.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rešavanje spora nije nadležan sud nego neki drugi domaći organ, oglašiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciće tužbu.

Kad sud u toku postupka utvrdi da za rešavanje spora nije nadležan sud Republike Srbije (u daljem tekstu: domaći sud), po službenoj dužnosti oglašiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciti tužbu, osim kad nadležnost domaćeg suda zavisi od pristanka tuženog, a tuženi je dao svoj pristanak.

Član 17.

Sud u toku celog postupka po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

Ako je već održano pripremno ročište, ili ako ono nije održano pošto se tuženi na prvom ročištu za glavnu raspravu upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, viši sud prvog stepena ne može se ni po službenoj dužnosti ni povodom prigovora oglasiti stvarno nenadležnim za predmete iz nadležnosti nižeg suda prvog stepena iste vrste.

Protiv rešenja višeg suda prvog stepena kojim se oglasio stvarno nadležnim, kao i protiv rešenja kojim se taj sud oglasio stvarno nenadležnim i predmet ustupio nižem sudu prvog stepena iste vrste, nije dozvoljena žalba.

Član 18.

Kad sudsko veće u toku postupka ili predsednik veća na pripremnom ročištu, po službenoj dužnosti ili povodom prigovora stranaka, utvrdi da se radi o sporu koji treba da sudi sudija pojedinac istog suda, postupak će se po pravosnažnosti ovog rešenja nastaviti pred sudijom pojedincem, i to po mogućnosti pred predsednikom ovog veća kao sudijom pojedincem. Sudija pojedinac vezan je za pravosnažnu odluku kojom mu se predmet ustupa u nadležnost.

U slučaju iz stava 1. ovog člana veće može, prema stanju postupka, odlučiti da predmet ne ustupi sudiji pojedincu, već da ono samo sprovede postupak. Protiv ove odluke veća nije dozvoljena žalba.

Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primenjivaće se i kad se u toku postupka pred većem promene okolnosti ili tužilac smanji tužbeni zahtev, tako da bi spor trebalo da sudi sudija pojedinac.

Ako je veće donelo odluku o sporu koji je trebalo da sudi sudija pojedinac, ova odluka ne može se pobijati zbog toga što odluku o sporu nije doneo sudija pojedinac.

Kad sudija pojedinac u toku postupka, po službenoj dužnosti ili povodom prigovora stranaka, nađe da je za suđenje nadležno veće istog suda, postupak će se nastaviti pred većem. Protiv ovog rešenja sudije pojedinca nije dozvoljena žalba.

Član 19.

Sud će rešenjem obustaviti parnični postupak ako do donošenja odluke o glavnoj stvari utvrdi da bi postupak trebalo sprovesti po pravilima vanparničnog postupka.

Postupak će se po pravosnažnosti rešenja nastaviti po pravilima vanparničnog postupka pred nadležnim sudom.

Član 20.

Sud se može povodom prigovora tuženog, oglasiti mesno nenadležnim ako je prigovor podnesen najdocnije na pripremnom ročištu ili, ako ono nije održano, do upuštanja tuženog u raspravljanje o glavnoj stvari na prvom ročištu za glavnu raspravu.

Sud se može oglasiti, po službenoj dužnosti, mesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mesna nadležnost nekog drugog suda najdocnije na pripremnom ročištu ili, ako ono nije održano, do upuštanja tuženog u raspravljanje o glavnoj stvari na prvom ročištu za glavnu raspravu.

Član 21.

Po pravosnažnosti rešenja kojim se oglasio nenadležnim (čl. 17. i 20), sud će ustupiti predmet nadležnom sudu. Pre nego što ustupi predmet nadležnom sudu će, po potrebi, zatražiti obaveštenja od tužioca.

Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom nastaviće postupak kao da je kod njega bio pokrenut.

Ako je odluka o nenadležnosti bila doneta na glavnoj raspravi, sud kome je predmet ustupljen zakazaće glavnu raspravu i postupiće kao da se rasprava drži pred izmenjenim većem (član 317). Ako je odluka o nenadležnosti bila doneta na pripremnom ročištu, neće se zakazati novo pripremno ročište ako predsednik veća smatra da ono nije potrebno s obzirom na radnje preduzete na ranijem pripremnom ročištu.

Član 22.

Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, dostaviće predmet sudu koji treba da reši ovaj sukob nadležnosti osim ako nađe da mu je predmet ustupljen usled očigledne omaške, a trebalo je da bude ustupljen nekom drugom sudu, u kom slučaju će ustupiti predmet drugom sudu i o tome obavestiti sud koji mu je predmet ustupio.

Kad je povodom žalbe protiv odluke prvostepenog suda kojom se on oglasio mesno nenadležnim odluku doneo drugostepeni sud, za tu odluku vezan je u pogledu nadležnosti i sud kome je predmet ustupljen, ako je drugostepeni sud koji je odluku doneo nadležan za rešavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Odluka drugostepenog suda o stvarnoj nenadležnosti prvostepenog suda vezuje svaki sud kome docnije isti predmet bude ustupljen, ako je drugostepeni sud nadležan za rešavanje sukoba nadležnosti između tih sudova.

Član 23.

Sukob nadležnosti između sudova iste vrste rešava zajednički neposredno viši sud.

Sukob nadležnosti između sudova razne vrste sa teritorije Republike Srbije, rešava Vrhovni sud Srbije.

Član 24.

O sukobu nadležnosti može se odlučiti i kad se stranke nisu prethodno izjasnile o nadležnosti.

Dok se ne reši sukob nadležnosti, sud kome je predmet ustupljen dužan je da preduzima one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Protiv rešenja kojim se rešava sukob nadležnosti nije dozvoljena žalba.

Član 25.

Sud vrši radnje u postupku na svom području. Ako postoji opasnost zbog odlaganja sud će preduzeti pojedine radnje i na području susednog suda i o tome obavestiti sud na čijem području je preduzeta radnja.

Član 26.

U pogledu nadležnosti domaćih sudova za suđenje strancima koji uživaju imunitet u Srbiji i Crnoj Gori i za suđenje stranim državama i međunarodnim organizacijama važe pravila međunarodnog prava.

U slučaju sumnje o postojanju i obimu imuniteta, objašnjenje daje organ nadležan za poslove pravde.

2. Nadležnost sudova za sporove sa međunarodnim elementom

Član 27.

Domaći sud je nadležan za suđenje kad je njegova nadležnost za spor sa međunarodnim elementom izričito određena zakonom ili međunarodnim ugovorom. Ako u zakonu ili međunarodnom ugovoru nema izričite odredbe o nadležnosti domaćeg suda za određenu vrstu sporova, domaći sud je nadležan za suđenje u toj vrsti sporova i kad njegova nadležnost proizlazi iz odredaba zakona o mesnoj nadležnosti domaćeg suda.

3. Stvarna nadležnost

Član 28.

Sudovi u parničnom postupku sude u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom.

Utvrđivanje vrednosti predmeta spora

Član 29.

Kad je za utvrđivanje stvarne nadležnosti, sastava suda, prava na izjavljivanje revizije i u drugim slučajevima predviđenim u ovom zakonu merodavna vrednost predmeta spora, kao vrednost predmeta spora uzima se samo vrednost glavnog zahteva.

Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja, kao i parnični troškovi ne uzimaju se u obzir ako ne čine glavni zahtev.

Član 30.

Ako se zahtev odnosi na buduća davanja koja se ponavljaju, vrednost predmeta spora računa se po njihovom zbiru, ali najviše do iznosa koji odgovara zbiru davanja za vreme od pet godina.

Član 31.

Ako jedna tužba protiv istog tuženog obuhvata više zahteva koji se zasnivaju na istom činjeničnom i pravnom osnovu, nadležnost se određuje prema zbiru vrednosti svih zahteva.

Ako zahtevi u tužbi proizlaze iz raznih osnova, ili su istaknuti protiv više tuženih, nadležnost se određuje prema vrednosti svakog pojedinog zahteva.

Član 32.

Kad se spor vodi o postojanju zakupnog odnosa, vrednost se računa prema jednogodišnjoj zakupnini, osim ako se radi o zakupnom odnosu zaključenom na kraće vreme.

Član 33.

Ako se tužbom zahteva samo davanje obezbeđenja za izvesno potraživanje ili ustanovljenje založnog prava, vrednost predmeta spora određuje se prema iznosu potraživanja koje treba obezbediti. Ali ako predmet zaloge ima manju vrednost od potraživanja koje treba obezbediti, kao vrednost predmeta spora uzeće se vrednost predmeta zaloge.

Član 34.

Ako se tužbeni zahtev ne odnosi na novčani iznos, ali tužilac u tužbi navede da pristaje da umesto ispunjenja tog zahteva primi određeni novčani iznos, kao vrednost predmeta spora uzeće se taj iznos.

U drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtev ne odnosi na novčani iznos, merodavna je vrednost predmeta spora koju je tužilac naznačio u tužbi.

Ako je u slučaju iz stava 2. ovog člana tužilac očigledno suviše visoko ili suviše nisko označio vrednost predmeta spora, sud će, najdocnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano onda na glavnoj raspravi, pre početka

raspravljanja o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način proveriti tačnost označene vrednosti.

4. Sastav suda

Član 35.

U parničnom postupku sudovi sude u veću ili u opštoj sednici.

Slučajevi u kojima sudi sudija pojedinac određuju se ovim zakonom.

Predsednik veća može preduzimati samo one radnje u postupku i donositi samo one odluke za čije je preduzimanje, odnosno donošenje ovlašćen ovim zakonom.

Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, sudija pojedinac u rešavanju stvari iz svoje nadležnosti ima sva prava i dužnosti koja pripadaju predsedniku veća i veću.

Član 36.

U prvom stepenu sporove sudi veće ili sudija pojedinac.

Kad sudi u prvom stepenu, veće je sastavljeno od jednog sudije predsednika veća i dvoje sudija-porotnika.

Član 37.

Sudija pojedinac sudi sporove o imovinskopravnim zahtevima ako vrednost predmeta spora ne prelazi 3.000.000 dinara.

U toku postupka stranke se mogu sporazumeti da imovinskopravne sporove sudi sudija pojedinac, bez obzira na vrednost predmeta spora, osim u slučajevima predviđenim posebnim zakonom.

Sudija pojedinac sudi sporove zbog smetanja državine.

Sudija pojedinac sprovodi postupak i donosi odluku u predmetima pravne pomoći.

Veće sudi u prvom stepenu, bez obzira na vrednost, sporove iz autorskog prava, sporove koji se odnose na zaštitu ili upotrebu pronalazaka i tehničkih unapređenja, uzoraka, modela, žigova ili geografskih oznaka porekla, prava na upotrebu firme ili naziva.

Član 38.

Kad sudi u drugom stepenu u sednici veća ili na raspravi sud odlučuje u veću sastavljenom od tri sudije. U istom sastavu viši sud rešava sukob nadležnosti (član 23.) i odlučuje u svim ostalim slučajevima, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Kad odlučuje o reviziji i zahtevu za zaštitu zakonitosti protiv pravnosnažnih odluka suda nižeg stepena, Vrhovni sud Srbije sudi u veću sastavljenom od pet sudija.

Ako je pravnosnažnu odluku doneo Vrhovni sud Srbije, o reviziji i zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje taj sud u veću sastavljenom od sedam sudija.

5. Mesna nadležnost

a) Opšta mesna nadležnost

Član 39.

Ako zakonom nije određena isključiva mesna nadležnost nekog drugog suda, za suđenje je nadležan sud koji je opšte mesno nadležan za tuženog.

U slučajevima predviđenim u ovom zakonu za suđenje je pored suda opšte mesne nadležnosti nadležan i drugi određeni sud.

Član 40.

Za suđenje je opšte mesno nadležan sud na čijem području tuženi ima prebivalište.

Ako tuženi nema prebivalište u Republici Srbiji niti u kojoj drugoj državi, opšte mesno nadležan je sud na čijem području tuženi ima boravište.

Ako tuženi pored prebivališta ima i boravište u nekom drugom mestu, a prema okolnostima može se pretpostaviti da će tu duže vreme boraviti, opšte mesno nadležan je i sud boravišta tuženog.

Član 41.

Za suđenje u sporovima protiv Srbije i Crne Gore, Republike Srbije, jedinica lokalne samouprave, kao i drugih oblika teritorijalne organizacije opšte mesno nadležan je sud na čijem se području nalazi sedište njene skupštine.

Za suđenje u sporovima protiv pravnih lica, opšte mesno nadležan je sud na čijem se području nalazi njihovo sedište. U slučaju sumnje, kao sedište smatraće se mesto u kome se nalaze njihovi organi upravljanja.

Član 42.

Za suđenje u sporovima protiv državljanina Srbije i Crne Gore koji stalno živi u inostranstvu, gde je upućen na službu ili na rad od strane državnog organa ili pravnog lica, opšte mesno nadležan je sud njegovog poslednjeg prebivališta.

b) Posebna mesna nadležnost

Nadležnost za suparničare

Član 43.

Ako je jednom tužbom tuženo više lica (član 199. stav 1. tačka 1), a za njih ne postoji mesna nadležnost istog suda, nadležan je sud koji je mesno nadležan za jednog od tuženih, a ako među njima ima glavnih i sporednih obveznika, sud koji je mesno nadležan za koga od glavnih obveznika.

Nadležnost za sporove o zakonskom izdržavanju

Član 44.

Za suđenje u sporovima za zakonsko izdržavanje, ako je tužilac lice koje traži izdržavanje, nadležan je pored suda opšte mesne nadležnosti i sud na čijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Ako je za sporove o zakonskom izdržavanju s međunarodnim elementom domaći sud nadležan zato što tužilac ima prebivalište u Republici Srbiji, mesno nadležan je sud na čijem području tužilac ima prebivalište.

Ako nadležnost domaćeg suda u sporovima o zakonskom izdržavanju postoji zato što tuženi ima imovinu u Republici Srbiji iz koje se može naplatiti izdržavanje, mesno nadležan je sud na čijem se području nalazi ta imovina.

Nadležnost za sporove o naknadi štete

Član 45.

Za suđenje u sporovima zbog vanugovorne odgovornosti za štetu, pored suda opšte mesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem je području štetna radnja izvršena ili sud na čijem je području štetna posledica nastupila.

Ako je šteta nastala usled smrti ili teške telesne povrede, nadležan je pored suda iz stava 1. ovog člana i sud na čijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primenjivaće se i u postupku protiv organizacije za osiguranje radi naknade štete trećim licima na osnovu propisa o neposrednoj odgovornosti organizacije za osiguranje, a odredba stava 1. ovog člana i u postupku o regresnim zahtevima po osnovu naknade štete protiv regresnih dužnika.

Nadležnost za sporove radi zaštite prava na osnovu garancije proizvođača

Član 46.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava na osnovu pismene garancije protiv proizvođača koji je dao garanciju nadležan je, osim suda opšte mesne nadležnosti za tuženog, i sud opšte mesne nadležnosti za prodavca koji je prilikom prodaje stvari uručio kupcu pismenu garanciju proizvođača.

Nadležnost za bračne sporove

Član 47.

Za suđenje u sporovima radi utvrđivanja postojanja ili nepostojanja braka, poništaja braka ili razvoda braka (bračni sporovi), nadležan je pored suda opšte mesne nadležnosti i sud na čijem području su bračni drugovi imali poslednje zajedničko prebivalište.

Ako je za bračne sporove domaći sud nadležan zato što su bračni drugovi imali poslednje zajedničko prebivalište u Republici Srbiji, odnosno zato što tužilac ima prebivalište u Republici Srbiji, mesno nadležan je sud na čijem su području bračni drugovi imali poslednje zajedničko prebivalište, odnosno sud na čijem području tužilac ima prebivalište.

Član 48.

Ako je u sporovima o imovinskim odnosima bračnih drugova domaći sud nadležan zato što se imovina bračnih drugova nalazi u Republici Srbiji ili zato što tužilac u vreme podizanja tužbe ima prebivalište ili boravište u Republici Srbiji, mesno nadležan je sud na čijem području tužilac ima prebivalište ili boravište u vreme podizanja tužbe.

Nadležnost za sporove o utvrđivanju ili osporavanju očinstva ili materinstva

Član 49.

U postupku radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili materinstva dete može podići tužbu bilo pred sudom opšte mesne nadležnosti bilo pred sudom na čijem području ima prebivalište, odnosno boravište.

Ako je u postupku radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva ili materinstva domaći sud nadležan zato što tužilac ima prebivalište u Republici Srbiji, mesno nadležan je sud na čijem području tužilac ima prebivalište.

Nadležnost za sporove o nepokretnostima i zbog smetanja državine

Član 50.

Za suđenje u sporovima o pravu svojine i drugim stvarnim pravima na nepokretnosti, za sporove zbog smetanja državine na nepokretnosti, kao i u sporovima iz zakupnih odnosa na nepokretnosti, isključivo je nadležan sud na čijem se području nalazi nepokretnost.

Ako nepokretnost leži na području više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

Za sporove zbog smetanja državine na pokretnim stvarima nadležan je pored suda opšte mesne nadležnosti i sud na čijem se području dogodilo smetanje.

Nadležnost za sporove o vazduhoplovu i brodu

Član 51.

Kad je za suđenje u sporovima o pravu svojine i drugim stvarnim pravima na vazduhoplovu, pomorskom brodu i brodu unutrašnje plovidbe, kao i u sporovima iz zakupnih odnosa na vazduhoplovu i brodu, nadležan domaći sud, isključivo je mesno nadležan sud na čijem se području vodi upisnik u koji je vazduhoplov, odnosno brod upisan.

Kad je za suđenje u sporovima zbog smetanja državine na brodovima, odnosno vazduhoplovima iz stava 1. ovog člana nadležan domaći sud mesno je nadležan, pored suda na čijem se području vodi upisnik u koji je brod, odnosno vazduhoplov upisan, i sud na čijem se području dogodilo smetanje.

Nadležnost za lica koja nemaju opštu mesnu nadležnost u Republici Srbiji

Član 52.

Tužba o imovinskopравnim zahtevima protiv lica koje nema opštu mesnu nadležnost u Republici Srbiji može se podneti svakom domaćem sudu na čijem se području nalazi kakva imovina tog lica ili predmet koji se tužbom traži.

Ako nadležnost domaćeg suda postoji zato što je obaveza nastala za vreme boravka tuženog u Republici Srbiji, mesno nadležan je sud na čijem je području obaveza nastala.

Za sporove protiv lica koje u Republici Srbiji nema opštu mesnu nadležnost, za obaveze koje treba ispuniti u Republici Srbiji, tužba se može podneti sudu na čijem području tu obavezu treba ispuniti.

Nadležnost po mestu u kome se nalazi poslovna jedinica pravnog lica

Član 53.

Za suđenje u sporovima protiv pravnog lica koje ima poslovnu jedinicu van svog sedišta, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice, pored suda opšte mesne nadležnosti nadležan je i sud na čijem se području nalazi ta poslovna jedinica.

Nadležnost po mestu gde se nalazi zastupništvo stranog lica u Republici Srbiji

Član 54.

Za sporove protiv fizičkog ili pravnog lica koje ima sedište u inostranstvu u pogledu obaveza koje su zasnovane u Republici Srbiji ili se ovde moraju ispuniti, tužba se može podneti sudu na čijem se području nalazi njegovo stalno zastupništvo ili sedište organa kome je povereno da vrši njegove poslove.

Nadležnost za sporove iz odnosa sa vojnim jedinicama, odnosno ustanovama

Član 55.

U sporovima protiv Srbije i Crne Gore iz odnosa sa vojnim jedinicama, odnosno ustanovama isključivo je nadležan sud na čijem se području nalazi sedište komande vojne jedinice, odnosno ustanove.

Nadležnost za sporove iz naslednopravnih odnosa

Član 56.

Dok ostavinski postupak nije pravnosnažno završen, za suđenje u sporovima iz naslednopravnih odnosa, kao i u sporovima za potraživanja poverioca prema ostaviocu, pored suda opšte mesne nadležnosti mesno je nadležan i sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi ostavinski postupak.

Nadležnost za sporove u izvršnom i stečajnom postupku

Član 57.

Za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, odnosno u toku i povodom stečajnog postupka, isključivo je mesno nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje.

Nadležnost po mestu plaćanja

Član 58.

Za suđenje u sporovima imaoca menice ili čeka protiv potpisnika nadležan je, pored suda opšte mesne nadležnosti, i sud mesta plaćanja.

Nadležnost za sporove iz radnih odnosa

Član 59.

Ako je u sporu iz radnog odnosa tužilac zaposleni, za suđenje je nadležan, pored suda koji je opšte mesno nadležan za tuženog, i sud na čijem se području rad obavlja ili se obavljao.

Uzajamna nadležnost za tužbe protiv stranih državljana

Član 60.

Ako u stranoj državi državljanin Srbije i Crne Gore može biti tužen pred sudom koji po odredbama ovog zakona ne bi bio mesno nadležan za suđenje u toj građanskopravnoj stvari, ista nadležnost će važiti i za suđenje državljaninu te strane države pred domaćim sudom.

v) Određivanje mesne nadležnosti od strane višeg suda

Član 61.

Ako nadležni sud usled isključenja ili izuzeća sudije ili iz drugih razloga ne može da postupa, izvestiće o tome neposredno viši sud, koji će odrediti da u tom predmetu postupa drugi stvarno nadležan sud sa njegovog područja.

Član 62.

Najviši sud određene vrste u Republici Srbiji može, na predlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupa drugi stvarno nadležan sud sa njegovog područja ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako za to postoje drugi važni razlozi.

Sud će odbaciti predlog za određivanje drugog stvarno nadležnog suda ako stranka ponovo podnese istovetan predlog.

Odluku iz stava 2. ovoga člana donosi sudija pojedinac prvostepenog suda i protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Član 63.

Ako je za suđenje nadležan sud u Republici Srbiji, ali se po odredbama ovog zakona ne može utvrditi koji je sud mesno nadležan, Vrhovni sud Srbije će, na predlog stranke, odrediti koji će stvarno nadležan sud biti mesno nadležan.

g) Sporazum o mesnoj nadležnosti

Član 64.

Ako zakonom nije određena isključiva mesna nadležnost nekog suda, stranke se mogu sporazumeti da im u prvom stepenu sudi sud koji nije mesno nadležan, pod uslovom da je taj sud stvarno nadležan.

Ako je zakonom određeno da su za suđenje mesno nadležna dva ili više domaćih sudova, stranke se mogu sporazumeti da im u prvom stepenu sudi jedan od tih sudova ili neki drugi stvarno nadležan sud.

Ovaj sporazum važi samo ako je pismeno sastavljen i ako se tiče određenog spora ili više sporova koji svi proističu iz određenog pravnog odnosa.

Ispravu o sporazumu tužilac mora priložiti uz tužbu, a tuženi uz prigovor nenadležnosti ili odgovor na tužbu.

Glava treća

ISKLJUČENJE I IZUZEĆE

Član 65.

Sudija je dužan uzdržati se od suđenja kad postoje razlozi koji dovode u sumnju njegovu nepristrasnost.

Član 66.

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost (isključenje):

1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu saovlašćenika, saobveznika ili regresnog obveznika, ili ako je u istom predmetu saslušan kao svedok ili veštak;

2) ako je akcionar, član privrednog društva ili član zadruge kad je jedna od stranaka njegov poverilac ili dužnik;

3) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, ili mu je bračni odnosno vanbračni supružnik (sadašnji ili bivši), srodnik po tazbini do drugog stepena, bez obzira da li je brak prestao ili nije;

4) ako je staralac, usvojilac ili usvojenik stranke, zakonski zastupnik ili punomoćnik, ili ako između sudije i stranke, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke postoji zajedničko domaćinstvo;

5) ako između sudija i lica iz ovog stava teče neka druga parnica ili između njih postoji sukob interesa;

6) ako je u istom predmetu sudelovao u postupku posredovanja (medijacije), u postupku pred nižim sudom ili drugim organom, ili u zaključenju sudskog poravnanja koje se pobija u parnici;

7) ako je u stečajnom postupku povodom koga je došlo do spora učestvovao kao stečajni sudija ili član stečajnog veća.

Sudija može biti izuzet ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (izuzeće).

Član 67.

Sudija, čim sazna da postoji koji od razloga za isključenje iz člana 66. stav 1. tač. 1-7. ovog zakona, dužan je da prekine svaki rad na tom predmetu i da o tome obavesti predsednika suda, koji će mu odrediti zamenika.

Ako sudija smatra da postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (čl. 65. i 66. stav 2), zastaće sa postupkom i obavestiti o tome predsednika suda koji će odlučiti o izuzeću. Do donošenja rešenja predsednika suda, sudija može preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 68.

Isključenje i izuzeće mogu tražiti i stranke.

Stranka može da zahteva isključenje ili izuzeće samo sudije koji postupa u određenom predmetu. Stranka je dužna da podnese zahtev čim sazna da postoji razlog za isključenje odnosno izuzeće, a najdocnije do završetka raspravljanja pred prvostepenim sudom, a ako nije bilo raspravljanja, do donošenja odluke.

Zahtev za isključenje ili izuzeće sudije višeg suda stranka može staviti u pravnom leku ili odgovoru na pravni lek, a ako se pred višim sudom održava rasprava, onda do završetka rasprave.

Stranka je dužna da zahtev obrazloži i navede okolnosti na kojima zasniva svoj zahtev.

Član 69.

Nije dopušten zahtev za isključenje ili izuzeće:

- 1) kojim se uopšteno traži izuzeće svih sudija nekog suda ili svih sudija koji bi mogli učestvovati u nekom postupku;
- 2) o kome je već odlučeno;
- 3) u kome nije obrazložen zakonski razlog zbog koga se izuzeće traži.

Nedopušten zahtev iz stava 1. ovog člana odbaciće sudija pred kojim se vodi postupak.

Protiv rešenja iz stava 2. ovoga člana nije dozvoljena posebna žalba.

Kad odbaci zahtev sud može protivnoj stranci na njen zahtev posebnim rešenjem dosuditi troškove prouzrokovane odlaganjem rasprave.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 70.

O isključenju i izuzeću sudije odlučuje predsednik suda.

O isključenju i izuzeću predsednika suda odlučuje predsednik neposredno višeg suda.

O zahtevu za izuzeće predsednika Vrhovnog suda Srbije odlučuje opšta sednica.

Pre donošenja rešenja o izuzeću uzeće se izjava od sudije čije se izuzeće traži, a po potrebi izvršiće se i drugi izviđaji.

Protiv rešenja o isključenju ili usvajanju zahteva za izuzeće nije dozvoljena žalba, a protiv rešenja kojim se zahtev za izuzeće odbija nije dozvoljena posebna žalba.

Član 71.

Kad sudija sazna da je stavljen zahtev za njegovo isključenje ili izuzeće, dužan je da odmah obustavi svaki rad na odnosnom predmetu, a ako je u

pitanju izuzeće iz čl. 65. i 66. stav 2. ovog zakona, može do donošenja rešenja o zahtevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 72.

Odredbe o isključenju i izuzeću sudija primenjivaće se shodno i na predsednika suda, sudiju porotnika i zapisničara.

Sudija porotnik ne može vršiti sudijsku dužnost (isključenje) ako stalno ili privremeno radi kod preduzetnika ili u pravnom licu koje je stranka u postupku.

O izuzeću zapisničara odlučuje predsednik veća, odnosno veće ili sudija pojedinac.

Glava četvrta

STRANKE I NJIHOVI ZAKONSKI ZASTUPNICI

Član 73.

Stranka u postupku može biti svako fizičko i pravno lice.

Posebnim propisima određuje se ko osim fizičkih i pravnih lica može biti stranka u postupku.

Parnični sud može, izuzetno s pravnim dejstvom u određenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja i organizovanja koji nemaju stranačku sposobnost u smislu st. 1. i 2. ovog člana ako utvrdi da, s obzirom na predmet spora, u suštini ispunjavaju bitne uslove za sticanje stranačke sposobnosti, a naročito ako raspolažu imovinom na kojoj se može sprovesti izvršenje.

Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici nije dozvoljena posebna žalba.

Član 74.

Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama preduzimati radnje u postupku (parnična sposobnost).

Punoletno lice kome je ograničena poslovna sposobnost parnično je sposobno u granicama svoje poslovne sposobnosti.

Maloletnik je parnično sposoban u granicama priznate poslovne sposobnosti.

Član 75.

Stranku koja nema parničnu sposobnost zastupa njen zakonski zastupnik.

Član 76.

Zakonski zastupnik može u ime stranke preduzimati sve radnje u postupku. Ako je za podizanje ili povlačenje tužbe, za priznanje, odnosno za odricanje od tužbenog zahteva, za zaključenje poravnanja, izjavljivanje, povlačenje ili odricanje od pravnog leka posebnim propisima određeno da zastupnik mora imati posebno ovlašćenje, on može te radnje preduzimati samo ako ima takvo ovlašćenje.

Član 77.

U toku celog postupka sud će po službenoj dužnosti paziti da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li je stranka parnično sposobna, da li parnično nesposobnu stranku zastupa njen zakonski zastupnik i da li zakonski zastupnik ima posebno ovlašćenje kad je ono potrebno.

Lice koje se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužno je da prilikom preduzimanja prve radnje u postupku dokaže svoje zastupničko svojstvo.

Zakonski zastupnik je dužan da podnese posebno ovlašćenje kad je za preduzimanje određenih radnji u postupku to potrebno.

Kad sud ustanovi da zakonski zastupnik lica pod starateljstvom ne pokazuje potrebnu pažnju u zastupanju, obavestiće o tome organ starateljstva. Ako bi usled propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za lice pod starateljstvom, sud će zastati s postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Član 78.

Kad sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvaće tužioca da izvrši potrebne ispravke u tužbi.

Kad sud utvrdi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebno ovlašćenje kad je ono potrebno, zatražiće da nadležni organ starateljstva postavi staraoca parnično nesposobnom licu, ili će preduzeti druge mere koje su potrebne da bi parnično nesposobna stranka bila pravilno zastupana.

Sud će odrediti stranci rok za uklanjanje nedostataka iz st. 1. i 2. ovog člana.

Dok se ne otklone ovi nedostaci, u postupku se mogu preduzimati samo one radnje zbog čijeg odlaganja bi mogle da nastanu štetne posledice.

Ako se navedeni nedostaci ne mogu otkloniti ili ako određeni rok bezuspešno protekne, sud će rešenjem ukinuti radnje sprovedene u postupku ukoliko su zahvaćene ovim nedostacima i odbaciće tužbu ako su nedostaci takve prirode da sprečavaju dalje vođenje postupka.

Protiv rešenja kojim se naređuju mere za otklanjanje nedostataka nije dozvoljena žalba.

Član 79.

Ako se u toku postupka pred prvostepenim sudom pokaže da bi redovan postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženom trajao dugo, pa bi zbog toga mogle da nastanu štetne posledice za jednu ili obe stranke, sud će tuženom postaviti privremenog zastupnika sa spiska advokata koji sudu dostavlja advokatska komora.

Pod uslovom iz stava 1. ovog člana sud će postaviti tuženom privremenog zastupnika naročito u ovim slučajevima:

- 1) ako tuženi nije parnično sposoban, a nema zakonskog zastupnika;
- 2) ako postoje suprotni interesi tuženog i njegovog zakonskog zastupnika;
- 3) ako obe stranke imaju istog zakonskog zastupnika;
- 4) ako je prebivalište, odnosno boravište tuženog nepoznato, a tuženi nema punomoćnika;
- 5) ako se tuženi ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomoćnika, nalaze u inostranstvu, a dostavljanje se nije moglo izvršiti.

Sud može postaviti privremenog zastupnika i pravnom licu odnosno preduzetniku pod uslovima i na način iz stava 2. ovog člana.

Sud odlučuje rešenjem o postavljanju privremenog zastupnika, koje bez odlaganja dostavlja organu starateljstva i strankama kada je to moguće.

Protiv rešenja iz stava 4. ovoga člana nije dozvoljena žalba.

Član 80.

Privremeni zastupnik ima u postupku za koji je postavljen sva prava i dužnosti zakonskog zastupnika.

Privremeni zastupnik preduzima parnične radnje u postupku sve dok se stranka, njen zakonski zastupnik ili punomoćnik ne pojavi pred sudom ili dok organ starateljstva ne obavesti sud da je postavio staraoca.

Član 81.

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženome iz razloga navedenih u članu 79. stav 2. tač. 4. i 5. ovog zakona, sud će oglas o postavljanju privremenog zastupnika objaviti u "Službenom glasniku Republike Srbije" i preko oglasne table suda, a po potrebi na drugi pogodan način.

Oglas treba da sadrži: označenje suda koji je postavio privremenog zastupnika, zakonski osnov, ime tuženog kome se postavlja zastupnik, predmet spora, ime zastupnika i njegovo zanimanje i boravište, kao i upozorenje da će zastupnik zastupati tuženog u postupku sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok organ starateljstva ne obavesti sud da je postavio staraoca.

Član 82.

Parnična sposobnost državljanina Srbije i Crne Gore procenjuje se po zakonu države članice koji je merodavan za utvrđivanje njegove poslovne sposobnosti.

Državljanin Srbije i Crne Gore koji nije parnično sposoban po zakonu države članice koji je merodavan za utvrđivanje njegove poslovne sposobnosti, a parnično je sposoban po zakonu države članice pred čijim se sudom sprovodi postupak, može sam preduzimati radnje u postupku. Njegov zakonski zastupnik može preduzimati radnje u postupku samo dok taj državljanin ne izjavi da sam preuzima vođenje parnice.

Član 83.

Strani državljanin koji nije parnično sposoban po zakonu države čiji je državljanin, a parnično je sposoban po domaćem zakonu, može sam preduzimati radnje u postupku. Zakonski zastupnik može preduzimati radnje u postupku samo dok strani državljanin ne izjavi da sam preuzima vođenje parnice.

Glava peta PUNOMOĆNICI

Član 84.

Stranke mogu preduzimati radnje u postupku lično ili preko punomoćnika.

Stranku mora zastupati advokat u postupku po reviziji i zahtevu za zaštitu zakonitosti.

Zastupanje državne zajednice, države članice i njenih organa, jedinica teritorijalne autonomije i lokalne samouprave uređuje se posebnim propisima.

Sud može pozvati stranku koja ima punomoćnika da se pred sudom lično izjasni o činjenicama koje treba utvrditi u parnici.

Stranka koju zastupa punomoćnik može uvek doći pred sud i davati izjave pored svog punomoćnika i sama preduzimati parnične radnje.

Član 85.

Punomoćnik može biti fizičko lice koje je potpuno poslovno sposobno, osim lica koje se bavi nadriparstvom.

Ako se kao punomoćnik pojavi lice koje se bavi nadriparstvom, sud će takvom licu uskratiti dalje zastupanje i o tome će odmah obavestiti stranku.

Žalba protiv rešenja o uskraćivanju zastupanja ne zadržava izvršenje rešenja.

Član 86.

Radnje u postupku koje punomoćnik preuzima u granicama punomoćja imaju isto pravno dejstvo kao da ih je preuzela sama stranka.

Član 87.

Stranka može izmeniti ili opozvati radnju svog punomoćnika.

Ako je punomoćnik priznao neku činjenicu na ročištu na kome stranka nije prisustvovala ili je neku činjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje docnije izmeni ili opozove, sud će ceniti obe izjave u smislu člana 222. stav 2. ovog zakona.

Član 88.

Obim punomoćja određuje stranka.

Stranka može ovlastiti punomoćnika da preuzima pojedine određene radnje ili da preuzima sve radnje u postupku.

Punomoćnika koji je advokat može zamenjivati advokatski pripravnik koji je kod njega zaposlen ako je stranka tako odredila u punomoćju.

Član 89.

Ako je stranka izdala advokatu punomoćje za vođenje parnice, a nije bliže odredila ovlašćenja u punomoćju, advokat je na osnovu ovakvog punomoćja ovlašćen:

1) da vrši sve radnje u postupku, a naročito da podigne tužbu, da je povuče, da prizna tužbeni zahtev ili da se odrekne tužbenog zahteva, da zaključi poravnanje, da izjavi pravni lek i da se odrekne ili odustane od njega, kao i da predlaže izdavanje privremenih mera obezbeđenja;

2) da podnosi predlog za izvršenje ili za obezbeđenje i da preuzima potrebne radnje u postupku povodom takvog zahteva;

3) da prenese punomoćje na drugog advokata ili da ovlasti drugog advokata na preuzimanje samo pojedinih radnji u postupku.

Advokatu je uvek potrebno posebno punomoćje za podnošenje predloga za ponavljanje postupka.

Član 90.

Ako stranka u punomoćju nije bliže odredila ovlašćenja punomoćnika, punomoćnik koji nije advokat može na osnovu ovakvog punomoćja da preuzima sve radnje u postupku ali mu je uvek potrebno izričito ovlašćenje za povlačenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahteva, za zaključenje poravnaja, za povlačenje ili odricanje od redovnog pravnog leka i za prenošenje punomoćja na drugo lice.

Član 91.

Stranka izdaje punomoćje u pismenom obliku.

Ako posumnja u istinitost pismenog punomoćja, sud će rešenjem naložiti punomoćniku da podnese overeno punomoćje. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Član 92.

Punomoćnik je dužan da prilikom preduzimanja prve radnje u postupku podnese punomoćje.

Sud je dužan da u toku celog postupka pazi da li je lice koje se pojavljuje kao punomoćnik ovlašćeno za zastupanje. Ako sud utvrdi da lice koje se pojavljuje kao punomoćnik nije ovlašćeno za preduzimanje određenje radnje, ukinuće parnične radnje koje je to lice preduzelo ako te radnje stranka nije naknadno odobrila.

Član 93.

Stranka može u svako vreme opozvati punomoćje, a punomoćnik ga može u svako vreme otkazati.

Opozivanje, odnosno otkaz punomoćja mora se saopštiti sudu pred kojim se vodi postupak, pismeno ili usmeno na zapisnik.

Opozivanje, odnosno otkaz punomoćja proizvodi dejstvo za protivnu stranku od časa kada joj je saopšteno.

Posle otkaza punomoćja punomoćnik je dužan da još mesec dana preduzima parnične radnje za lice koje mu je izdalo punomoćje ako je potrebno da od njega otkloni kakvu štetu koja bi u to vreme mogla nastati.

Član 94.

Punomoćje prestaje smrću fizičkog lica.

Ako je punomoćniku dato ovlašćenje da može preduzimati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njen zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban, ili ako zakonski zastupnik bude razrešen dužnosti, punomoćnik je ovlašćen da preduzima radnje u postupku koje ne trpe odlaganje.

U slučajevima navedenim u stavu 2. ovog člana punomoćniku koji nije advokat uvek prestaju ovlašćenja koja se u punomoćju moraju izričito navesti (član 90).

Član 95.

Prestankom pravnog lica prestaje i punomoćje koje je ono izdalo.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, punomoćnik je dužan da još mesec dana preduzima radnje koje ne trpe odlaganje.

Glava šesta

JEZIK U POSTUPKU

Član 96.

Stranke i drugi učesnici u postupku imaju pravo da na ročištima i prilikom usmenog preduzimanja procesnih radnji pred sudom upotrebljavaju svoj jezik. Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke odnosno drugih učesnika u postupku, obezbediće im se na njihov zahtev usmeno prevođenje na njihov jezik onoga što se iznosi na ročištu, kao i usmeno prevođenje isprava koje se na ročištu koriste radi dokazivanja.

Stranke i drugi učesnici u postupku poučiće se o pravu da usmeni postupak pred sudom prate na svom jeziku posredstvom tumača. U zapisniku će se zabeležiti da im je data pouka, kao i izjave stranaka, odnosno učesnika.

Prevođenje obavljaju tumači.

Član 97.

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju se strankama i drugim učesnicima u postupku na srpskom jeziku.

Ako je u sudu u službenoj upotrebi i neki od jezika nacionalnih manjina, sud će na tom jeziku dostavljati sudska pismena onim strankama i učesnicima u postupku koji su pripadnici te nacionalne manjine i u postupku se služe tim jezikom.

Član 98.

Stranke i drugi učesnici u postupku upućuju sudu svoje tužbe, žalbe i druge podneske na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu.

Stranke i drugi učesnici u postupku mogu upućivati sudu svoje podneske i na jeziku nacionalnih manjina koji nije u službenoj upotrebi u sudu ako je to u skladu sa zakonom.

Član 99.

Troškovi prevođenja na jezik nacionalnih manjina, koji nastaju primenom odredaba ustava i ovog zakona o pravu pripadnika nacionalnih manjina na upotrebu svog jezika, padaju na teret sredstava suda.

Glava sedma

PODNESCI

Član 100.

Tužba, protivtužba, odgovor na tužbu i pravni lekovi podnose se u pismenom obliku (podnesci).

Podnesci moraju biti razumljivi i moraju sadržavati sve ono što je potrebno da bi se po njima moglo postupiti. Oni naročito treba da sadrže: označenje suda, ime i prezime, naziv firme, prebivalište ili boravište, odnosno sedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika ako ih imaju, predmet spora, sadržinu izjave i potpis podnosioca.

Ako izjava sadrži kakav zahtev, stranka je dužna da u podnesku navede činjenice na kojima zasniva zahtev, kao i dokaze kad je to potrebno.

Član 101.

Podnesci koje treba dostaviti protivnoj stranci predaju se sudu u potrebnom broju primeraka za sud i protivnu stranku. Tako treba postupiti i kad se uz podnesak podnose prilozi.

Ako je na protivnoj strani više lica koja imaju zajedničkog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, za sva ta lica podnesci i prilozi se mogu predavati u jednom primerku.

Član 102.

Isprave koje se prilažu podnesku podnose se u izvorniku ili prepisu.

Ispravu priloženu u izvorniku sud će zadržati, a protivnoj stranci dozvoliće da se upozna sa njenom sadržinom. Kad prestane potreba da se izvornik isprave drži u sudu, vratiće se podnosiocu na njegov zahtev. Sud može naložiti podnosiocu da spisima priloži prepis isprave.

Ako je isprava priložena u prepisu, sud će na zahtev protivne stranke naložiti podnosiocu da podnese sudu ispravu u izvorniku, a protivnoj stranci dozvoliće da se upozna sa njenom sadržinom. Kad je to potrebno, sud će odrediti rok u kome se isprava mora podneti u izvorniku ili u overenom prepisu, odnosno pregledati.

Protiv ovih rešenja nije dozvoljena žalba.

Član 103.

Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, sud će stranci koja nema punomoćnika advokata vratiti podnesak radi ispravke, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

Kad sud vrati podnesak stranci radi ispravke ili dopune, odrediće rok za ponovno podnošenje podneska.

Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen, odnosno dopunjen i predat sudu u roku određenom za dopunu ili ispravku, smatraće se da je podnesen sudu onog dana kad je prvi put bio podnesen.

Smatraće se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez ispravke, odnosno dopune, odbaciće se.

Ako podnesci ili prilozi nisu podneti u dovoljnom broju primeraka sud će ih umnožiti o trošku stranke koja je propustila obavezu.

Odredbe ovog člana ne primenjuju se ako stranka ima punomoćnika koji je advokat. Kad je podnesak, koji je u ime stranke podneo advokat, nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati, sud će ga odbaciti.

Član 104.

Novčanom kaznom do 30.000 dinara parnični sud kazniće lice koje u podnesku vređa sud, stranku ili drugog učesnika u postupku.

Izrečena kazna po stavu 1. ovog člana ne utiče na izricanje kazne za krivično delo.

Ako se novčana kazna nije mogla naplatiti ni prinudnim putem, novčana kazna, odnosno njen preostali deo koji nije plaćen, zameniće se zatvorom, čije trajanje odmerava sud srazmerno visini izrečene kazne, ali koje ne može biti duže od deset dana.

Odredba stava 3. ovog člana primeniće se u svim slučajevima kad sud izriče novčanu kaznu (čl. 247, 254. i 319).

Glava osma ROKOVI I ROČIŠTA

Rokovi

Član 105.

Ako rokovi nisu određeni zakonom, određuje ih sud s obzirom na okolnosti slučaja.

Član 106.

Rokovi se računaju na dane, mesece i godine.

Kao prvi dan roka određenog na dane uzima se dan posle dana dostavljanja ili saopštenja odluke ili posle dana u koji pada događaj od koga se po zakonu računa početak roka.

Rok određen na mesece ili godine završava se onog dana u poslednjem mesecu ili godini koji po svom broju odgovara danu u koji ga je sud odredio ili danu u koji pada događaj od koga se po zakonu računa početak roka.

Ako poslednji dan roka pada na državni praznik ili u nedelju, ili u neki drugi dan kad sud ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Odredbe stava 4. ovog člana primenjuju se i na rok u kome se po posebnim propisima mora podići tužba kao i na rok zastarelosti potraživanja ili nekog drugog prava.

Član 107.

Podnesak koji je vezan za rok blagovremen je ako je predat sudu pre isteka roka.

Dan predaje podneska upućenog sudu preko pošte preporučenom pošiljkom ili upućenog telegrafskim putem smatra se kao dan predaje sudu.

Ako je podnesak upućen telegrafskim putem, smatraće se da je dat u roku samo ako uredan podnesak naknadno bude predat sudu ili bude upućen sudu preporučenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje telegrama pošti.

Za lica koja se nalaze u Vojsci Srbije i Crne Gore na obaveznoj vojnoj službi i ostala lica koja se nalaze u službi u vojnim jedinicama, odnosno vojnim ustanovama, dan predaje podneska vojnoj jedinici, odnosno vojnoj ustanovi smatra se kao dan predaje sudu.

Za lica lišena slobode dan predaje podneska zavodu za izvršenje zavodskih sankcija smatra se kao dan predaje sudu.

Ako je podnesak koji je vezan za rok predat ili upućen nenadležnom sudu pre isteka roka, a stigne nadležnom sudu posle isteka roka, smatraće se da je na vreme podnet ako se njegovo podnošenje nenadležnom sudu može pripisati neznanju ili očiglednoj omašci podnosioca.

Odredbe st. 1- 6. ovog člana primenjuju se i na rok u kome se po posebnim propisima mora podići tužba, kao i na rok zastarelosti potraživanja ili nekog drugog prava.

Ročišta

Član 108.

Ročište određuje sud kad je to zakonom propisano ili kad zahtevaju potrebe postupka. Protiv rešenja o određivanju ročišta nije dozvoljena žalba.

Sud će na ročište blagovremeno pozvati stranke i ostala lica čije prisustvo smatra potrebnim. Uz poziv će se stranci dostaviti podnesak koji je dao povod za određivanje ročišta, a u pozivu će se naznačiti mesto, prostorija i vreme održavanja ročišta. Ako se uz poziv ne dostavlja podnesak, u pozivu će se navesti stranke, predmet spora, kao i radnja koja će se na ročištu preduzeti.

Sud će u pozivu naročito upozoriti na zakonske posledice izostanka sa ročišta.

Član 109.

Ročište se, po pravilu, održava u sudskoj zgradi.

Sud može odlučiti da se ročište održi van sudske zgrade kad nađe da je to nužno ili da će se na taj način uštedeti u vremenu ili u troškovima postupka. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Član 110.

Sud može odložiti ročište kad je to potrebno radi izvođenja dokaza ili kad za to postoje drugi opravdani razlozi.

Kad se ročište odloži, sud će, ako je moguće, odmah saopštiti prisutnima mesto i vreme novog ročišta.

Protiv rešenja o odlaganju ročišta nije dozvoljena žalba.

Vraćanje u pređašnje stanje

Član 111.

Ako stranka propusti ročište ili rok za preduzimanje neke radnje u postupku i usled toga izgubi pravo na preduzimanje te radnje, sud će toj stranci na njen predlog dozvoliti da naknadno izvrši tu radnju (vraćanje u pređašnje stanje) kad postoje opravdani razlozi za propuštanje.

Kad se dozvoli vraćanje u pređašnje stanje postupak se vraća u ono stanje u kome se nalazio pre propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je sud zbog propuštanja doneo.

Član 112.

Predlog za vraćanje u pređašnje stanje podnosi se sudu kod koga je trebalo izvršiti propuštenu radnju.

Predlog se mora podneti u roku od osam dana, računajući od dana kad je prestao razlog koji je prouzrokovao propuštanje, a ako je stranka tek docnije saznala za propuštanje, od dana kad je za to saznala.

Posle proteka 60 dana od dana propuštanja ne može se tražiti vraćanje u pređašnje stanje.

Ako se vraćanje u pređašnje stanje predlaže zbog propuštanja roka, predlagač je dužan da istovremeno sa podnošenjem predloga preduzme i propuštenu radnju.

Član 113.

Vraćanje u pređašnje stanje nije dozvoljeno ako je propušten rok iz člana 112. st. 2. i 3, ili ako je propušteno ročište određeno povodom predloga za vraćanje u pređašnje stanje.

Član 114.

Predlog za vraćanje u pređašnje stanje ne utiče na tok parnice. Sud može odlučiti da zastane sa postupkom do pravnosnažnosti rešenja o predlogu.

Član 115.

Neblagovremene i nedozvoljene predloge za vraćanje u pređašnje stanje odbaciće sud rešenjem.

Predlog za vraćanje u pređašnje stanje koji nije zasnovan na opštepoznatim činjenicama, a stranka uz predlog nije podnela niti predložila odgovarajuće dokaze, odbaciće sud kao neuredan.

O predlogu za vraćanje u pređašnje stanje odlučuje se, po pravilu, bez rasprave.

Kad sud nađe da je radi pravilnog utvrđivanja činjenica potrebno da se izvedu dokazi zakazaće ročište.

Član 116.

Protiv rešenja kojim se usvaja predlog za vraćanje u pređašnje stanje nije dozvoljena žalba, osim ako je usvojen neblagovremen ili nedozvoljen predlog.

Glava deveta

ZAPISNICI

Član 117.

Zapisnik se sastavlja o radnjama preduzetim na ročištu.

Zapisnik se sastavlja i o važnijim izjavama ili saopštenjima koje stranke ili drugi učesnici daju van ročišta. O manje važnijim izjavama ili saopštenjima neće se sastavljati zapisnik nego će se samo staviti službena beleška na spisu.

Zapisnik piše zapisničar.

Član 118.

U zapisnik se unosi: naziv i sastav suda, mesto gde se vrši radnja, dan i čas kad se vrši radnja, naznačenje predmeta spora i imena prisutnih stranaka ili trećih lica i njihovih zakonskih zastupnika ili punomoćnika.

Zapisnik treba da sadrži bitne podatke o sadržini preduzete radnje. U zapisnik o glavnoj raspravi naročito će se uneti: da li je rasprava bila javna ili je javnost bila isključena, sadržina izjava stranaka, njihovi predlozi, dokazi koje su ponudile, dokazi koji su izvedeni, uz navođenje sadržine iskaza svedoka i veštaka, kao i odluke suda donete na ročištu.

Član 119.

Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne sme ništa brisati, dodati ili menjati.

Član 120.

Zapisnik se sastavlja na taj način što predsednik veća kazuje glasno zapisničaru šta će uneti u zapisnik.

Stranke imaju pravo da pročitaju zapisnik ili da zahtevaju da im se pročita, kao i da stave svoje prigovore na sadržinu zapisnika.

To pravo imaju i druga lica čija je izjava uneta u zapisnik, ali samo u pogledu onog dela zapisnika koji sadrži njihovu izjavu.

Ispravke ili dodaci u pogledu sadržine zapisnika koje treba izvršiti povodom prigovora stranaka ili drugih lica ili po službenoj dužnosti, uneće se na kraju zapisnika. Na zahtev ovih lica uneće se i prigovori koji nisu usvojeni.

Član 121.

Zapisnik potpisuju predsednik veća, zapisničar, stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici kao i tumač.

Svedok i veštak potpisuju svoj iskaz na zapisniku, kad se njihovo saslušanje vrši pred zamoljenim sudijom ili predsednikom veća.

Nepismeno lice ili lice koje se ne može potpisati staviće na zapisnik otisak kažiprsta, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime.

Ako se koja stranka, njen zakonski zastupnik ili punomoćnik, svedok ili veštak udalji pre potpisivanja zapisnika ili neće da potpiše zapisnik, to će se zabeležiti u zapisniku i navešće se razlog koji je iznet.

Član 122.

O većanju i glasanju sastavlja se poseban zapisnik. Ako je kod višeg suda u postupku po pravnom leku odluka doneta jednoglasno, umesto zapisnika sastavlja se beleška o većanju i glasanju.

Zapisnik o većanju i glasanju sadrži tok glasanja i izreku odluke.

Odvojena mišljenja priključuju se zapisniku o većanju i glasanju ako nisu uneta u sam zapisnik.

Zapisnik, odnosno belešku o glasanju potpisuju svi članovi veća i zapisničar.

Zapisnik o većanju i glasanju zatvoriće se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rešava o pravnom leku, i u tom slučaju zapisnik će se ponovo zatvoriti u poseban omot i na omotu naznačiti da je zapisnik razgledan.

Glava deseta

DONOŠENJE ODLUKA

Član 123.

Sud donosi odluke u obliku presude ili rešenja.

O tužbenom zahtevu sud odlučuje presudom, a u postupku zbog smetanja državine rešenjem.

Kad ne odlučuje presudom, sud odlučuje rešenjem.

U postupku izdavanja platnog naloga rešenje kojim se usvaja tužbeni zahtev donosi se u obliku platnog naloga.

Odluka o troškovima u presudi smatra se rešenjem.

Član 124.

Odluke veća donose se posle većanja glasanjem.

U prostoriji u kojoj se veća i glasa mogu biti prisutni samo članovi veća i zapisničar.

Odluku o jednostavnijim pitanjima, veće može doneti i u samom zasedanju.

Član 125.

Predsednik veća rukovodi većanjem i glasanjem i glasa poslednji. On se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.

Za svaku odluku veća potrebna je većina glasova.

Članovi veća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsednik veća. Član veća koji je pri glasanju o kome ranijem pitanju ostao u manjini ne može se uzdržati od glasanja o pitanju o kome se ima docnije odlučiti.

Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se odlučuje glasovi podele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasanje će se ponavljati sve dok se ne postigne većina.

Član 126.

Pre odlučivanja o glavnoj stvari sud odlučuje da li je potrebno da se dopuni postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima.

Ako pri rešavanju o glavnoj stvari treba odlučiti o više zahteva, o svakom zahtevu glasaće se posebno.

Glava jedanaesta

DOSTAVLJANJE PISMENA I RAZMATRANJE SPISA

Način dostavljanja

Član 127.

Pismena se dostavljaju, po pravilu, preko pošte, a mogu se dostavljati preko određenog lica zaposlenog u sudu, preko nadležnog organa opštine, preko pravnog lica registrovanog za obavljanje poslova dostavljanja, neposredno u sudu ili na drugi način određenim posebnim zakonom.

Član 128.

Dostavljanje državnim organima, organima jedinica lokalne samouprave i organima teritorijalne autonomije vrši se predajom pismena u prostoriji za prijem pismena i to licu ovlašćenom za primanje pismena.

Dostavljanje javnom tužiocu ili javnom pravobranilaštvu vrši se predajom pismena njegovoj pisarnici. Kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici.

Dostavljanje pravnim licima vrši se predajom pismena u prostorijama pravnog lica, licu ovlašćenom za primanje pismena.

Dostavljanje po odredbama st. 1. i 3. ovog člana vrši se i kad su stranke navedene u tim stavovima za svog punomoćnika odredile lice koje je kod njih zaposleno.

Član 129.

Vojnim licima, pripadnicima policije i zaposlenima u suvozemnom, rečnom, pomorskom i vazdušnom saobraćaju dostavljanje poziva može se vršiti i preko njihove komande, odnosno neposrednog starešine, a po potrebi može im se na taj način vršiti i dostavljanje ostalih pismena.

Član 130.

Kad dostavljanje treba izvršiti licima ili ustanovama u inostranstvu ili strancima koji uživaju imunitet, dostavljanje će se izvršiti diplomatskim putem, ako u međunarodnom ugovoru ili u zakonu (član 141) nije što drugo određeno.

Ako se dostavljanje pismena ima izvršiti državljanima Srbije i Crne Gore u inostranstvu, dostavljanje se može izvršiti preko nadležnog konzularnog predstavnika ili diplomatskog predstavnika Srbije i Crne Gore koji vrši konzularne poslove u odnosnoj stranoj državi, ili preko pravnog lica međunarodno registrovanog za obavljanje poslova dostavljanja. Dostavljanje je punovažno samo ako lice kome se pismo dostavlja pristane da ga primi.

Dostavljanje pravnim licima koja imaju sedište u inostranstvu a predstavništvo u Srbiji i Crnoj Gori može se izvršiti njihovom predstavništvu.

Član 131.

Licima lišenim slobode dostavljanje se vrši preko zavoda za izvršenje zavodskih sankcija.

Član 132.

Kad stranka ima zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika dostavljanje se vrši zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku, ako u zakonu nije što drugo određeno.

Ako stranka ima više zakonskih zastupnika odnosno punomoćnika, dovoljno je da se dostavljanje izvrši jednom od njih.

Član 133.

Dostavljanje advokatu kao punomoćniku može se izvršiti i predajom pismena licu koje je zaposleno u njegovoj advokatskoj kancelariji.

Dostavljanje advokatu može se izvršiti i predajom pismena odraslom članu porodičnog domaćinstva, ako svoju delatnost obavlja u stanu.

Član 134.

Dostavljanje se vrši licu kome se dostavljanje ima izvršiti svakog dana na radnom mestu u radno vreme, ili u stanu samo od 7 do 22 sata ili u sudu kad se to lice tamo zatekne.

Dostavljanje se može izvršiti i u drugo vreme i na drugom mestu, na osnovu posebne odluke suda koju je dostavljač, na zahtev, dužan da pokaže.

Član 135.

Ako se lice kome se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostavljanje se vrši predajom pismena kome od njegovih odraslih članova domaćinstva koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati susedu ako on na to pristane.

Ako se dostavljanje vrši na radnom mestu lica kome se pismeno ima dostaviti, a to lice se tu ne zatekne, dostavljanje se može izvršiti licu koje na istom mestu radi, ako ono pristane da primi pismeno.

Predaja pismena drugom licu nije dozvoljena ako ono učestvuje u parnici kao protivnik lica kome se dostavljanje ima izvršiti.

Član 136.

Tužba, platni nalog, vanredni pravni lek, presuda i rešenje protiv kog je dozvoljena posebna žalba dostaviće se lično stranci, zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku. Ostala pismena dostaviće se lično kad je to ovim ili drugim zakonom izričito određeno, ili kad sud smatra da je zbog priloženih isprava potrebna veća opreznost.

Ako se lice kome se pismeno mora lično dostaviti ne zatekne tamo gde se dostavljanje ima izvršiti, dostavljač će se obavestiti kad i na kom mestu bi mogao to lice da zatekne i ostaviće mu kod jednog od lica navedenih u članu 135. st. 1. i 2. ovog zakona pismeno obaveštenje da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu odnosno na svom radnom mestu. Ako i posle toga dostavljač ne zatekne lice kome se pismeno ima dostaviti, postupiće se po odredbama člana 135. ovog zakona, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Ako pismeno iz stava 1. ovog člana treba dostaviti državnim organima i pravnim licima, dostavljanje se vrši po odredbama člana 128. ovog zakona.

Član 137.

Ako se utvrdi da je lice kome se pismeno ima dostaviti odsutno i da mu lica navedena u članu 135. st. 1. i 2. ovog zakona ne mogu pismeno na vreme predati, pismeno će se vratiti sudu uz naznačenje gde se odsutni nalazi.

Odbijanje prijema

Član 138.

Kad lice kome je pismeno upućeno, odnosno odrasli član njegovog domaćinstva, odnosno ovlašćeno lice ili zaposleni u državnom organu ili pravnom licu, bez zakonskog razloga odbije da primi pismeno, dostavljač će ga ostaviti u stanu ili u prostorijama gde odnosno lice radi ili će pismeno pribiti na vrata stana ili prostorije. Na dostavnici će zabeležiti dan, čas i razlog odbijanja prijema, kao i mesto gde je pismeno ostavljeno, i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Promena adrese

Član 139.

Kad stranka ili njen zakonski zastupnik do dostavljanja drugostepene odluke kojom se postupak okončava promene adresu, dužni su da o tome odmah obaveste sud.

Ako oni to ne učine, sud će odrediti da se sva dalja dostavljanja u parnici za tu stranku vrše stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda.

Dostavljanje se smatra izvršenim po proteku roka od osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.

Kad punomoćnik, odnosno punomoćnik za primanje pismena do dostavljanja drugostepene odluke kojom se postupak okončava promeni svoju adresu, a ne obavesti o tome sud, dostavljanje će se izvršiti kao da punomoćnik nije ni postavljen.

Bezuspešno dostavljanje

Član 140.

Kad je u toku parnice dostavljanje pismena bilo bezuspešno dostavljanje će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu.

Dostavljanje se smatra izvršenim po isteku roka od osam dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.

Punomoćnik i zastupnik za primanje pismena

Član 141.

Stranku ili njenog zakonskog zastupnika koji se nalaze u inostranstvu, a nemaju punomoćnika u Srbiji i Crnoj Gori, sud će pozvati da u primerenom roku postave punomoćnika za primanje pismena u Srbiji i Crnoj Gori. Ako stranka ili njen zakonski zastupnik ne postave takvog punomoćnika, sud će stranci na njen trošak postaviti privremenog zastupnika ovlašćenog za primanje pismena i o tome će obavestiti stranku, odnosno njenog zakonskog zastupnika.

Član 142.

Kad suparničari nemaju zajedničkog zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika, sud ih može pozvati da u određenom roku imenuju zajedničkog punomoćnika za primanje pismena. Istovremeno, sud će obavestiti suparničare da će jednog od njih imenovati za zastupnika za prijem pismena ako oni sami ne imenuju takvog punomoćnika.

Sporazum o adresi dostavljanja

Član 143.

Stranke se mogu sporazumeti da im se dostavljanje izvrši na određenu adresu ili preko određenog lica u Republici Srbiji. Dostavljanje je izvršeno kada je pismeno dostavljeno licu označenom u njihovom sporazumu. Ako se dostavljanje u skladu sa sporazumom ne može izvršiti, sud će odrediti da se dostavljanje vrši stavljanjem pismena na oglasnu tablu.

Dostavnica

Član 144.

Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici slovima sam napisati dan prijema.

Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ispisati njegovo ime i prezime i slovima dan prijema, i staviće napomenu zašto primalac nije stavio svoj potpis.

Ako primalac odbije da potpiše dostavnicu, dostavljač će to zabeležiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje, i smatra se da je time dostavljanje izvršeno.

Ako je dostavljanje izvršeno po odredbi člana 136. stav 2. ovog zakona, na dostavnici će se pored potvrde o prijemu pismena naznačiti da je prethodilo pismeno obaveštenje.

Kad je po odredbama zakona pismeno predato drugom licu a ne onome kome je pismeno trebalo da se dostavi, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos ta dva lica.

Ako je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja, smatraće se da je dostavljanje izvršeno onog dana kad je pismeno predato.

Pregledanje i prepisivanje spisa

Član 145.

Stranke imaju pravo da pregledaju, fotokopiraju i prepisuju spis parnice u kojoj učestvuju.

Ostalim licima koja imaju opravdan interes dozvoliće se pregledanje i prepisivanje pojedinih spisa. Kad je postupak u toku, dozvolu daje sudija, a kad je postupak završen, predsednik suda odnosno zaposleni u sudu koga on odredi.

Glava dvanaesta TROŠKOVI POSTUPKA

Parnični troškovi

Član 146.

Parnični troškovi su izdaci učinjeni u toku ili povodom postupka.

Parnični troškovi obuhvataju i nagradu za rad advokata i drugih lica kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Član 147.

Svaka stranka prethodno sama snosi troškove koje je prouzrokovala svojim radnjama.

Član 148.

Kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je da po nalogu suda unapred položi iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati povodom izvođenja dokaza.

Kad izvođenje dokaza predlažu obe stranke, sud će odrediti da iznos potreban za podmirenje troškova polože obe stranke na jednake delove. Ako je sud odredio izvođenje dokaza po službenoj dužnosti, odrediće da iznos položi stranka na koju pada teret dokazivanja činjenice o kojoj se izvodi dokaz.

Kada se u toku postupka stranke sporazumeju da se pokuša posredovanje (medijacija), ili sud uputi stranke na postupak posredovanja sud će odrediti da iznos potreban za podmirenje troškova ovog postupka polože obe stranke na jednake delove.

Sud će odustati od izvođenja dokaza ako iznos potreban za podmirenje troškova ne bude položen u roku koji sud odredi. U tom slučaju sud će, s obzirom na sve okolnosti, po svom uverenju ceniti od kakvog je značaja to što stranka nije u roku položila iznos potreban za podmirenje troškova.

Izuzetno od odredbe stava 4. ovog člana, ako sud po službenoj dužnosti odredi izvođenje dokaza radi utvrđivanja činjenica u vezi sa primenom člana 3. stav 3. ovog zakona, a stranke ne polože određeni iznos, troškovi za izvođenje dokaza isplatiće se iz sredstava suda.

Član 149.

Stranka koja u celini izgubi parnicu dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove.

Ako stranka delimično uspe u parnici, sud može s obzirom na postignuti uspeh odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj srazmeran deo troškova.

Sud može odlučiti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je protivna stranka imala ako protivna stranka nije uspela samo u srazmerno neznatnom delu svog zahteva, a zbog tog dela nisu nastali posebni troškovi.

Sud će, prema rezultatu dokazivanja, odlučiti da li će troškove iz člana 148. stav 5. ovog zakona snositi jedna ili obe stranke ili će ti troškovi pasti na teret sredstava suda.

Umešač ima pravo na naknadu troškova od protivne stranke samo za parnične radnje preduzete umesto stranke kojoj se pridružio.

Član 150.

Sud će prilikom odlučivanja koji će se troškovi naknaditi stranci uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni, kao i o visini troškova, odlučuje sud ceneći sve okolnosti.

Ako je propisana tarifa za nagrade advokata ili za druge troškove, ovi troškovi odmeriće se po toj tarifi.

Član 151.

Stranka je dužna da nezavisno od ishoda parnice naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovala svojom krivicom ili slučajem koji se njoj dogodio.

Sud može odlučiti da zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovao svojom krivicom.

Član 152.

Tužilac će naknaditi tuženom parnične troškove ako tuženi nije dao povod za tužbu i ako je priznao tužbeni zahtev u odgovoru na tužbu, odnosno na pripremnom ročištu, a ako se ne održava pripremno ročište onda na glavnoj raspravi pre nego što se upustio u raspravljanje o glavnoj stvari.

Član 153.

Tužilac koji povuče tužbu dužan je da protivnoj stranci naknadi parnične troškove, osim ako je povlačenje tužbe usledilo odmah posle ispunjenja zahteva od strane tuženog.

Stranka koja povuče pravni lek dužna je da protivnoj stranci naknadi troškove nastale povodom pravnog leka.

Član 154.

Svaka stranka snosi svoje troškove ako je parnica završena sudskim poravnanjem ili poravnanjem posle uspelog posredovanja (medijacije) ako se stranke drukčije ne sporazumeju.

U parnične troškove ulaze troškovi poravnanja koje je pokušano (član 326) ali nije uspelo i troškovi posredovanja (medijacije) koje je pokušano (član 148), a nije uspelo.

Član 155.

Ako u izlučnoj parnici bude usvojen tužbeni zahtev za izlučenje stvari, a sud utvrdi da je tuženi kao poverilac u izvršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trećih lica na ovim stvarima, odrediće da svaka stranka snosi svoje troškove.

Član 156.

Suparničari snose troškove na jednake delove.

Ako postoji znatna razlika u pogledu njihovog udela u predmetu spora, sud će prema srazmeri tog udela odrediti koliki će deo troškova naknaditi svaki od suparničara.

Suparničari koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, odgovaraju solidarno i za troškove dosuđene protivnoj stranci.

Za troškove prouzrokovane posebnim parničnim radnjama pojedinih suparničara ostali suparničari ne odgovaraju.

Član 157.

Kad javni tužilac učestvuje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova po odredbama ovog zakona, ali ne i pravo na nagradu.

Troškovi koje bi po odredbama ovog zakona trebalo da snosi javni tužilac isplatiće se iz sredstava suda.

Svaka stranka snosi svoje troškove koji su nastali učestvovanjem javnog tužioca u postupku (član 207).

Troškovi koje je javni tužilac imao povodom svog učestvovanja u postupku (član 207) padaju na teret sredstava javnog tužilaštva.

Član 158.

Odredbe o troškovima primenjuju se i na stranke koje zastupa javno pravobranilaštvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvataju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade advokatu.

Član 159.

O naknadi troškova odlučuje sud na određeni zahtev stranke bez raspravljanja.

Stranka je dužna da u zahtevu opredeljeno navede troškove za koje traži naknadu.

Zahtev za naknadu troškova stranka je dužna da stavi najdocnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlučivanju o troškovima, a ako se radi o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja stranka je dužna da zahtev za naknadu troškova stavi u predlogu o kome sud treba da odluči.

O zahtevu za naknadu troškova sud će odlučiti u presudi ili rešenju kojim se završava postupak pred tim sudom.

U slučaju usmenog objavljivanja presude ili rešenja kojim se nalaže naknada troškova, sud može odlučiti da će iznos troškova odmeriti u pismeno izrađenoj presudi, odnosno rešenju, ako se rešenje ima dostaviti strankama.

U toku postupka sud će posebnim rešenjem odlučiti o naknadi troškova samo kad pravo na naknadu troškova ne zavisi od odluke o glavnoj stvari.

U slučaju iz člana 153. ovog zakona, ako povlačenje tužbe ili pravnog leka nije izvršeno na raspravi zahtev za naknadu troškova se može staviti u roku od osam dana po prijemu obaveštenja o povlačenju.

Član 160.

Sud u delimičnoj presudi ili međupresudi može odlučiti da se odluka o troškovima donese uz konačnu odluku.

Član 161.

Kad sud odbaci ili odbije pravni lek, odlučiće i o troškovima nastalim u postupku povodom tog pravnog leka.

Kad sud preinači odluku protiv koje je izjavljen pravni lek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlučiće o troškovima celog postupka.

Kad se ukine odluka protiv koje je izjavljen pravni lek i predmet vrati na ponovno suđenje, ostaviće se da se o troškovima postupka povodom pravnog leka odluči u konačnoj odluci.

Sud može postupiti po odredbi stava 3. ovog člana i kad odluku protiv koje je izjavljen pravni lek samo delimično ukine.

Član 162.

Odluka o troškovima sadržana u presudi može se napadati samo žalbom na rešenje ako se istovremeno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

Ako jedna stranka napada presudu samo u pogledu troškova, a druga u pogledu glavne stvari, viši sud će jednom odlukom odlučiti o oba pravna leka.

Troškovi u postupku za obezbeđenje dokaza

Član 163.

Troškove postupka za obezbeđenje dokaza snosi stranka koja je podnela predlog za obezbeđenje dokaza. Ona je dužna da naknadi i troškove protivnoj stranci, odnosno postavljenom privremenom zastupniku.

Ove troškove stranka može naknadno ostvarivati kao deo parničnih troškova, prema uspehu u parnici.

Oslobođenje od plaćanja troškova postupka

Član 164.

Sud će osloboditi od plaćanja troškova postupka stranku koja prema svom opštem imovnom stanju nije u mogućnosti da snosi ove troškove.

Oslobođenje od plaćanja troškova postupka obuhvata oslobođenje od plaćanja taksa i oslobođenje od polaganja predujma za troškove svedoka, veštaka, uviđaja i sudskih oglasa.

Sud može osloboditi stranku i samo od plaćanja taksa.

Prilikom donošenja odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka sud će ceniti sve okolnosti, a naročito će uzeti u obzir vrednost predmeta spora, broj lica koje stranka izdržava i prihode i imovinu koje imaju stranka i članovi njene porodice.

Član 165.

Odluku o oslobođenju od plaćanja troškova postupka donosi prvostepeni sud na predlog stranke.

Stranka je dužna da uz predlog podnese uverenje nadležnog organa o imovnom stanju.

U uverenju o imovnom stanju mora se naznačiti iznos poreza koji plaća domaćinstvo i pojedini članovi domaćinstva, kao i drugi izvori njihovih prihoda i uopšte imovno stanje stranke kojoj se izdaje uverenje.

Kad je to potrebno i sam sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebne podatke i obaveštenja o imovnom stanju stranke koja traži oslobođenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.

Protiv rešenja suda kojim se usvaja predlog stranke nije dozvoljena žalba.

Član 166.

Kada je stranka potpuno oslobođena od plaćanja troškova postupka (član 164. stav 2), prvostepeni sud će priznati stranci pravo na besplatno zastupanje, ako je to nužno radi zaštite prava stranke.

Za zastupnika se postavlja advokat, sa spiska advokata koji sudu dostavlja advokatska komora.

Zastupnika postavlja i razrešava predsednik suda.

Postavljeni zastupnik ima pravo da zahteva da bude razrešen iz opravdanih razloga.

Protiv odluke suda kojom se zastupnik razrešava nije dozvoljena žalba.

Protiv rešenja suda kojim se usvaja zahtev stranke o postavljanju zastupnika nije dozvoljena žalba.

Član 167.

Kad je stranka potpuno oslobođena od plaćanja troškova postupka (član 164. stav 2), iz sredstava suda isplatiće se predujam za troškove svedoka, veštaka, uviđaja i izdavanja sudskog oglasa, kao i stvarni izdaci postavljenog punomoćnika.

Član 168.

Rešenje o oslobođenju od plaćanja troškova i o postavljanju zastupnika prvostepeni sud može u toku postupka ukinuti ako utvrdi da je stranka u stanju da snosi troškove postupka. Tom prilikom sud će rešiti da li će stranka potpuno ili delimično naknaditi i one troškove i takse od kojih je ranije bila oslobođena kao i stvarne izdatke i nagradu postavljenom zastupniku.

Prvenstveno se imaju naknaditi iznosi isplaćeni iz sredstava suda.

Član 169.

Takse i troškovi isplaćeni iz sredstava suda, kao i stvarni izdaci i nagrada postavljenog zastupnika, čine deo parničnih troškova.

O naknadi ovih troškova od strane protivnika stranke koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka sud će odlučiti po odredbama o naknadi troškova.

Takse i troškove isplaćene iz sredstava suda naplaćuje po službenoj dužnosti prvostepeni sud od stranke koja je dužna da ih naknadi.

Ako je protivniku stranke koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka naloženo da naknadi parnične troškove, a utvrdi se da on nije u stanju da

te troškove plati, sud može naknadno odrediti da troškove iz stava 1. ovog člana plati u celini ili delimično stranka koja je oslobođena od plaćanja troškova postupka iz onoga što joj je dosuđeno. Time se ne dira u pravo ove stranke da za ono što je platila traži naknadu od protivnika.

Glava trinaesta

PRAVNA POMOĆ

Član 170.

Sudovi su dužni da jedan drugome ukazuju pravnu pomoć u parničnom postupku.

Ako zamoljeni sud nije nadležan da preduzme radnju za koju je zamoljen, ustupiće molbu nadležnom sudu, odnosno drugom državnom organu, i o tome će obavestiti sud od koga je primio molbu, a ako mu nadležni sud, odnosno državni organ nije poznat, vratiće molbu.

Ako u jednom mestu postoji više sudova stvarno nadležnih za pružanje pravne pomoći, molba za pružanje pravne pomoći može se podneti bilo kome od tih sudova, ukoliko posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Član 171.

Sudovi međusobno opšte na jeziku koji je u službenoj upotrebi u njihovom sudu.

Ako je pismo sastavljeno na jeziku nacionalne manjine, a upućuje se sudu u kome jezik te nacionalne manjine nije u službenoj upotrebi, uz sudsko pismo na jeziku nacionalne manjine priložiće se prevod tog pisma na srpski jezik.

Član 172.

Sudovi će ukazivati pravnu pomoć inostranim sudovima u slučajevima predviđenim međunarodnim ugovorom, kao i kad postoji uzajamnost u ukazivanju pravne pomoći. U slučaju sumnje o postojanju uzajamnosti, objašnjenje daje ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Sud će uskratiti pravnu pomoć inostranom sudu ako se traži preduzimanje radnje koja je protivna javnom poretku Srbije i Crne Gore. U takvom slučaju sud nadležan za pružanje pravne pomoći dostaviće po službenoj dužnosti predmet Vrhovnom sudu Srbije radi donošenja konačne odluke.

Odredbe člana 170. st. 2. i 3. ovog zakona važe i za postupanje s molbom inostranog suda.

Član 173.

Sudovi ukazuju pravnu pomoć inostranim sudovima na način predviđen u domaćem zakonu. Radnja koja je predmet molbe inostranog suda može

se preduzeti i na način koji zahteva inostrani sud, ako takav postupak nije protivan javnom poretku Srbije i Crne Gore.

Član 174.

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, sudovi će uzimati u postupak molbe za pravnu pomoć inostranih sudova samo ako su dostavljene diplomatskim putem i ako su molba i prilozi sastavljeni na srpskom jeziku ili ako je priložen overeni prevod na tom jeziku.

Član 175.

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, molbe domaćih sudova za pravnu pomoć dostavljaju se inostranim sudovima diplomatskim putem. Molbe i prilozi moraju biti sastavljeni na jeziku zamoljene države ili uz njih mora biti priložen njihov overeni prevod na tom jeziku.

Glava četrnaesta

POSTUPAK ZA REŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA

Član 176.

Kad u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju koje je od prejudicijelnog značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima, prvostepeni sud će, po službenoj dužnosti ili na predlog stranke, pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Srbije radi rešavanja spornog pravnog pitanja.

Sud koji je pokrenuo postupak za rešavanje spornog pravnog pitanja dužan je da zastane sa postupkom dok se ne okonča postupak pred Vrhovnim sudom Srbije.

Član 177.

Zahtev koji se upućuje Vrhovnom sudu Srbije treba da sadrži kratak prikaz utvrđenog stanja stvari u konkretnoj pravnoj stvari, argumente stranaka o spornom pravnom pitanju i razloge zbog kojih se sud obraća sa zahtevom za rešenje spornog pravnog pitanja. Sud može da iznese i sopstveno tumačenje spornog pravnog stava.

Prvostepeni sud je dužan da uz zahtev za rešavanje spornog pravnog pitanja dostavi i predmet Vrhovnom sudu Srbije.

Član 178.

Vrhovni sud Srbije je dužan da reši sporno pravno pitanje u roku do 90 dana od dana prijema zahteva.

Vrhovni sud Srbije će odbiti da zauzme stav o spornom pravnom pitanju ako ono nije od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta.

Ako Vrhovni sud Srbije odluči da rešava sporno pravno pitanje odluku o tome objaviće u Biltenu Vrhovnog suda Srbije ili na drugi pogodan način.

Vrhovni sud Srbije odlučuje o zahtevu za rešavanje spornog pravnog pitanja po pravilima postupka za usvajanje pravnih stavova.

Član 179.

U pravnom shvatanju koje zauzima povodom zahteva za rešavanje spornog pravnog pitanja Vrhovni sud Srbije razmatra sporno pravno pitanje i iznosi razloge kojima obrazlaže svoju odluku.

Pravno shvatanje se dostavlja sudu koji je pokrenuo postupak i objavljuje u Biltenu Vrhovnog suda Srbije.

Član 180.

Ako je Vrhovni sud Srbije zauzeo pravno shvatanje o spornom pravnom pitanju, stranke u postupku u kome se postavlja isto predhodno pitanje nemaju pravo da ponovo traže njegovo rešavanje u parnici koja je u toku.

Glava petnaesta

NEPOŠTOVANJE PROCESNE DISCIPLINE

Član 181.

Sud će u toku postupka kazniti novčanom kaznom u iznosu do 30.000 dinara za fizičko lice, odnosno do 100.000 dinara za pravno lice, zbog zloupotrebe procesnih ovlašćenja stranku, umešača, zakonskog zastupnika, punomoćnika ili veštaka.

Sud će u toku postupka kazniti novčanom kaznom iz stava 1. ovog člana i treće lice ili prema njemu preduzeti i druge mere ako ometa preduzimanje parničnih radnji van ročišta.

Rešenje o izrečenoj novčanoj kazni ili drugoj meri sprovodi se po službenoj dužnosti po pravilima izvršnog postupka.

Član 182.

Ako je zbog zloupotrebe procesnih ovlašćenja nekoj od stranaka naneta šteta, sud će oštećenoj stranci, na njen zahtev dosuditi naknadu štete.

Kad stranka istakne zahtev za naknadu štete zbog zloupotrebe procesnih ovlašćenja, sud će iz razloga celishodnosti odvojiti postupak.

Član 183.

Sud će novčanom kaznom do 30.000 dinara kazniti punomoćnika za primanje pismena koji protivno odredbama zakona ne obavesti sud o promeni adrese.

Sud će, na zahtev stranke, odlučiti da punomoćnik za primanje pismena naknadi stranci troškove koje je prouzrokovao neopravdanim nedostavljanjem obaveštenja o promeni adrese.

Član 184.

Sud će kazniti novčanom kaznom do 30.000 dinara lica koja ometaju dostavljanje pismena ili spisa ili svesno onemogućavaju ili otežavaju primenu odredaba ovog zakona o dostavljanju.

Sud će, na zahtev stranke, odlučiti da joj lice iz stava 1. ovog člana naknadi troškove koje joj je prouzrokovalo svojim ponašanjem iz stava 1. ovoga člana.

Član 185.

Žalba protiv rešenja zbog procesne nediscipline ne odlaže izvršenje rešenja.

Deo drugi

TOK POSTUPKA

A. Postupak pred prvostepenim sudom

Glava šesnaesta

TUŽBA

Član 186.

Parnični postupak pokreće se tužbom.

Sadržina tužbe

Član 187.

Tužba mora da sadrži određeni zahtev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužilac zasniva zahtev, dokaze kojima se utvrđuju ove činjenice, vrednost predmeta spora, kao i druge podatke koje mora imati svaki podnesak (član 100).

Tužilac koji ima boravište ili prebivalište, odnosno sedište u inostranstvu dužan je da u tužbi imenuje punomoćnika za prijem pismena. Ukoliko ne označi punomoćnika za prijem pismena sud će tužbu odbaciti.

Kad nadležnost, sastav suda ili pravo na izjavljivanje revizije zavisi od vrednosti predmeta spora, a predmet tužbenog zahteva nije novčani iznos, tužilac je dužan da u tužbi naznači vrednost predmeta spora.

Sud će postupiti po tužbi i kad tužilac nije naveo pravni osnov tužbenog zahteva, a ako je tužilac naveo pravni osnov, sud nije vezan za njega.

Tužba za utvrđenje

Član 188.

Tužilac može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost neke isprave.

Ovakva tužba može se podići kada je to posebnim propisima predviđeno, kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog spornog prava ili pravnog odnosa, pre dospelosti zahteva za činidbu iz istog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost neke isprave, ili kad tužilac ima neki drugi pravni interes.

Zahtev za utvrđenje u toku parnice

Član 189.

Ako odluka o sporu zavisi od toga da li postoji ili ne postoji neki pravni odnos koji je u toku parnice postao sporan, tužilac može, pored postojećeg zahteva, istaći zahtev da sud utvrdi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica teče nadležan za takav zahtev.

Isticanje zahteva u smislu stava 1. ovog člana neće se smatrati preinačenjem tužbe.

Tužba sa više tužbenih zahteva

Član 190.

Tužilac koji u tužbi traži da mu se dosudi ispunjenje dugovane činidbe može predložiti da tuženi umesto dugovane činidbe plati određeni novčani iznos ili da ispuni neku drugu činidbu.

Sud nije dužan da ispituje da li novčani iznos koji je tužilac voljan da primi umesto dugovane nenovčane činidbe odgovara vrednosti nenovčane činidbe.

Član 191.

U jednoj tužbi tužilac može istaći više zahteva protiv istog tuženog kad su svi zahtevi povezani istim činjeničnim i pravnim osnovom. Ako zahtevi nisu povezani istim činjeničnim i pravnim osnovom, oni se mogu istaći u jednoj tužbi protiv istog tuženog samo kad je isti sud stvarno nadležan za svaki od ovih zahteva i kad je za sve zahteve određena ista vrsta postupka.

Tužilac može dva ili više tužbenih zahteva u međusobnoj vezi istaći u jednoj tužbi, i tako da sud usvoji sledeći od tih zahteva ako nađe da onaj koji je ispred njega istaknut nije osnovan.

Zahtevi se, po stavu 2. ovog člana, mogu istaći u jednoj tužbi samo ako je sud stvarno nadležan za svaki od istaknutih zahteva i ako je za sve zahteve određena ista vrsta postupka.

Ako o nekim od zahteva istaknutim u istoj tužbi treba da sudi veće a o drugim sudija pojedinac istog suda, o svim zahtevima sudiće veće.

Protivtužba

Član 192.

Tuženi može do zaključenja glavne rasprave pred sudom podići kod istog suda protivtužbu, ako je zahtev protivtužbe u vezi s tužbenim zahtevom, ili ako se ti zahtevi mogu prebiti, ili ako se protivtužbom traži utvrđenje nekog prava ili pravnog odnosa od čijeg postojanja ili nepostojanja zavisi u celini ili delimično odluka o tužbenom zahtevu.

Protivtužba se ne može podići ako je za zahtev iz protivtužbe stvarno nadležan viši sud ili sud druge vrste.

Protivtužba se može podići i kada o zahtevu iz protivtužbe treba da sudi isti sud u drugom sastavu.

Preinačenje tužbe

Član 193.

Tužilac može do zaključenja glavne rasprave preinačiti tužbu.

Posle dostavljanja tužbe tuženom, za preinačenje tužbe potreban je pristanak tuženog. Sud može dozvoliti preinačenje i kad se tuženi tome protivi ako smatra da bi to bilo celishodno za konačno rešenje odnosa među strankama i ako oceni da postupak po preinačenoj tužbi neće znatno produžiti trajanje parnice. Smatraće se da postoji pristanak tuženog na preinačenje tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se pre toga protivio preinačenju.

Ako je parnični sud za preinačenu tužbu stvarno nenadležan, ustupiće predmet nadležnom sudu koji će, ako se tuženi protivi preinačenju, odlučiti da li je preinačenje dozvoljeno.

Kad sud dozvoli preinačenje tužbe, dužan je da ostavi tuženom vreme potrebno da se može pripremiti za raspravljanje po preinačenoj tužbi, ako za to nije imao dovoljno vremena.

Ako je tužba preinačena na ročištu na kome tuženi nije prisutan, sud će odložiti ročište i dostaviti tuženom prepis zapisnika sa tog ročišta.

Protiv rešenja kojim se dopušta ili odbija preinačenje tužbe nije dozvoljena posebna žalba.

Član 194.

Preinačenje tužbe je promena istovetnosti zahteva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahteva uz postojeći.

Ako tužilac preinačuje tužbu tako što usled okolnosti koje su nastale posle podizanja tužbe, zahteva iz istog činjeničnog osnova drugi predmet ili novčani iznos, tuženi se takvom preinačenju ne može protiviti.

Tužba nije preinačena ako je tužilac promenio pravni osnov tužbenog zahteva, ako je smanjio tužbeni zahtev, ili ako je promenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da usled toga tužbeni zahtev nije promenjen.

Član 195.

Tužilac može sve do zaključenja glavne rasprave svoju tužbu preinačiti i tako što će umesto prvobitno tuženog tužiti drugo lice.

Za preinačenje tužbe u smislu stava 1. ovog člana potreban je pristanak lica koje treba da stupi u parnicu namesto tuženog, a ako se tuženi već upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i pristanak tuženog.

Ako se tuženi upustio u raspravljanje o glavnoj stvari umesto tužioca može da stupi u parnicu novi tužilac samo ako na to pristane tuženi.

Lice koje stupa u parnicu namesto stranke mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

Povlačenje tužbe

Član 196.

Tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog pre nego što se tuženi upusti u raspravljanje o glavnoj stvari.

Tužba se može povući i docnije, sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženi na to pristane. Ako se tuženi u roku od 15 dana od dana obaveštenja o povlačenju tužbe ne izjasni o tome, smatraće se da je pristao na povlačenje.

Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podneti.

Postojanje parnice

Član 197.

Parnica počinje da teče dostavljanjem tužbe tuženom.

U pogledu zahteva koji je stranka postavila u toku postupka, parnica počinje da teče od časa kad je o tom zahtevu obaveštena protivna stranka.

Dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahteva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, sud će tužbu odbaciti.

Sud će u toku celog postupka paziti da li već teče druga parnica o istom zahtevu među istim strankama.

Član 198.

Ako koja od stranaka otuđi stvar ili pravo o kome teče parnica, to ne sprečava da se parnica među istim strankama dovrši.

Lice koje je pribavilo stvar ili pravo o kome teče parnica može stupiti u parnicu namesto tužioca, odnosno tuženog samo ako na to pristanu obe stranke.

Glava sedamnaesta SUPARNIČARI

Član 199.

Više lica mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tuženi (suparničari):

- 1) ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obaveze proističu iz istog činjeničnog i pravnog osnova;
- 2) ako su predmet spora zahtevi, odnosno obaveze iste vrste koji se osnivaju na bitno istovrsnom činjeničnom i pravnom osnovu, i ako postoji stvarna i mesna nadležnost istog suda za svaki zahtev i za svakog tuženog;
- 3) ako je to drugim zakonom određeno.

Do zaključenja glavne rasprave može, pod uslovima iz stava 1. ovog člana, uz tužioca pristupiti novi tužilac, ili tužba može biti proširena na novog tuženog sa njegovim pristankom.

Novi tužilac ne može naknadno stupiti u parnicu uz tužioca bez pristanka tuženog posle njegovog upuštanja u raspravljanje o glavnoj stvari.

Lice koje pristupa tužbi odnosno na koje se tužba proširuje mora primiti parnicu u onom stanju u kome se ona nalazi kad ono u nju stupa.

Član 200.

Tužilac može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih i tako što će tražiti da tužbeni zahtev bude usvojen prema sledećem tuženom za slučaj da bude pravnosnažno odbijen prema onom koji je u tužbi naveden pre njega.

Na način predviđen u stavu 1. ovog člana može tužilac tužbom obuhvatiti dva ili više tuženih samo ako prema svakom od njih ističe isti zahtev ili ako prema pojedinim od njih ističe različite zahteve koji su u međusobnoj vezi, i ako je isti sud stvarno i mesno nadležan za svaki od zahteva.

Član 201.

Lice koje za sebe u celini ili delimično traži stvar ili pravo o kome između drugih lica već teče parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica teče tužiti obe stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravnosnažno ne završi.

Član 202.

Glavni dužnik i jemac mogu biti zajednički tuženi ako to nije u protivnosti sa sadržinom ugovora o jemstvu.

Član 203.

Svaki suparničar je u parnici samostalna stranka i njegove radnje ili propuštanja ne koriste niti štete drugim suparničarima.

Član 204.

Ako se po zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može rešiti samo na jednak način prema svim suparničarima (jedinствени suparničari), smatraju se oni kao jedna parnična stranka, tako da se kad pojedini suparničari propuste koju parničnu radnju, dejstvo parničnih radnji koje su izvršili drugi suparničari proteže i na one koji te radnje nisu preduzeli.

Član 205.

Ako rokovi za izvršenje određene parnične radnje za pojedine jedinstvene suparničare ističu u razno vreme, tu parničnu radnju može svaki suparničar preduzeti sve dok ma i za jednog od njih još teče rok za preduzimanje te radnje.

Član 206.

Svaki suparničar ima pravo da podnosi predloge koji se tiču toka parnice.

Glava osamnaesta UČEŠĆE TREĆIH LICA U PARNICI

Učešće javnog tužioca

Član 207.

Ako postoji sumnja da jedna ili obe stranke koriste svoja prava u postupku da bi onemogućile primenu prinudnih propisa o prirodnim bogatstvima, da bi izbegle javne finansijske obaveze ili da bi onemogućile primenu prinudnih odredaba međunarodnog ugovora, nadležni javni tužilac ima pravo da učestvuje u takvoj parnici koja teče među drugim licima.

Kad javni tužilac na osnovu zakonskog ovlašćenja, učestvuje u parnici koja teče među drugim licima, ovlašćen je da u granicama tužbenog zahteva predlaže da se utvrde i činjenice koje stranke nisu navele i izvedu dokazi koje stranke nisu predložile, kao i da izjavljuje pravne lekove.

Svoje učestvovanje u postupku javni tužilac prijavljuje podneskom sudu pred kojim se vodi parnica među drugim licima.

Ako smatra da postoje zakonski uslovi za učestvovanje javnog tužioca u parnici i da je njegovo učestvovanje potrebno, sud će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca i odrediti mu rok u kome može prijaviti svoje učestvovanje. Dok taj rok ne protekne, sud će zastati sa postupkom, ali se javni tužilac može i po proteku tog roka koristiti svojim pravom iz stava 2. ovog člana.

Sud će javnog tužioca koji učestvuje u parnici pozivati na ročišta i dostavljajući mu sve odluke protiv kojih je dozvoljen pravni lek.

Učešće umešača

Član 208.

Lice koje ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim licima jedna od stranaka uspe, može se pridružiti ovoj stranci.

Umešač može stupiti u parnicu u toku celog postupka sve do pravnosnažnosti odluke o tužbenom zahtevu, kao i u toku postupka nastavljenog izjavljivanjem vanrednog pravnog leka.

Izjavu o stupanju u parnicu umešač može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

Podnesak umešača dostavlja se obema parničnim strankama, a ako je izjava umešača data na ročištu, prepis odnosnog dela zapisnika dostaviće se samo onoj stranci koja je sa ročišta izostala.

Član 209.

Svaka stranka može osporiti umešaču pravo da učestvuje u postupku i predložiti da se umešač odbije, a sud može i bez izjašnjenja stranaka odbiti učešće umešača ako utvrdi da ne postoji pravni interes umešača.

Do pravnosnažnosti rešenja kojim se odbija učešće umešača, umešač može učestvovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti.

Protiv odluke suda kojom dozvoljava učešće umešača nije dozvoljena posebna žalba.

Član 210.

Umešač mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umeša u parnicu. U daljem toku parnice on je ovlašćen da stavlja predloge i da preduzima sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla da preduzima stranka kojoj se pridružio.

Ako je umešač stupio u parnicu do pravnosnažnosti odluke o tužbenom zahtevu, ovlašćen je da izjavi i vanredni pravni lek.

Ako umešač izjavi pravni lek, primerak njegovog podneska dostaviće se i stranci kojoj se pridružio.

Parnične radnje umešača imaju za stranku kojoj se pridružio pravno dejstvo ako nisu u suprotnosti sa njenim radnjama.

Po pristanku obeju stranaka umešač može stupiti u parnicu kao stranka umesto stranke kojoj se pridružio.

Član 211.

Ako pravno dejstvo presude treba da se odnosi i na umešača, on ima položaj jedinstvenog suparničara (član 204).

Umešač s položajem jedinstvenog suparničara može da izjavi vanredni pravni lek i u parnici u kojoj do nastupanja pravnosnažnosti odluke o tužbenom zahtevu nije učestvovao kao umešač, kao i da učestvuje u postupku povodom zahteva za zaštitu zakonitosti.

Imenovanje prethodnika

Član 212.

Lice koje je tuženo kao držalac neke stvari ili korisnik nekog prava, a tvrdi da stvar drži ili pravo vrši u ime trećeg lica, može najdocnije na pripremnom ročištu, a ako ovo nije održano, onda na glavnoj raspravi pre nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, pozvati preko suda to treće lice (prethodnika) da umesto njega stupi kao stranka u parnicu.

Pristanak tužioca da na mesto tuženog u parnicu stupi prethodnik potreban je samo ako tužilac protiv tuženog ističe i takve zahteve koji ne zavise od toga da li tuženi u ime prethodnika drži stvar ili vrši pravo.

Ako prethodnik koji je uredno pozvan ne dođe na ročište ili odbije da stupi u parnicu, tuženi se ne može protiviti da se upusti u parnicu.

Obaveštenje trećeg lica o parnici

Član 213.

Ako tužilac ili tuženi treba da neko treće lice obavesti o otpočetoj parnici da bi se time zasnovalo izvesno građanskopravno dejstvo, oni mogu, sve dok se parnica pravnosnažno ne dovrši, to učiniti podneskom preko parničnog suda, u kome će navesti razlog obaveštenja i u kakvom se stanju nalazi parnica.

Stranka koja je treće lice obavestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid postupka, produženje rokova ili odlaganje ročišta.

Glava devetnaesta

PREKID I ZASTAJANJE U POSTUPKU

Član 214.

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre;
- 2) kad stranka izgubi parničnu sposobnost;

3) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlašćenje za zastupanje;

4) kad stranka koja je pravno lice prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravnosnažno odluči o zabrani rada;

5) kad nastupe pravne posledice otvaranja postupka stečaja ili likvidacije;

6) kad usled rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;

7) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 215.

Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakonu, prekid postupka sud može odrediti:

1) ako je odlučio da sam ne rešava o prethodnom pitanju (član 12);

2) ako se stranka nalazi na području koje je zbog vanrednih događaja (poplava i sl.) odsečeno od suda.

Član 216.

Prekid postupka ima za posledicu da prestaju teći svi rokovi određeni za vršenje parničnih radnji.

Za vreme trajanja prekida postupka sud ne može preduzimati nikakve radnje u postupku. Ako je prekid nastupio posle zaključenja glavne rasprave, sud može na osnovu te rasprave doneti odluku.

Parnične radnje koje je jedna stranka preduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakvo pravno dejstvo. Njihovo dejstvo počinje tek pošto postupak bude nastavljen.

Član 217.

Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u članu 214. tač. 1-5. ovog zakona nastaviće se kad naslednik ili staralac zaostavštine, novi zakonski zastupnik, stečajni upravnik ili pravni sledbenici pravnog lica preuzmu postupak ili kad ih sud na predlog protivne strane pozove da to učine.

Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u članu 215. tačka 1. ovog zakona, postupak će se nastaviti kad se pravnosnažno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim organom, ili kad sud nađe da više ne postoje razlozi da se čeka na njegov završetak.

U svim ostalim slučajevima prekinuti postupak nastaviće se na predlog stranke čim prestanu razlozi prekida.

Rokovi koji su usled prekida postupka prestali da teku počinju teći za zainteresovanu stranku u celosti iznova od dana kad joj sud dostavi rešenje o nastavljanju postupka.

Stranci koja nije stavila predlog za nastavljanje postupka rešenje o nastavljanju postupka dostavlja se po odredbama člana 136. ovog zakona.

Član 218.

Protiv rešenja kojim se utvrđuje (član 214) ili određuje (član 215) prekid postupka dozvoljena je posebna žalba.

Ako je sud na ročištu odbio predlog za prekid postupka i odlučio da se postupak odmah nastavi protiv tog rešenja nije dozvoljena posebna žalba.

Član 219.

Sud će zastati sa postupkom kad je to izričito predviđeno zakonom ili kad u toku postupka oceni da je to celishodno.

Sud donosi rešenje o zastajanju sa postupkom po službenoj dužnosti kad odluči da zastane sa postupkom da bi sečekao ishod neke procesne delatnosti ili da bi pružio mogućnost da se preduzeme neka radnja u postupku.

U rešenju o zastajanju sa postupkom sud određuje i koliko će zastajanje trajati.

Protiv rešenja o zastajanju sa postupkom nije dozvoljena posebna žalba.

Sud nastavlja postupak po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi koji su izazvali zastajanje sa postupkom.

Kad sud zastane sa postupkom može da preduzima samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Zastajanje sa postupkom ne utiče na rokove za preduzimanje parničnih radnji.

Glava dvadeseta

DOKAZIVANJE

Opšte odredbe

Član 220.

Svaka stranka dužna je da iznese činjenice i predloži dokaze na kojima zasniva svoj zahtev ili kojim osporava navode i dokaze protivnika.

Član 221.

Dokazivanje obuhvata sve činjenice koje su važne za donošenje odluke.

Sud odlučuje koji će se dokazi izvesti radi utvrđivanja bitnih činjenica.

Član 222.

Ne dokazuju se činjenice koje je stranka priznala pred sudom u toku parnice. Sud može odlučiti da se dokazuju i priznate činjenice ako smatra da stranka njihovim priznanjem ide za tim da raspolaže zahtevom kojim ne može raspolagati (član 3. stav 3).

Sud će, uzimajući u obzir sve okolnosti, oceniti da li će uzeti za priznatu ili osporenu činjenicu koju je stranka prvo priznala, a posle potpuno ili delimično osporila ili ograničila priznanje dodavanjem drugih činjenica.

Ne dokazuju se činjenice koje su opštepoznate. Smatra se da su opštepoznate i one činjenice za koje je sud saznao u vršenju sudske funkcije ukoliko ih je sud saopštio na raspravi strankama.

Član 223.

Ako sud na osnovu izvedenih dokaza (član 8) ne može sa sigurnošću da utvrdi neku činjenicu, o postojanju činjenice zaključuje primenom pravila o teretu dokazivanja.

Stranka koja tvrdi da ima neko pravo, snosi teret dokazivanja činjenice koja je bitna za nastanak ili ostvarivanje prava, ako zakonom nije drukčije određeno.

Stranka koja osporava postojanje nekog prava, snosi teret dokazivanja činjenice koja je sprečila nastanak ili ostvarivanje prava ili usled koje je pravo prestalo da postoji, ako zakonom nije drukčije određeno.

Član 224.

Ako se utvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novčani iznos ili na zamenjive stvari, ali se visina iznosa, odnosno količina stvari ne može utvrditi ili bi se mogla utvrditi samo sa nesrazmernim teškoćama, sud će visinu novčanog iznosa, odnosno količinu zamenjivih stvari odrediti po slobodnoj oceni.

Član 225.

Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

Sud može odlučiti da se određeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). Zapisnik o izvedenim dokazima pred zamoljenim sudom pročitaje se na glavnoj raspravi.

Zamolnica za izvođenje dokaza sadrži podatke iz predmeta. Sud će posebno naznačiti o kojim okolnostima treba voditi računa prilikom izvođenja dokaza.

O ročištu za izvođenje dokaza pred zamoljenim sudom obavestiće se stranke.

Zamoljeni sud prilikom izvođenja dokaza ima sva ovlašćenja koja ima sud kada se dokazi izvode na glavnoj raspravi.

Protiv rešenja suda kojim se izvođenje dokaza poverava zamoljenom sudu nije dozvoljena posebna žalba.

Član 226.

Sud će u rešenju o izvođenju dokaza odrediti rok do kog će se čekati izvođenje dokaza, ako se prema okolnostima može pretpostaviti da neki dokaz neće moći da se izvede ili da neće moći da se izvede u primerenom roku, ili ako dokaz treba da se izvede u inostranstvu.

Kad određeni rok protekne, rasprava će se sprovesti bez obzira što određeni dokaz nije izveden.

Uviđaj

Član 227.

Uviđaj se vrši kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje neke okolnosti potrebno neposredno opažanje suda.

Uviđaj se može vršiti i uz sudelovanje veštaka.

Član 228.

Sud će izvršiti uviđaj ako se stvar koju treba razgledati ne može doneti u sud, ili bi njeno donošenje prouzrokovalo znatne troškove.

Član 229.

Ako treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka ili kod trećeg lica shodno će se primeniti odredbe ovog zakona o pribavljanju isprava (čl. 232- 235).

Isprave

Član 230.

Isprava koju je u propisanom obliku izdao nadležni državni organ u granicama svojih ovlašćenja, kao i isprava koju je u takvom obliku izdalo preduzeće ili druga organizacija u vršenju javnog ovlašćenja koje joj je povereno zakonom (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.

Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima u pogledu dokazne snage izjednačene sa javnim ispravama.

Dozvoljeno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

Ako sud posumnja u autentičnost isprave, može zatražiti da se o tome izjasni organ od koga bi trebalo ona da potiče.

Član 231.

Ako međunarodnim ugovorom nije što drugo određeno, inostrane javne isprave koje su propisno overene imaju, pod uslovom uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domaće javne isprave.

Član 232.

Stranka je dužna da sama podnese ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku podnosi se i overeni prevod u skladu sa zakonom.

Ako se isprava nalazi kod državnog organa ili preduzeća ili druge organizacije kojima je povereno vršenje javnog ovlašćenja, a sama stranka ne može izdejsstvovati da se isprava preda ili pokaže, sud će na predlog stranke ili po službenoj dužnosti pribaviti ovu ispravu.

Član 233.

Kad se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, sud će pozvati ovu stranku da podnese ispravu, ostavljajući joj za to određeni rok.

Stranka ne može da uskrati podnošenje isprave ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda, ali ako je reč o ispravi koju je po zakonu dužna da preda ili pokaže, ili ako se isprava s obzirom na sadržinu smatra zajedničkom za obe stranke.

U pogledu prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava shodno će se primenjivati odredbe čl. 238. i 239. ovog zakona.

Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu poriče da se isprava kod nje nalazi, sud može radi utvrđivanja ove činjenice izvoditi dokaze.

Sud će, s obzirom na sve okolnosti, po svom uverenju oceniti od kakvog je značaja što stranka koja drži ispravu neće da postupi po rešenju suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili protivno uverenju suda poriče da se isprava kod nje nalazi.

Protiv odluke suda iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 234.

Sud može narediti trećem licu da podnese ispravu samo kad je ono po zakonu dužno da je pokaže ili podnese, ili kad je reč o ispravi koja je po svojoj sadržini zajednička za to lice i stranku koja se poziva na ispravu.

Sud će pozvati treće lice da se o tome izjasni pre nego što donese rešenje kojim trećem licu nalaže da podnese ispravu.

Kad treće lice osporava svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod njega nalazi, sud će odlučiti da li je treće lice dužno da podnese ispravu.

Kad treće lice poriče da se isprava nalazi kod njega, sud može radi utvrđivanja ove činjenice da izvodi dokaze.

Treće lice ima pravo na naknadu troškova koje je imalo u vezi sa podnošenjem isprava. Odredbe člana 248. ovog zakona shodno će se primenjivati i u ovom slučaju.

Član 235.

Sud može novčano kazniti do 30.000 dinara fizičko lice, odnosno do 100.000 dinara pravno lice koje nije postupilo po rešenju suda iz člana 234. ovog zakona.

Novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se odgovorno lice u državnim organima, organima jedinica lokalne samouprave i organima teritorijalne autonomije.

Žalba protiv ovog rešenja ne zadržava izvršenje rešenja.

Svedoci

Član 236.

Svako lice koje se poziva kao svedok dužno je da se odazove pozivu, a ako ovim zakonom nije drukčije određeno, dužno je i da svedoči.

Kao svedoci mogu se saslušati samo lica koja su sposobna da daju obaveštenja o činjenicama koje se dokazuju.

Član 237.

Ne može se saslušati kao svedok lice koje bi svojim iskazom povredilo dužnost čuvanja službene ili vojne tajne, dok ga nadležni organ ne oslobodi od te dužnosti.

Član 238.

Svedok može uskratiti svedočenje:

- 1) o onome što mu je stranka kao svom punomoćniku poverila;
- 2) o onome o čemu se stranka ili drugo lice svedoku kao verskom ispovedniku poverilo;
- 3) o činjenicama koje je svedok saznao kao advokat, lekar, ili u vršenju nekog drugog poziva ili neke druge delatnosti, ako postoji obaveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u vršenju tog poziva ili delatnosti.

Predsednik veća upozoriće ova lica da mogu uskratiti davanje iskaza.

Član 239.

Svedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako za to postoje važni razlozi, a naročito ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio teškoj sramoti, znatnoj imovinskoj šteti ili krivičnom gonjenju sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, a u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, svog bračnog ili vanbračnog supružnika ili srodnike po tazbini do drugog stepena

zaključno i onda kad je brak prestao, kao i svog staroca ili šticeenika, usvojioca ili usvojenika.

Sud će upozoriti svedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Član 240.

Svedok ne može zbog opasnosti od kakve imovinske štete da uskrati svedočenje o pravnim poslovima pri kojima je bio prisutan kao pozvani svedok, o radnjama koje je u pogledu spornog odnosa preduzeo kao pravni prethodnik ili zastupnik jedne od stranaka, o činjenicama koje se tiču imovinskih odnosa uslovljenih porodičnom ili bračnom vezom, o činjenicama koje se tiču rođenja, sklapanja braka ili smrti, kao i kad je na osnovu posebnih propisa dužan da podnese prijavu ili da da izjavu.

Član 241.

Opravdanost razloga za uskraćivanje svedočenja ili odgovora na pojedina pitanja ocenjuje sud pred kojim svedok treba da svedoči. Ako je potrebno, prethodno će se o tome saslušati stranke.

Protiv rešenja suda iz stava 1. ovog člana stranke nemaju pravo na posebnu žalbu, a svedok može ovo rešenje pobijati u žalbi protiv rešenja o novčanoj kazni ili o zatvoru zbog toga što je uskratio svedočenje ili odgovor na pojedino pitanje (član 247. stav 2).

Član 242.

Stranka koja predlaže da se određeno lice sasluša kao svedok mora prethodno da naznači o čemu ono treba da svedoči i da navede njegovo ime i prezime, zanimanje i boravište.

Član 243.

Pozivanje svedoka vrši se dostavljanjem pismenog poziva u kome se navodi ime i prezime pozvanog, vreme i mesto dolaska, predmet po kome se poziva i naznačenje da se poziva kao svedok. U pozivu će se svedok upozoriti na posledice neopravdanog izostanka (član 247) i na pravo na naknadu troškova (član 248).

Svedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških telesnih mana ne mogu odazvati pozivu saslušaće se u svom stanu.

Član 244.

Svedoci se saslušavaju pojedinačno i bez prisustva svedoka koji će se docnije saslušavati. Svedok je dužan da odgovore daje usmeno.

Svedok će se prethodno opomenuti da je dužan da govori istinu i da ne sme ništa prećutati, a zatim će se upozoriti na posledice davanja lažnog iskaza.

Zatim će se svedok pitati za ime i prezime, ime oca, zanimanje, boravište, mesto rođenja, godine starosti i njegov odnos sa strankama.

Član 245.

Posle opštih pitanja svedok se poziva da iznese sve što mu je poznato o činjenicama o kojima treba da svedoči, a zatim mu se mogu postavljati pitanja radi proveravanja, dopune ili razjašnjenja. Nije dozvoljeno postavljati pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.

Svedok će se uvek izjasniti otkud mu je poznato ono o čemu svedoči.

Svedoci se mogu suočiti, ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se ne slažu ponaosob saslušati i njihov odgovor uneće se u zapisnik.

Član 246.

Svedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak saslušaće se preko tumača.

Ako je svedok gluv, postavljaće mu se pitanja pismeno, a ako je nem, pozvaće se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može izvršiti na ovaj način, pozvaće se kao tumač lice koje se sa svedokom može sporazumeti.

Sud će tumača upozoriti na dužnost vernog prenošenja pitanja koja se svedoku postavljaju i izjava koje svedok bude davao.

Član 247.

Ako svedok koji je uredno pozvan ne dođe a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji sa mesta gde treba da bude saslušan, sud može narediti da se prinudno dovede i snosi troškove dovođenja, a može ga i kazniti novčano do 30.000 dinara.

Ako svedok dođe i pošto je upozoren na posledice uskrati svedočenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud oceni da su razlozi uskraćivanja neopravdani, može ga kazniti novčano do 30.000 dinara, a ako i posle toga odbije da svedoči, može ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svedok ne pristane da svedoči ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najduže mesec dana.

Žalba protiv rešenja o novčanoj kazni ili o zatvoru ne zadržava izvršenje rešenja, osim ako se u toj žalbi pobija i odluka suda kojom nisu usvojeni razlozi svedoka za uskraćivanje svedočenja ili odgovora na pojedino pitanje.

Sud će, na zahtev stranke, odlučiti da je svedok dužan da naknadi troškove koje je prouzrokovao svojim neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da svedoči.

Ako svedok naknadno opravda svoj izostanak, sud će staviti van snage svoje rešenje o kazni, a može svedoka sasvim ili delimično osloboditi od naknade troškova. Sud može staviti van snage svoje rešenje o kazni i kad svedok naknadno pristane da svedoči.

Vojna lica i pripadnici policije ne mogu se zatvoriti, ali će se o njihovom odbijanju da svedoče izvestiti njihova komanda radi kažnjavanja. Ako je

potrebno da se ova lica radi svedočenja prinudno dovedu, obratiće se sud njihovom starešini koji će narediti njihovo privođenje sudu.

Član 248.

Svedok ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za ishranu i prenoćište, kao i na naknadu izgubljene zarade.

Svedok treba da zahteva naknadu odmah po saslušanju, inače gubi pravo na nju. Sud je dužan da na ovo upozori svedoka.

U rešenju kojim se odmeravaju troškovi svedoka sud će odlučiti da se određeni iznos isplati iz položenog predujma, a ako predujam nije položen, naložiće stranci da određeni iznos plati svedoku u roku od osam dana.

Žalba protiv rešenja iz stava 3. ovog člana ne zadržava izvršenje rešenja.

Veštaci

Član 249.

Sud će izvesti dokaz veštačenjem kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja neke činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže.

Član 250.

Stranka koja predlaže veštačenje dužna je u predlogu naznačiti predmet i obim veštačenja i predložiti lice za veštaka sa liste stalnih sudskih veštaka.

Protivna strana će se izjasniti o predlogu iz stava 1. ovog člana.

Ako se stranke ne sporazumeju o licu koje će biti određeno za veštaka i o predmetu i obimu veštačenja, o tome će odlučiti sud.

Sud može, nezavisno od sporazuma stranaka odrediti drugog veštaka, ako oceni da složenost veštačenja to zahteva.

Član 251.

Veštačenje vrši jedan veštak. Sud može odrediti dva ili više veštaka kad oceni da je veštačenje složeno.

Veštaci se određuju prvenstveno iz reda stalnih sudskih veštaka za određenu vrstu veštačenja.

Veštačenja se mogu poveriti i stručnoj ustanovi (bolnici, hemijskoj laboratoriji, fakultetu i sl).

Ako postoje posebne ustanove za određene vrste veštačenja (veštačenje lažnog novca, rukopisa, daktiloskopsko veštačenje i sl.), takva veštačenja, a naročito složenija, poveriće se prvenstveno tim ustanovama.

Član 252.

Sud će veštaka, na njegov zahtev, osloboditi dužnosti veštačenja iz razloga iz kojih svedok može uskratiti svedočenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Sud može veštaka, na njegov zahtev, osloboditi dužnosti veštačenja i iz drugih opravdanih razloga. Oslobođenje od dužnosti veštačenja može tražiti i ovlašćeno lice organa ili organizacije u kojoj je veštak zaposlen.

Član 253.

Veštak može biti isključen ili izuzet iz istih razloga kao i sudija ili sudija-porotnik, ali se za veštaka može uzeti i lice koje je ranije bilo saslušano kao svedok.

Stranka je dužna da podnese zahtev za izuzeće veštaka čim sazna da postoji razlog za izuzeće, a najdocije pre početka izvođenja dokaza veštačenjem.

U zahtevu za izuzeće veštaka, stranka je dužna da navede okolnosti na kojima zasniva svoj zahtev za izuzeće.

O zahtevu za isključenje i izuzeće odlučuje sud. Sudija zamoljenog suda i predsednik veća odlučuju o izuzeću ako im je povereno izvođenje dokaza veštačenjem.

Protiv rešenja kojim se usvaja zahtev za izuzeće nije dozvoljena žalba, a protiv rešenja kojim se zahtev odbija nije dozvoljena posebna žalba.

Ako je stranka saznala za razlog za isključenje ili izuzeće posle izvršenog veštačenja i prigovara veštačenju iz tog razloga, sud će postupiti kao da je zahtev stavljen pre izvršenog veštačenja.

Član 254.

Sud može kazniti novčano do 30.000 dinara veštaka koji ne dođe na ročište, iako je uredno pozvan a izostanak ne opravda, kao i veštaka koji bez opravdanog razloga odbije da vrši veštačenje.

Rešenje o kazni sud može staviti van snage pod uslovima iz člana 247. stav 5. ovog zakona.

Na zahtev stranke sud može rešenjem naložiti veštaku da naknadi troškove koje je prouzrokovao svojim neopravdanim nedolaskom ili neopravdanim odbijanjem da vrši veštačenje.

Član 255.

Veštak ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za ishranu i prenoćište, na naknadu izgubljene zarade i troškova veštačenja, kao i pravo na nagradu za izvršeno veštačenje.

U pogledu naknade troškova i nagrade veštaka shodno će se primenjivati odredbe člana 248. st. 2. i 3. ovog zakona.

Član 256.

Sud određuje veštačenje rešenjem koje sadrži: ime i prezime, zanimanje veštaka, predmet spora, predmet i obim veštačenja i rok za dostavljanje nalaza i mišljenja u pisanom obliku.

Prepis rešenja dostavlja se veštaku zajedno sa pozivom za ročište za glavnu raspravu.

Sud će u pozivu upozoriti veštaka da svoje mišljenje mora izneti savesno i u skladu sa pravilima nauke i struke i upozoriti ga na posledice nedostavljanja nalaza i mišljenja u ostavljenom roku, odnosno neopravdanog izostanka sa ročišta i pravu na nagradu i naknadu troškova.

Član 257.

Veštak svoj pisani nalaz i mišljenje, koje mora biti obrazloženo, dostavlja sudu pre rasprave.

Sud dostavlja strankama nalaz i mišljenje najmanje osam dana pre ročišta za glavnu raspravu.

Član 258.

Sud će kad veštak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, pošto istekne rok koji je strankama ostavljen da se o tome izjasne, odrediti drugog veštaka.

Ako veštak dostavi nalaz i mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrečni sami sebi ili utvrđenim okolnostima sud će odrediti veštaka da ih dopuni, odnosno ispravi nalaz i mišljenje i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

Član 259.

Ako je određeno više veštaka, oni mogu podneti zajednički nalaz i mišljenje kad se u nalazu i mišljenju slažu. Ako se u nalazu i mišljenju ne slažu, svaki veštak posebno iznosi svoj nalaz i mišljenje.

Ako se podaci veštaka o njihovom nalazu bitno razilaze, ili ako je nalaz jednog ili više veštaka nejasan, nepotpun ili u protivrečnosti sam sa sobom ili sa utvrđenim okolnostima, a ti se nedostaci ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, obnoviće se veštačenje sa istim ili drugim veštacima.

Ako u mišljenju jednog ili više veštaka ima protivrečnosti ili nedostataka, ili se pojavi osnovana sumnja u pravilnost datog mišljenja, a ti se nedostaci ili sumnja ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem veštaka, zatražiće se mišljenje drugih veštaka.

Član 260.

Protiv rešenja suda iz čl. 250, 251. i 259. ovog zakona nije dozvoljena žalba.

Član 261.

Odredbe ovog zakona o veštacima primenjuju se shodno i na tumače.

Saslušanje stranaka

Član 262.

Bitne činjenice mogu se utvrđivati i saslušavanjem stranaka.

Sud će odlučiti da se izvede dokaz saslušanjem stranaka kad nema drugih dokaza ili kad i pored izvedenih drugih dokaza nađe da je to potrebno za utvrđivanje bitnih činjenica.

Član 263.

Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako se uverio da stranci, odnosno licu koje se ima saslušati za stranku nisu poznate sporne činjenice, ili ako saslušanje te stranke nije moguće.

Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Ako u toku postupka stranka umre ili ponovno saslušanje stranke nije moguće iz drugih razloga, sud će pročitati zapisnik sa iskazom te stranke.

Član 264.

Izvođenje dokaza saslušanjem stranaka zamolnim putem dozvoljeno je samo ako stranka zbog neotklonjivih smetnji ne može lično doći ili ako bi njen dolazak prouzrokovao nesrazmerne troškove.

Član 265.

Za stranku koja nema parničnu sposobnost saslušaće se njen zakonski zastupnik. Sud može odlučiti da se umesto ili pored zakonskog zastupnika sasluša sama stranka, ako je njeno saslušanje moguće.

Za pravno lice saslušaće se lice koje je zakonom ili pravilima određeno da ga zastupa.

Ako kao stranka u parnici učestvuju na jednoj strani više lica, sud će odlučiti da li će se saslušati sva ova lica ili samo neka od njih.

Član 266.

Poziv za ročište na kome će se izvoditi dokaz saslušanjem stranaka dostaviće se lično strankama, odnosno licu koje će se za stranku saslušati.

U pozivu će se naznačiti da će se na ročištu izvoditi dokaz saslušanjem stranaka i da stranka koja dođe na ročište može biti saslušana u odsustvu druge stranke.

Član 267.

Ne mogu se primeniti nikakve prinudne mere prema stranci koja se nije odazvala pozivu suda radi saslušanja, niti stranka prinuditi na davanje iskaza.

Sud će s obzirom na sve okolnosti oceniti od kakvog je značaja što stranka nije došla na saslušanje ili što je uskratila iskaz.

Član 268.

Odredbe o izvođenju dokaza svedocima primenjivaće se i prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka, ako za saslušanje stranaka nije što drugo propisano.

Glava dvadeset prva OBEZBEĐENJE DOKAZA

Član 269.

Ako postoji opravdana bojazan da se neki dokaz neće moći da izvede ili da će njegovo docnije izvođenje biti otežano, može se u toku kao i pre pokretanja parnice predložiti da se ovaj dokaz izvede.

Obezbeđenje dokaza se može tražiti i pošto odluka kojom se postupak okončava postane pravnosnažna, ako je to potrebno pre ili u toku postupka po vanrednim pravnim lekovima.

Ovaj postupak je hitan.

Član 270.

Ako je predlog za obezbeđenje dokaza stavljen u toku parničnog postupka, za postupanje je nadležan sud pred kojim je postupak u toku.

Kad se traži obezbeđenje dokaza pre pokretanja postupka, kao i u hitnim slučajevima ako je postupak već u toku, nadležan je niži sud prvog stepena na čijem se području nalaze stvari koje treba razgledati odnosno sud na čijem području boravi lice koje treba saslušati.

O predlogu iz stava 1. ovog člana odlučuje sud koji vodi postupak.

Član 271.

U podnesku kojim traži obezbeđenje dokaza predlagač je dužan da navede činjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge zbog kojih smatra da se docnije dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo izvođenje biti otežano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, njegovo prebivalište odnosno boravište, osim ako iz okolnosti proističe da on nije poznat.

Član 272.

Podnesak u kome je stavljen predlog za obezbeđenje dokaza dostaviće se protivniku, ako je poznat. Ako postoji opasnost zbog odlaganja, sud će o predlogu odlučiti i bez prethodnog izjašnjavanja protivnika.

U rešenju kojim se usvaja predlog sud će zakazati ročište za izvođenje dokaza, navešće činjenice o kojima će se izvoditi dokazi, kao i dokaze koji će se izvesti, a ako je potrebno imenovaće i veštake.

Ako protivniku nije ranije bio dostavljen podnesak u kome je stavljen predlog za obezbeđenje dokaza, on će mu se dostaviti zajedno sa rešenjem suda kojim se usvaja predlog za obezbeđenje dokaza.

Sud može, radi učestvovanja na ročištu za izvođenje dokaza, postaviti privremenog zastupnika (član 79) protivniku koji je nepoznat ili je nepoznato njegovo boravište. O tom postavljanju nije potrebno izdati oglas.

Sud može u hitnim slučajevima odrediti da izvođenje dokaza započne i pre nego što se rešenje kojim se usvaja predlog za obezbeđenje dokaza dostavi protivniku.

Protiv rešenja suda kojim se usvaja predlog za obezbeđenje dokaza, kao i protiv rešenja kojim se odlučuje da izvođenje dokaza započne pre nego što se rešenje dostavi protivniku, nije dozvoljena žalba.

Član 273.

Ako su dokazi izvedeni pre nego što je postupak pokrenut, zapisnik o izvođenju dokaza čuvaće se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.

Ako je postupak u toku, a obezbeđenje dokaza nije izveo parnični sud, zapisnik će se dostaviti parničnom sudu.

Glava dvadeset druga PRIPREMANJE GLAVNE RASPRAVE

Član 274.

Sud priprema glavnu raspravu po prijemu tužbe.

Pripreme za glavnu raspravu obuhvataju prethodno ispitivanje tužbe, dostavljanje tužbe tuženom na odgovor, održavanje pripremnog ročišta i zakazivanje glavne rasprave.

U toku pripremanja glavne rasprave stranke mogu blagovremeno upućivati podneske u kojima će navesti činjenice koje nameravaju da iznesu na glavnoj raspravi, kao i dokaze čije izvođenje nameravaju da predlože.

Član 275.

U toku pripremanja glavne rasprave do ročišta za glavnu raspravu, sud odlučuje o svim pitanjima koja se tiču upravljanja postupkom.

Stranku koja nema punomoćnika i koja se iz neznanja ne koristi svojim procesnim pravima koja joj pripadaju po zakonu sud će poučiti koje parnične radnje može preduzeti.

Žalba nije dozvoljena protiv odluka o upravljanju postupkom, koje donosi sud u toku pripremanja glavne rasprave.

Član 276.

Sud može u toku pripremanja glavne rasprave doneti presudu na osnovu priznanja, presudu na osnovu odricanja i presudu zbog propuštanja i primiti na zapisnik poravnanje stranaka.

Predsednik veća može, u toku pripremanja glavne rasprave, posle prijema odgovora na tužbu doneti presudu ako utvrdi da među strankama nisu sporne činjenice i da ne postoje druge smetnje za donošenje odluke.

Prethodno ispitivanje tužbe

Član 277.

Po prethodnom ispitivanju tužbe sud je ovlašćen da donosi rešenja iz člana 279. ovog zakona, ako nije reč o pitanjima o kojima se po prirodi stvari ili po odredbama ovog zakona odluka može doneti tek u daljem toku postupka.

Član 278.

Kad utvrdi da je tužba nerazumljiva ili nepotpuna, ili da postoje nedostaci koji se tiču sposobnosti tužioca ili tuženog da budu stranke u parnici, ili nedostaci u pogledu zakonskog zastupanja stranke, ili nedostaci koji se odnose na ovlašćenje zastupnika da pokrene parnicu kad je takvo ovlašćenje potrebno, sud će radi otklanjanja ovih nedostataka preduzeti potrebne mere predviđene u ovom zakonu (čl. 78. i 103).

Član 279.

Sud po prethodnom ispitivanju tužbe donosi rešenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi:

- 1) da odlučivanje o tužbenom zahtevu ne spada u sudsku nadležnost;
- 2) da je tužba podignuta neblagovremeno, ako je posebnim propisima određen rok za podizanje tužbe;
- 3) da o istom zahtevu već teče parnica;
- 4) da je stvar pravnosnažno presuđena;
- 5) da je u istoj stvari zaključeno sudsko poravnanje;

6) da ne postoji pravni interes tužioca za podizanje tužbe iz člana 188. ovog zakona;

7) da tužilac u roku koji je sud odredio nije otklonio nedostatke iz čl. 78. i 103. ovog zakona.

Član 280.

Ako smatra da nema dovoljno osnova za donošenje odluke o nekom pitanju koje se postavilo u toku prethodnog ispitivanja tužbe, predsednik veća će ostaviti da o ovom pitanju donese odluku po prijemu odgovora na tužbu ili na pripremnom ročištu, odnosno na ročištu za glavnu raspravu, ako pripremno ročište nije održano.

Odgovor na tužbu

Član 281.

Sud će tužbu sa priložima dostaviti tuženom na odgovor u roku do 30 dana od dana prijema tužbe sudu.

Član 282.

Tuženi je dužan da, u roku do 30 dana od prijema tužbe sa priložima, podnese sudu odgovor na tužbu.

Sud je dužan da tuženog pouči o sadržini odgovora i posledicama propuštanja da odgovori na tužbu u određenom roku.

Član 283.

Sud može izuzetno, ako to zahtevaju posebne okolnosti pojedinog slučaja, a posebno ako je to potrebno radi odlučivanja o predlogu za određivanja privremenih mera, odmah zakazati ročište i narediti da se primerak tužbe dostavi tuženom.

Član 284.

Tuženi je dužan da u odgovoru na tužbu istakne procesne prigovore i da se izjasni da li priznaje ili osporava istaknuti tužbeni zahtev. Odgovor na tužbu mora da sadrži i druge podatke koje mora imati i svaki drugi podnesak (član 100).

Ako tuženi osporava tužbeni zahtev, odgovor na tužbu mora sadržati i činjenice na kojima tuženi zasniva svoje navode i dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 285.

Ako odgovor na tužbu ima nedostatke zbog kojih se po njemu ne može postupati (čl. 100. i 284), smatraće se da tuženi nije dostavio odgovor na tužbu.

Pripremno ročište

Član 286.

Sud će po pravilu zakazati pripremno ročište posle prijema odgovora na tužbu.

Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu a nema uslova za donošenje presude zbog propuštanja, sud će pripremno ročište zakazati i održati najkasnije u roku do 30 dana od dana kada je istekao rok za dostavljanje odgovora na tužbu.

Član 287.

Pripremno ročište je obavezno, osim kad sud po prijemu tužbe i odgovora na tužbu utvrdi da među strankama nema spornih činjenica, ako je spor jednostavan ili kada je zakonom to predviđeno.

Član 288.

U pozivu za pripremno ročište naložiće se strankama da na ročište donesu sve isprave koje im služe za dokaz, kao i sve predmete koje treba razgledati u sudu.

Ako je potrebno da se za pripremno ročište pribave spisi, isprave ili predmeti koji se nalaze kod suda ili kod kog drugog državnog organa ili preduzeća ili druge organizacije kojima je povereno vršenje javnog ovlašćenja, sud će narediti da se ovi predmeti, odnosno isprave blagovremeno pribave.

Poziv za pripremno ročište dostavlja se najkasnije osam dana pre ročišta.

Član 289.

Ako na pripremno ročište ne dođe tužilac, a uredno je pozvan, smatraće se da je tužba povučena, osim ako tuženi ne zahteva da se ročište održi.

Član 290.

Pripremno ročište počinje izlaganjem tužbe, a potom tuženi iznosi svoj odgovor na tužbu.

Kad je potrebno sud će zatražiti od stranaka razjašnjenje u pogledu njihovih navoda ili predloga.

Član 291.

Posle izlaganja tužbe i odgovora na tužbu raspravljaće se o pitanjima koja se odnose na smetanje za dalji tok postupka i o tome se mogu izvoditi dokazi kada je to potrebno.

Sud će po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti odlučivati o pitanjima iz člana 279. ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Odluku o prigovoru o procesnim smetnjama sud će doneti zajedno sa odlukom o glavnoj stvari, osim o prigovoru mesne nadležnosti.

Protiv odluke iz stava 3. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Član 292.

U daljem toku pripremnog ročišta raspravljaje se o predlozima i zahtevima stranaka i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje predloge i zahteve.

Član 293.

Sud će odlučiti koja će dokazna sredstva izvesti na glavnoj raspravi.

Sud će predloge koje ne smatra bitnim za donošenje odluke odbiti rešenjem koje će obrazložiti.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

U daljem toku parnice sud nije vezan donetim rešenjima o upravljanju parnicom.

Zakazivanje ročišta za glavnu raspravu

Član 294.

Sud zakazuje ročište za glavnu raspravu.

Sud će na ročište pozvati stranke, svedoke i veštake koje je na pripremnom ročištu odlučio da pozove na glavnu raspravu.

Odredbe člana 288. ovog zakona primeniće se i prilikom zakazivanja ročišta za glavnu raspravu.

Glava dvadeset treća

GLAVNA RASPRAVA

Tok glavne rasprave

Član 295.

Sud otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja, utvrđuje da li su došla sva pozvana lica, proverava da li su uredno pozvana i da li su opravdala svoj izostanak.

Član 296.

Ako sa ročišta za glavnu raspravu izostane tužilac ili ako na to ročište ne dođe tuženi, a uredno su pozvani, rasprava će se održati sa prisutnom strankom.

Ako na ročištu za glavnu raspravu neopravdano izostanu i tuženi i tužilac, tužba se smatra povučenom.

Član 297.

Sud će na predlog stranke izuzetno odložiti ročište za glavnu raspravu ako neuka stranka nema punomoćnika, a nije u stanju da se jasno i određeno izjasni o predmetu o kome se raspravlja.

Član 298.

Ako nije prethodno održano pripremno ročište, prvo ročište za glavnu raspravu počinje izlaganjem tužbe, a posle toga tuženi odgovara na navode tužbe.

Ako je pre glavne rasprave održano pripremno ročište, predsednik veća upoznaće veće s tokom i rezultatima ovog ročišta. Stranke mogu dopuniti izlaganje predsednika veća.

U daljem toku rasprave raspravljaće se o predlozima stranaka i činjeničnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje predloge, odnosno pobijaju predloge protivnika, kao i o dokazima ponuđenim sa njihove strane, izvođiće se dokazi i pretresaće se rezultati njihovog izvođenja.

Stranke mogu iznositi i svoja pravna shvatanja koja se odnose na predmet spora.

Kad je u ovom zakonu predviđeno da stranka može staviti određeni prigovor ili predlog ili preduzeti neku drugu parničnu radnju dok se tuženi na glavnoj raspravi ne upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, takav prigovor odnosno predlog tužilac može staviti, odnosno drugu parničnu radnju preduzeti dok ne završi izlaganje po tužbi, a tuženi dok ne završi svoj odgovor na tužbu.

Član 299.

Sud će se postavljanjem pitanja i na drugi celishodan način starati da se u toku rasprave iznesu sve bitne činjenice, da se dopune nepotpuni navodi stranaka o važnim činjenicama, da se označe ili dopune dokazna sredstva koja se odnose na navode stranaka, i uopšte, da se pruže sva razjašnjenja potrebna da bi se utvrdilo činjenično stanje važno za odluku.

Član 300.

Svaka stranka treba u svojim izlaganjima da iznese sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih predloga, da ponudi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda kao i da se izjasni o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.

Stranke mogu u toku cele glavne rasprave da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze.

Stranke mogu i u toku glavne rasprave blagovremeno da upućuju podneske, u kojima će navesti činjenice koje nameravaju da iznesu na ročištu, kao i dokaze čije izvođenje nameravaju da predlože.

Član 301.

Izvođenje dokaza određuje sud rešenjem, u kome će se naznačiti sporna činjenica o kojoj treba izvesti dokaz i dokazno sredstvo.

Predložene dokaze koje ne smatra važnim za odluku, sud će odbiti i u rešenju naznačiti razlog odbijanja.

Protiv rešenja kojim se određuje ili odbija izvođenje dokaza nije dozvoljena posebna žalba.

Sud nije u daljem toku parnice vezan za svoje ranije rešenje o izvođenju dokaza.

Član 302.

Ako stranka prigovori da rešavanje o tužbenom zahtevu ne spada u sudsku nadležnost, da sud nije stvarno ili mesno nadležan, da o istom zahtevu već teče parnica, da je stvar pravosnažno presuđena, da je o predmetu spora zaključeno sudsko poravnanje, ili da se tužilac pred sudom odrekao od tužbenog zahteva, sud će rešiti da li će o tim prigovorima raspravljati i odlučivati odvojeno od glavne stvari ili zajedno s njom.

Ako sud ne usvoji prigovor iz stava 1. ovog člana o kome se raspravljalo zajedno sa glavnom stvari, ili ako sud posle odvojenog raspravljanja ne usvoji prigovor i odluči da se odmah nastavi glavna rasprava rešenje o prigovoru uneće se u odluku o glavnoj stvari.

Protiv rešenja kojim se odbijaju prigovori stranaka nije dozvoljena posebna žalba, ako je već odlučilo da se odmah nastavi raspravljanje o glavnoj stvari.

Odredbe st. 1- 3. ovog člana primeniće se i kad sud po službenoj dužnosti odluči da odvojeno od glavne stvari raspravi o tome da li stvar spada u sudsku nadležnost, da li je sud stvarno nadležan, da li već teče parnica, da li je stvar već pravosnažno presuđena, da li se tužilac pred sudom odrekao od tužbenog zahteva, kao i da li je u parnici zaključeno sudsko poravnanje.

Član 303.

Kad predsednik veća završi saslušanje pojedinog svedoka, veštaka ili stranke, članovi veća, stranka i njen zastupnik ili punomoćnik mogu im neposredno postavljati pitanja.

Sud će zabraniti stranci postavljanje određenog pitanja ili će zabraniti odgovor na postavljeno pitanje, ako je već u pitanju sadržano kako na njega treba odgovoriti ili ako se pitanje ne odnosi na predmet.

Ako predsednik veća zabrani postavljanje određenog pitanja ili davanje odgovora, stranka može zahtevati da o tome odluči veće.

Na zahtev stranke u zapisnik će se uneti pitanje koje je veće odbilo, kao i pitanje na koje je zabranjen odgovor.

Član 304.

Saslušani svedoci i veštaci ostaju u sudnici, ako ih sud, po izjašnjenju stranaka, sasvim ne otpusti ili ne odredi da se privremeno udalje iz sudnice.

Sud može odrediti da se saslušani svedoci docnije ponovo pozovu i još jednom saslušaju u prisustvu ili odsustvu drugih svedoka i veštaka.

Član 305.

Kad veće smatra da je predmet raspravljen tako da se može doneti odluka, sud će saopštiti da je glavna rasprava zaključena.

Sud može odlučiti da glavnu raspravu zaključi i kad je ostalo da se pribave izvesni spisi koji sadrže dokaze potrebne za odlučivanje ili ako treba sačekati zapisnik o dokazima izvedenim od zamoljenog sudije, a stranke odustanu od raspravljanja o tim dokazima ili sud smatra da to raspravljanje nije potrebno.

Član 306.

Sud može u toku većanja i glasanja odlučiti da se zaključena glavna rasprava ponovo otvori ako je to potrebno radi dopune postupka ili razjašnjenja pojedinih važnijih pitanja.

Javnost glavne rasprave

Član 307.

Glavna rasprava je javna.

Raspravi mogu prisustvovati samo punoletna lica.

Lica koja prisustvuju raspravi ne smeju nositi oružje ili opasno oruđe.

Odredba stava 3. ovog člana ne odnosi se na čuvare lica koja učestvuju u postupku.

Član 308.

Sud može isključiti javnost za celu glavnu raspravu ili jedan njen deo, ako to zahtevaju interesi čuvanja službene, poslovne ili lične tajne, interesi javnog reda ili razlozi morala.

Sud može isključiti javnost i kad se merama za održavanje reda predviđenim u zakonu ne bi moglo obezbediti nesmetano održavanje rasprave.

Član 309.

Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, punomoćnike i umešače.

Sud može dozvoliti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost isključena prisustvuju pojedina službena lica i naučni i javni radnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno naučnu ili javnu delatnost.

Na zahtev stranke raspravi će prisustvovati najviše dva lica koja ona označi.

Sud će upozoriti lica koja prisustvuju raspravi na kojoj je javnost isključena da su dužna da kao tajnu čuvaju sve ono što su na raspravi saznala i ukazaće im na posledice odavanja tajne.

Član 310.

Sud odlučuje o isključenju javnosti rešenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

Protiv rešenja o isključenju javnosti nije dozvoljena posebna žalba.

Član 311.

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi shodno se primenjuju i na ostalim ročištima.

Rukovođenje glavnom raspravom

Član 312.

Sud rukovodi glavnom raspravom, ispituje stranke, izvodi dokaze, daje reč strankama, njihovim zakonskim zastupnicima i punomoćnicima i objavljuje odluke veća.

Sud je dužan da se stara da se predmet spora svestrano pretrese, da se postupak ne odugovlači i da se rasprava po mogućnosti dovrši na jednom ročištu.

Ako se lice koje učestvuje na raspravi protivi nekoj meri predsednika veća koja se odnosi na rukovođenje raspravom ili kakvom pitanju koje je postavio predsednik veća, član veća ili drugo lice koje učestvuje u postupku, o takvom protivljenju odlučuje veće.

Sud nije vezan za svoje rešenje koje se odnosi na rukovođenje raspravom.

Protiv rešenja koje se odnosi na rukovođenje raspravom nije dozvoljena posebna žalba.

Član 313.

Van ročišta za glavnu raspravu sud donosi rešenje o ispravljanju podneska, o postavljanju privremenog zastupnika, o urednosti punomoćja, o polaganju predujma na ime troškova za preduzimanje pojedinih radnji u postupku, o oslobođenju od plaćanja troškova postupka, o obezbeđenju parničnih troškova, o dostavljanju sudskih pismena, o obezbeđenju dokaza, o privremenim merama obezbeđenja, o merama za obezbeđenje procesne discipline i kažnjavanju, o prekidu

i zastajanju u postupku, o troškovima postupka u slučaju povlačenja tužbe, o zakazivanju ročišta i njihovom odlaganju, o spajanju parnica, kao i o određivanju rokova.

Sud je ovlašćen i da, po prijemu zapisnika o izvođenju dokaza pred zamoljenim sudijom, odredi da se izvrše potrebne ispravke ili dopune.

Van ročišta za glavnu raspravu sud je ovlašćen da povodom izjave tuženog, odnosno tužioca, date pismeno ili na zapisnik kod parničnog suda, donese presudu na osnovu propuštanja, presudu na osnovu priznanja, odnosno presudu na osnovu odricanja i da primi na zapisnik sudsko poravnanje.

Član 314.

Ako pred istim sudom teče više parnica između istih lica ili u kojima je isto lice protivnik raznih tužilaca ili raznih tuženih, sve ove parnice mogu se rešenjem suda spojiti radi zajedničkog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud može doneti zajedničku presudu.

Sud može odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtevima u istoj tužbi i po završetku odvojenog raspravljanja može doneti posebne odluke o tim zahtevima.

Član 315.

Kad sud odluči da se odloži ročište za glavnu raspravu, staraće se da se za sledeće ročište pribave svi dokazi čije je izvođenje određeno za to ročište i da se izvrše druge pripreme kako bi se rasprava mogla završiti na tom ročištu.

Protiv rešenja suda kojim se odlaže ročište ili se odbijaju predlozi stranaka o odlaganju ročišta, nije dozvoljena žalba.

Član 316.

Ako se ročište odloži, novo ročište održaće se po mogućnosti pred istim većem.

Ako se novo ročište drži pred istim većem, glavna rasprava će se nastaviti i predsednik veća će ukratko izložiti tok ranijih ročišta, ali u ovom slučaju veće može odlučiti da rasprava počne iznova.

Član 317.

Ako se ročište drži pred izmenjenim većem, glavna rasprava mora početi iznova, ali veće može, pošto se stranke o tome izjasne, da odluči da se ponovo ne saslušavaju svedoci i veštaci i da se ne vrši nov uviđaj, već da se pročitaju zapisnici o izvođenju ovih dokaza.

Održavanje reda na glavnoj raspravi

Član 318.

Sud je dužan da se u toku glavne rasprave stara o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.

Član 319.

Ako lice koje učestvuje u postupku ili lice koje kao slušalac prisustvuje raspravi vređa sud ili druge učesnike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naređenjima suda za održavanje reda, sud će ga opomenuti. Ako opomena bude bezuspešna, veće može opomenuto lice udaljiti iz sudnice ili kazniti novčanom kaznom do 30.000 dinara, a može ga i udaljiti i kazniti novčanom kaznom.

Ako stranka bude udaljena iz sudnice, ročište će se održati i bez njenog prisustva.

Ako iz sudnice bude udaljen punomoćnik, sud će na zahtev stranke odložiti ročište, a ako stranka nije prisustvovala ročištu, sud će uvek odložiti ročište i obavestiti stranku da je njen punomoćnik udaljen sa ročišta zbog narušavanja reda.

Kad sud kazni novčanom kaznom ili udalji iz sudnice advokata ili advokatskog pripravnika kao punomoćnika, obavestiće o tome nadležnu advokatsku komoru.

Žalba protiv rešenja o novčanoj kazni ili udaljenju iz sudnice ne zadržava izvršenje rešenja.

Član 320.

Ako javni tužilac ili javni pravobranilac, odnosno lice koje ih zamenjuje narušava red, sud će obavestiti o tome nadležnog javnog tužioca ili javnog pravobranioca. Sud može odložiti ročište i od nadležnog javnog tužioca ili javnog pravobranioca zatražiti da odredi drugo lice da učestvuje u postupku.

Član 321.

Ovlašćenja za održavanje reda na glavnoj raspravi, sudija ima i na ostalim ročištima.

Glava dvadeset četvrta SUDSKO PORAVNANJE

Član 322.

Stranke mogu u toku celog postupka pred parničnim sudom prvog stepena da zaključe sudsko poravnanje.

Poravnanje može da se odnosi na ceo tužbeni zahtev ili na jedan njegov deo.

Sud će u toku postupka ukazati strankama na mogućnost sudskog poravnanja i pomoći im da zaključe poravnanje.

Pred sudom se ne može zaključiti poravnanje u pogledu zahteva kojima stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Kad sud donese rešenje kojim ne dozvoljava poravnanje stranaka, zastaće se s postupkom dok ovo rešenje ne postane pravnosnažno.

Član 323.

Sporazum stranaka o poravnanju unosi se u zapisnik.

Poravnanje je zaključeno kad stranke posle pročitano g zapisnika o poravnanju potpišu zapisnik.

Strankama se izdaje overen prepis zapisnika u kome je sadržano poravnanje, koje ima isto dejstvo kao i sudska presuda.

Član 324.

Sud u toku celog postupka po službenoj dužnosti pazi da li se vodi parnica o zahtevu o kome je ranije zaključeno sudsko poravnanje i ako utvrdi da se parnica vodi o zahtevu o kome je zaključeno sudsko poravnanje, odbaciće tužbu.

Član 325.

Sudsko poravnanje može se pobijati samo tužbom.

Sudsko poravnanje je ništavo ako je zaključeno u pogledu zahteva kojima stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Ako sudsko poravnanje bude poništeno postupak se nastavlja kao da u parnici o tužbenom zahtevu nije ni bilo zaključeno.

Član 326.

Lice koje namerava da podigne tužbu može preko nižeg suda prvog stepena na čijem području protivna strana ima prebivalište da pokuša da postigne poravnanje.

Sud kome je ovakav predlog upućen pozvaće protivnu stranu i upoznaće je s predlogom o poravnanju.

Troškove ovog postupka snosi predlagač.

Član 327.

Kad sud oceni ili stranke saglasno predlože da bi spor mogao da se uspešno reši posredovanjem (medijacijom) uputiće stranke na postupak posredovanja i zastati sa postupkom. U ovom postupku je isključena javnost.

Predsednik suda bira posrednike iz redova istaknutih stručnjaka (sudija, advokata i dr.) koji su dobrovoljno prihvatili da budu posrednici (medijatori).

Posrednik (medijator) se određuje prema vrsti spora sa spiska iz stava 2. ovog člana koji sačinjava predsednik suda.

Član 328.

U postupku posredovanja stranku može da zastupa njen punomoćnik.

Postignuti sporazum predstavlja vansudsko poravnanje koje posrednik (medijator) dostavlja sudu radi zaključenja sudskog poravnanja.

Predlozi i izjave stranaka i njihovih punomoćnika datih u postupku posredovanja (medijacija) ne smeju se koristiti u postupku pred sudom.

Sud će zakazati ročište za glavnu raspravu ukoliko stranke ne reše spor putem posredovanja (medijacije) po proteku roka od 30 dana.

Član 329.

Postupak posredovanja (medijacije) je dobrovoljan, poverljiv i hitan.

Glava dvadeset peta

PRESUDA

Član 330.

Presudom sud odlučuje o zahtevu koji se tiče glavne stvari i sporednih traženja.

Ako postoji više zahteva, sud će o svim tim zahtevima, po pravilu, odlučiti jednom presudom.

Ako je više parnica spojeno radi zajedničkog raspravljanja, a za konačnu odluku je sazrela samo jedna parnica, može se doneti presuda samo u pogledu te parnice.

Član 331.

Sud može da naloži tuženom da izvrši određenu činidbu samo ako je ona dospela do zaključenja glavne rasprave.

Ako sud usvoji zahtev za izdržavanje, za naknadu štete u vidu rente zbog izgubljene zarade ili drugih prihoda po osnovu rada ili zbog izgubljenog izdržavanja, može naložiti tuženom i činidbe koje nisu dospele.

Presuda kojom je tuženom naloženo da preda ili preuzme stvari date u zakup, može se doneti i pre prestanka tih odnosa.

Član 332.

Ako je tužilac u tužbi tražio da se dosudi izvesna stvar ili tuženom naloži ispunjenje neke činidbe, a istovremeno je u tužbi ili do zaključenja glavne rasprave izjavio da je voljan da umesto stvari primi neku drugu činidbu ili novčani iznos, sud će, ako usvoji tužbeni zahtev, izreći u presudi da se tuženi može osloboditi od davanja stvari ili činidbe čije mu je ispunjenje naloženo ako plati taj novčani iznos ili ispuni tu drugu činidbu.

Član 333.

Kad se stranci u presudi nalaže izvršenje kakve činidbe, odrediće se i rok u kome je ovu činidbu dužna da izvrši.

Ako posebnim propisima nije drukčije određeno, rok za izvršenje činidbe iznosi 15 dana. Sud može odrediti duži rok za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju. U meničnim i čekovnim sporovima ovaj rok iznosi osam dana.

Rok za izvršenje činidbe počinje da teče prvog dana posle dostavljanja prepisa presude stranci kojoj je naloženo izvršenje.

Delimična presuda

Član 334.

Ako su od više tužbenih zahteva, usled priznanja, odricanja ili na osnovu raspravljanja, samo neki sazreli za konačnu odluku ili ako je samo deo jednog zahteva sazreo za konačnu odluku, sud može u pogledu sazrelih zahteva, odnosno dela zahteva, zaključiti raspravu i doneti presudu (delimična presuda).

Delimičnu presudu sud može da donese i kad je podignuta protivtužba, ako je za odluku sazreo samo zahtev tužbe ili zahtev protivtužbe.

Sud će prilikom odlučivanja da li će doneti delimičnu presudu, naročito uzeti u obzir veličinu zahteva ili dela zahteva koji je sazreo za odluku.

Delimična presuda je samostalna presuda u pogledu pravnih lekova i izvršenja.

Međupresuda

Član 335.

Ako je tuženi osporio i osnov tužbenog zahteva i iznos tužbenog zahteva, a u pogledu osnova stvar je sazrela za donošenje odluke, sud može iz razloga celishodnosti da donese prvo presudu samo o osnovu tužbenog zahteva (međupresuda).

Do pravnosnažnosti međupresude sud će zastati sa raspravljanjem o iznosu tužbenog zahteva.

Presuda na osnovu priznanja

Član 336.

Ako tuženi do zaključenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtev, sud će bez daljeg raspravljanja doneti presudu kojom usvaja tužbeni zahtev (presuda na osnovu priznanja).

Sud neće doneti presudu na osnovu priznanja i kad su ispunjeni potrebni uslovi, ako nađe da je reč o zahtevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Donošenje presude na osnovu priznanja odložiće se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 2. ovog člana prethodno pribave obaveštenja.

Priznanje tužbenog zahteva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tuženi može i bez pristanka tužioca opozvati do donošenja presude.

Presuda na osnovu odricanja

Član 337.

Ako se tužilac do zaključenja glavne rasprave odrekne tužbenog zahteva, sud će bez daljeg raspravljanja doneti presudu kojom odbija tužbeni zahtev (presuda na osnovu odricanja).

Za odricanje od tužbenog zahteva nije potreban pristanak tuženog.

Sud neće doneti presudu na osnovu odricanja i kad su ispunjeni potrebni uslovi ako nađe da je reč o zahtevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Donošenje presude na osnovu odricanja odložiće se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 3. ovog člana prethodno pribave obaveštenja.

Odricanje od tužbenog zahteva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tužilac može i bez pristanka tuženog opozvati do donošenja presude.

Presuda zbog propuštanja

Član 338.

Ako tuženi ne podnese odgovor na tužbu u određenom roku, sud donosi presudu kojom usvaja tužbeni zahtev (presuda zbog propuštanja), ako su ispunjeni sledeći uslovi:

1) ako je tuženom uredno dostavljena tužba sa poukom o posledicama propuštanja;

2) ako činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev nisu u suprotnosti sa dokazima koje je sam tužilac podneo ili sa činjenicama koje su opštepoznate;

3) ako osnovanost tužbenog zahteva proizlazi iz činjenica navedenih u tužbi;

4) ako ne postoje opštepoznate okolnosti iz kojih proizlazi da su tuženog sprečili opravdani razlozi da odgovori na tužbu.

Neće se doneti presuda zbog propuštanja i kad su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, ako sud nađe da je reč o zahtevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Ako iz činjenica navedenih u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahteva, sud će zakazati pripremno ročište, a ako tužba na ročištu nije preinačena, sud će doneti presudu kojom se tužbeni zahtev odbija.

Donošenje presude zbog propuštanja odložiće se ako je potrebno da se o okolnostima iz stava 2. ovog člana prethodno pribave obaveštenja.

Donošenje presude zbog propuštanja može se odložiti i kad nema dokaza da je tuženom uredno dostavljena tužba, a nesumnjivo je da mu je tužba upućena. U tom slučaju sud će odrediti rok koji ne može biti duži od 30 dana za dostavljanje u zemlji, odnosno duži od roka potrebnog za dostavljanje u smislu člana 130. stav 2. ovog zakona, da se izvidi da li je tuženom uredno dostavljena tužba. Ako se u tom roku utvrdi da je tuženom bila uredno dostavljena tužba, sud će doneti presudu zbog propuštanja.

Protiv odluke suda kojom se odbija predlog tužioca da se donese presuda zbog propuštanja iz stava 2. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

U slučajevima predviđenim u st. 4. i 5. ovog člana, presudu zbog propuštanja sud može doneti bez izjašnjenja stranaka.

Donošenje i objavljivanje presude

Član 339.

Presuda se donosi i objavljuje u ime naroda.

Kad se glavna rasprava održava pred većem, presudu donose predsednik veća i članovi veća koji su učestvovali na ročištu na kome je glavna rasprava zaključena. Odmah po zaključenju glavne rasprave sud donosi presudu koju objavljuje predsednik veća.

U složenijim predmetima sud može da odloži donošenje presude za osam dana od dana zaključenja glavne rasprave. U takvom slučaju presuda se neće objaviti, već će sud prepis presude dostaviti strankama.

U slučaju iz člana 305. stav 2. ovog zakona, presuda će se doneti najdocnije u roku od osam dana od dana prijema spisa, odnosno zapisnika. Ova presuda se neće objavljivati.

Član 340.

Kad se presuda objavljuje, predsednik veća će javno pročitati izreku i saopštiti ukratko razloge presude.

Prilikom objavljivanja presude može se saopštiti da je sud odlučio da se o odmeravanju troškova naknadno odluči. U takvom slučaju odmeravanje troškova vrši sudija, a odluka se unosi u pismeni sastav presude.

Ako je javnost na glavnoj raspravi bila isključena, izreka presude će se uvek javno pročitati, a sud će odlučiti da li će se isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

Svi prisutni saslušaće čitanje izreke presude stojeći.

Pismena izrada i dostavljanje presude

Član 341.

Presuda se mora pismeno izraditi u roku od osam dana od donošenja. U složenijim predmetima sud može odložiti pismenu izradu presude za još 15 dana.

Izvornik presude potpisuje predsednik veća.

Strankama se dostavlja overen prepis presude sa uputstvom o pravu na izjavljivanje pravnog leka protiv presude.

Član 342.

Pismeno izrađena presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime naroda, naziv suda, ime i prezime predsednika i članova veća, ime i prezime, prebivalište, ili boravište, odnosno sedište stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika, vrednost predmeta spora, kratko označenje predmeta spora, dan zaključenja glavne rasprave, naznačenje stranaka, njihovih zastupnika i punomoćnika koji su toj raspravi prisustvovali, kao i dan kad je presuda donesena.

Izreka presude sadrži odluku suda o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahteva koji se tiču glavne stvari i sporednih traženja i odluku o postojanju ili nepostojanju potraživanja istaknutog radi prebijanja (član 346).

U obrazloženju sud će izložiti: zahteve stranaka i njihove navode o činjenicama na kojima se ti zahtevi zasnivaju, dokaze, kao i propise na kojima je sud zasnovao presudu, ako zakonom nije drukčije određeno.

U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na osnovu priznanja ili presude na osnovu odricanja izneće se samo razlozi koji opravdavaju donošenje ovakvih presuda.

Dopunska presuda

Član 343.

Ako je sud propustio da odluči o svim zahtevima o kojima se mora odlučiti presudom, ili je propustio da odluči o delu zahteva, stranka može u roku od 15 dana od prijema presude da predloži parničnom sudu da se izvrši dopuna presude.

Sud će, bez održavanja ročišta odbaciti neblagovremeni odnosno odbiti neosnovani predlog za dopunu presude.

Ako stranka ne predloži donošenje dopunske presude u roku iz stava 1. ovog člana, smatraće se da je tužba u tom delu povučena.

Član 344.

Kad sud nađe da je predlog za dopunu presude osnovan, zakazaće glavnu raspravu radi donošenja presude o zahtevu koji nije rešen (dopunska presuda).

Dopunska presuda može se doneti i bez ponovnog otvaranja glavne rasprave ako ovu presudu donosi isto veće koje je donelo i prvobitnu presudu, a zahtev u pogledu koga se traži dopuna dovoljno je raspravljen.

Ako sud nađe da je predlog za donošenje dopunske presude neblagovremen ili neosnovan, odbaciće odnosno odbiće predlog rešenjem.

Ako se predlog za dopunu presude odnosi samo na troškove postupka, odluku o predlogu donosi sud bez održavanja ročišta.

Član 345.

Ako je pored predloga za dopunu presude podneta i žalba protiv presude, prvostepeni sud će zastati sa dostavljanjem ove žalbe drugostepenom sudu dok se ne donese odluka o predlogu za dopunu presude i dok ne istekne rok za žalbu protiv ove odluke.

Ako protiv odluke o dopuni presude bude izjavljena žalba, ova žalba zajedno sa žalbom protiv prvobitne presude dostaviće se drugostepenom sudu.

Ako se prvostepena presuda pobija žalbom samo zbog toga što prvostepeni sud nije presudom odlučio o svim zahtevima stranaka koji su predmet parnice, žalba će se smatrati kao predlog stranke da se donese dopunska presuda.

Pravnosnažnost presude

Član 346.

Presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravnosnažna ukoliko je njome odlučeno o zahtevu tužbe ili protivtužbe.

Sud tokom celog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravnosnažno presuđena, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtevu o kome je već pravnosnažno odlučeno, odbaciće tužbu.

Ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženi istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju ovog potraživanja postaje pravnosnažna.

Član 347.

Pravnosnažna presuda deluje samo među strankama.

Pravnosnažna presuda deluje i prema trećim licima zbog prirode spornog prava ili pravnog odnosa, pravnog odnosa koji postoji između stranaka i trećih lica ili kad je odredbama zakona to predviđeno.

Pravnosnažnost presude vezuje se za činjenično stanje utvrđeno do zaključenja glavne rasprave.

Član 348.

Sud je vezan za svoju presudu čim je objavljena, a ako presuda nije objavljena, čim je otpravljena.

Presuda ima dejstvo prema strankama od dana kad im je dostavljena.

Ispravljanje presude

Član 349.

Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnost prepisa presude sa izvornikom ispraviće predsednik veća, odnosno sudija pojedinac u svako doba.

Ispravljanje će se izvršiti posebnim rešenjem i uneće se na kraju izvornika, a strankama će se dostaviti prepis rešenja.

Ako između izvornika i prepisa presude postoji nesaglasnost u pogledu neke odluke sadržane u izreci presude, strankama će se dostaviti ispravljeni prepis presude sa naznačenjem da se ovim prepisom presude zamenjuje raniji prepis presude. Rok za izjavljivanje pravnog leka u pogledu ispravljenog dela presude teče od dana dostavljanja ispravljenog prepisa presude.

O ispravljanju presude sud može odlučiti bez saslušanja stranaka.

Glava dvadeset šesta

REŠENJE

Član 350.

Sva rešenja koja se donose na ročištu objavljuje predsednik veća, odnosno sudija pojedinac.

Rešenje koje je na ročištu objavljeno dostaviće se strankama u overenom prepisu samo ako je protiv tog rešenja dozvoljena posebna žalba, ili ako se na osnovu rešenja može odmah tražiti izvršenje, ili ako to zahteva upravljanje parnicom.

Sud je vezan za svoja rešenja ukoliko se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo određeno.

Kad se rešenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima dejstvo čim je objavljeno.

Član 351.

Rešenja koja sud donosi van ročišta saopštavaju se strankama dostavljanjem overenog prepisa rešenja.

Ako se rešenjem odbija predlog jedne stranke bez prethodnog saslušanja protivne stranke, toj stranci se rešenje neće dostaviti.

Član 352.

Rešenje mora biti obrazloženo ako je protiv njega dozvoljena posebna žalba.

Pismeni sastav rešenja treba da sadrži uvek uvod i izreku, a obrazloženje samo ako po stavu 1. ovog člana rešenje mora biti obrazloženo.

Član 353.

Pravnosnažna rešenja o kaznama izrečenim po odredbama ovog zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Član 354.

Odredbe člana 333, člana 348. stav 2, člana 339. stav 2, člana 340. stav 2, čl. 341-345. i člana 349. ovog zakona shodno će se primenjivati i na rešenja.

B. Postupak po pravnim lekovima

Glava dvadeset sedma

REDOVNI PRAVNI LEKOVI

1. Žalba protiv presude

Pravo na žalbu

Član 355.

Stranke mogu izjaviti žalbu protiv presude donete u prvom stepenu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude, ako u ovom zakonu nije određen drugi rok. U meničnim i čekovnim sporovima ovaj rok iznosi osam dana.

Blagovremeno izjavljena žalba sprečava da presuda postane pravnosnažna u delu koji se pobija žalbom.

O žalbi protiv presude odlučuje drugostepeni sud.

Član 356.

Stranka se može odreći prava na žalbu od časa kad je presuda objavljena, a ako presuda nije objavljena, onda od časa kad joj prepis presude bude dostavljen.

Do donošenja odluke drugostepenog suda stranka može povući već izjavljenu žalbu.

Stranka ne može opozvati svoju izjavu o odricanju od prava na pravni lek ili izjavu o povlačenju žalbe.

Sadržina žalbe

Član 357.

Žalba mora da sadrži:

- 1) označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
- 2) izjavu da se presuda pobija u celini ili u određenom delu;
- 3) razlog žalbe;
- 4) potpis podnosioca žalbe.

Član 358.

Ako se na osnovu podataka iz žalbe ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako žalba nije potpisana (nepotpuna žalba), prvostepeni sud će rešenjem, protiv koga nije dozvoljena žalba, pozvati žalioca da u određenom roku dopuni ili ispravi žalbu podneskom pod uslovima predviđenim odredbama člana 103 . ovog zakona.

Ako žalilac u određenom roku ne postupi po nalogu suda, sud će rešenjem odbaciti žalbu kao nepotpunu.

Ako žalba po svom sadržaju ima drugih nedostataka, prvostepeni sud će žalbu dostaviti drugostepenom sudu ne pozivajući žalioca da je dopuni, odnosno ispravi.

Član 359.

U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi samo ako žalilac učini verovatnim da ih bez svoje krivice nije mogao izneti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

Sud će prema potrebi sprovesti izviđaj radi provere istinitosti navoda žalioca.

U žalbi se ne mogu iznositi prigovor zastarelosti i kompenzacioni prigovor.

Žalilac koji nije učinio verovatnim da je iz opravdanih razloga propustio da u prvostepenom postupku položi iznos potreban za podmirenje troškova povodom izvođenja predloženog dokaza (član 148. stav 4) ne može u žalbi predložiti da se taj dokaz izvede.

Prigovor radi prebijanja koji nije iznet pred prvostepenim sudom ne može se iznositi u žalbi.

Ako su usled iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza, nastali troškovi u postupku povodom žalbe, ove će troškove nezavisno od ishoda spora naknaditi onaj žalilac koji ih je predložio.

Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Član 360.

Presuda se može pobijati:

- 1) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka;
- 2) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
- 3) zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Presuda na osnovu priznanja i presuda na osnovu odricanja mogu se pobijati zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju data u zabludi ili pod uticajem prinude ili prevare.

Član 361.

Bitna povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud u toku postupka nije primenio ili je nepravilno primenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Bitna povreda odredaba parničnog postupka uvek postoji:

- 1) ako je sud bio nepropisno sastavljen, ili ako je sudio sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet, ili ako je u donošenju presude učestvovao sudija koji nije sudelovao na glavnoj raspravi;
- 2) ako je odlučeno o zahtevu koji ne spada u sudsku nadležnost (član 16);
- 3) ako je odlučeno o zahtevu po tužbi koja je podignuta posle zakonom propisanog roka;
- 4) ako je sud odlučio o tužbenom zahtevu za koji je stvarno nadležan viši sud iste vrste, sud druge vrste (član 16), ili ako je povodom prigovora stranaka sud nepravilno odlučio da je stvarno nadležan;
- 5) ako je protivno odredbama ovog zakona sud zasnovao svoju odluku na nedozvoljenim raspolaganjima stranaka (član 3. stav 3);
- 6) ako je protivno odredbama ovog zakona sud doneo presudu zbog propuštanja, presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja;
- 7) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije data mogućnost da raspravlja pred sudom;
- 8) ako je protivno odredbama zakona sud odbio zahtev stranke da u postupku slobodno upotrebljava svoj jezik i pismo;
- 9) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski

zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, ako se ovi nedostaci odnose na stranku koja je izjavila žalbu;

10) ako je odlučeno o zahtevu o kome je već ranije pravnosnažno presuđeno ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje ili o zahtevu po kome već teče parnica;

11) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi;

12) ako presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a naročito ako je izreka presude nerazumljiva, ako protivreči sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda nema uopšte razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o bitnim činjenicama, ili su ti razlozi nejasni ili protivrečni, ili ako o bitnim činjenicama postoji protivrečnost između onoga što se u razlozima presude navodi o sadržini isprava, zapisnika o iskazima datim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika ili izvedenim dokazima.

Član 362.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji kad je sud neku bitnu činjenicu pogrešno utvrdio, odnosno kad je nije utvrdio.

Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi (član 359).

Član 363.

Pogrešna primena materijalnog prava postoji kad sud nije primenio odredbu materijalnog prava koju je trebalo da primeni ili kad takvu odredbu nije pravilno primenio.

Postupak po žalbi

Član 364.

Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primeraka za sud i protivnu stranku.

Član 365.

Prvostepeni sud će neblagovremenu, nepotpunu (član 358. stav 1) ili nedozvoljenu žalbu odbaciti rešenjem.

Žalba je neblagovremena ako je izjavljena posle isteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

Žalba je nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za podnošenje žalbe, ili lice koje se odreklo ili je povuklo žalbu ili ako lice koje je izjavilo žalbu nema pravni interes za podnošenje žalbe.

Član 366.

Primerak blagovremene, potpune i dozvoljene žalbe dostaviće prvostepeni sud protivnoj stranci koja može u roku od osam dana od prijema podneti tom sudu odgovor na žalbu.

Primerak odgovora na žalbu dostaviće prvostepeni sud žaliocu.

Neblagovremeno podnesen odgovor na žalbu drugostepeni sud neće razmatrati.

Član 367.

Po prijemu odgovora na žalbu ili po proteku roka za odgovor na žalbu prvostepeni sud će žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostepenom sudu u roku od osam dana.

Ako žalilac tvrdi da su u prvostepenom postupku povređene odredbe parničnog postupka prvostepeni sud će dati objašnjenje povodom navoda žalbe koji se tiču tih povreda, a po potrebi će sprovesti i izviđaje da proveri istinitost odnosnih navoda u žalbi.

Član 368.

Kad spisi po žalbi stignu drugostepenom sudu sudija izvestilac priprema izveštaj veću radi razmatranja predmeta.

Sudija izvestilac može, po potrebi, od prvostepenog suda da pribavi izveštaj o povredama odredaba postupka i da zatraži da se radi utvrđivanja tih povreda sprovedu izviđaji.

Član 369.

Drugostepeni sud odlučuje o žalbi, po pravilu, bez rasprave.

Kad veće drugostepenog suda nađe da je radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja potrebno da se pred drugostepenim sudom ponove već izvedeni dokazi, zakazaće raspravu pred drugostepenim sudom.

Drugostepeni sud će zakazati raspravu i odlučiti o žalbi i zahtevima stranaka kad je u istoj parnici prvostepena presuda već jedanput bila ukinuta po odredbama ovog zakona, a pobijana presuda se zasniva na pogrešno i nepotpunom utvrđenom činjeničnom stanju ili su u postupku pred prvostepenim sudom učinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Član 370.

Na raspravu se pozivaju stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomoćnici, kao i oni svedoci i veštaci za koje sud odluči da se saslušaju.

Ako sa rasprave izostane jedna ili obe stranke sud će odlučiti o žalbi i doneti odluku uzimajući u obzir naročito ono što je izneto u žalbi i u odgovoru na žalbu.

Rasprava pred drugostepenim sudom počinje izveštajem izvestioca, koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti žalbe.

Posle toga pročitace se presuda ili deo presude na koji se odnosi žalba, a po potrebi i zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom. Zatim će žalilac obrazložiti svoju žalbu, a protivna stranka odgovor na žalbu.

Stranka može na raspravi iznositi činjenice i predlagati dokaze iz žalbe u smislu člana 359. ovog zakona.

Član 371.

Ako u čl. 369. i 370. ovog zakona nije što drugo određeno, odredbe o glavnoj raspravi pred prvostepenim sudom (čl. 295-321), kao i odredbe čl. 322-333, čl. 343-345. i člana 349. ovog zakona shodno se primenjuju i na raspravu i postupak pred drugostepenim sudom.

Granice ispitivanja prvostepene presude

Član 372.

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u onom delu u kome se pobija žalbom, a ako se iz žalbe ne vidi u kom se delu presuda pobija, drugostepeni sud će uzeti da se presuda pobija u delu u kome stranka nije uspela u parnici.

Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tač. 1, 2, 5, 7. i 9. i na pravilnu primenu materijalnog prava.

Na prekoračenje tužbenog zahteva drugostepeni sud pazi samo na zahtev stranke.

Odluke drugostepenog suda o žalbi

Član 373.

Drugostepeni sud može u sednici veća ili na osnovu održane rasprave:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili kao nedozvoljenu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;
- 3) ukinuti presudu i uputiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje;
- 4) ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu;
- 5) preinačiti prvostepenu presudu i odlučiti o zahtevima stranaka.

Drugostepeni sud može ukinuti prvostepenu presudu i samo u pogledu iznosa tužbenog zahteva kad nađe da u pogledu odluke o osnovu tužbenog zahteva ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Drugostepeni sud nije vezan predlogom žalbe.

Član 374.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu žalbu odbaciće drugostepeni sud rešenjem, ako to nije učinio prvostepeni sud (član 365).

Član 375.

Drugostepeni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad nađe da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Član 376.

Drugostepeni sud će rešenjem ukinuti prvostepenu presudu ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka (član 361) i vratiće predmet istom prvostepenom sudu ili će ga ustupiti nadležnom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave. U ovom rešenju drugostepeni sud će odlučiti i koje se sprovedene radnje, zahvaćene bitnom povredom odredaba parničnog postupka, ukidaju.

Ako su u postupku pred prvostepenim sudom učinjene povrede odredaba iz člana 361. stav 2. tač. 2, 3. i 10, drugostepeni sud će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Ako je u postupku pred prvostepenim sudom učinjena povreda odredaba iz člana 361. stav 2. tačka 9. drugostepeni sud će, s obzirom na prirodu povrede, ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu, ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Član 377.

Drugostepeni sud će rešenjem ukinuti presudu prvostepenog suda i vratiti predmet tom sudu na ponovno suđenje ako smatra da zbog novih činjenica i novih dokaza (član 359) radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja treba održati novu glavnu raspravu pred prvostepenim sudom.

Drugostepeni sud će rešenjem ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje i kad je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje bilo nepotpuno utvrđeno.

Član 378.

Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim većem ili sudijom.

Član 379.

Ako je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev time što je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostepeni sud će ukinuti prvostepenu presudu u delu u kome je prekoračen tužbeni zahtev.

Ako je prvostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev tako što je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je tužbom traženo, drugostepeni sud će ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje.

Član 380.

Drugostepeni sud će presudom preinačiti prvostepenu presudu:

1) ako je na osnovu rasprave utvrdio drukčije činjenično stanje nego što je ono u prvostepenoj presudi;

2) ako je prvostepeni sud pogrešno ocenio isprave ili posredno izvedene dokaze, a odluka prvostepenog suda je zasnovana isključivo na tim dokazima;

3) ako je prvostepeni sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica, a na tim činjenicama je zasnovana presuda;

4) ako smatra da je činjenično stanje u prvostepenoj presudi pravilno utvrđeno, ali da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo.

Član 381.

Drugostepeni sud ne može da preinači presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona izjavila žalbu.

Član 382.

U obrazloženju presude, odnosno rešenja drugostepeni sud treba da oceni žalbene navode od značaja i da navede razloge koje je uzeo u obzir po službenoj dužnosti.

Ako se prvostepena presuda ukida zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka, u obrazloženju treba navesti sve odredbe koje su povređene, u čemu se povrede sastoje i sve uočene nedostatke koji su od uticaja za donošenje pravilne odluke.

Ako se prvostepena presuda ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, navešće se u čemu se sastoje nedostaci i zašto su nove činjenice i dokazi važni i od uticaja za donošenje pravilne odluke.

Ako se prvostepena presuda ukida i predmet vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje, kad je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, drugostepeni sud će ukazati zašto su nove činjenice i dokazi od uticaja za donošenje pravilne odluke.

Član 383.

Drugostepeni sud je dužan da vrati spise prvostepenom sudu u roku do 30 dana od dana donošenja odluke.

Član 384.

Prvostepeni sud je dužan da odmah po prijemu rešenja drugostepenog suda zakaže ročište za glavnu raspravu u roku do 30 dana od dana prijema rešenja drugostepenog suda.

Prvostepeni sud je dužan da izvede sve parnične radnje i da raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svom rešenju.

Na novoj glavnoj raspravi stranke mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze.

Ako presuda bude ukinuta zbog toga što je presudu doneo nenadležan sud, nova rasprava pred prvostepenim sudom održaće se po odredbama koje važe za održavanje glavne rasprave u slučaju kad se promeni veće (član 317).

2. Žalba protiv rešenja

Član 385.

Protiv rešenja prvostepenog suda dozvoljena je žalba, ako u ovom zakonu nije određeno da žalba nije dozvoljena.

Ako ovaj zakon izričito određuje da posebna žalba nije dozvoljena, rešenje prvostepenog suda može se pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke.

Član 386.

Blagovremeno podneta žalba zadržava izvršenje rešenja, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Rešenje protiv koga nije dozvoljena posebna žalba može se odmah izvršiti.

Član 387.

Rešavajući o žalbi, drugostepeni sud može:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu (član 365. st. 1-3. i član 385. stav 1);
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi rešenje prvostepenog suda;
- 3) preinačiti rešenje ili ga ukinuti i po potrebi predmet vratiti na ponovni postupak.

Član 388.

U postupku po žalbi protiv rešenja shodno će se primenjivati odredbe koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o odgovoru na žalbu i o održavanju rasprave pred drugostepenim sudom.

Glava dvadeset osma

VANREDNI PRAVNI LEKOVI

1. Žalba sa alternativnim predlogom za revizijsko odlučivanje (direktna revizija)

Član 389.

Protiv presude donete u prvom stepenu protiv koje je dozvoljena revizija stranke mogu izjaviti žalbu Vrhovnom sudu Srbije u roku od 15 dana od dana dostavljanja presude, ako stranka u žalbi predloži da o ovom leku odlučuje Vrhovni sud Srbije, a protivna stranka se s tim saglasi.

Presuda se može pobijati ovim pravnim lekom, u parnicama u kojima je dopuštena revizija, samo zbog pogrešne primene materijalnog prava i bitne povrede iz člana 361. stav 2. tačka 5. ovog zakona.

Član 390.

Žalba se izjavljuje sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primeraka za sud i protivnu stranku.

Žalbu iz stava 1. ovog člana prvostepeni sud dostavlja na obavezan odgovor suprotnoj stranci uz obaveštenje da se u odgovoru na žalbu može saglasiti da o ovoj žalbi odlučuje Vrhovni sud Srbije.

Kad se protivna strana saglasi da o pravnom leku odlučuje Vrhovni sud Srbije, a Vrhovni sud Srbije prihvati da o njemu odlučuje zbog potrebe ujednačavanja sudske prakse zauzimanjem stava o nekom spornom pravnom pitanju, smatra se da je žalba protiv prvostepene presude povučena.

U postupku po ovom pravnom leku stranku koja je fizičko lice mora zastupati advokat.

Ako se stranka u odgovoru na žalbu ne saglasi da o izjavljenom pravnom leku neposredno odlučuje Vrhovni sud Srbije ili stranke nije zastupao advokat u postupku po ovom pravnom leku, drugostepeni sud odlučiće o žalbi na prvostepenu presudu po opštim pravilima.

Član 391.

Prvostepeni sud će po prijemu odgovora na žalbu, ukoliko nema uslova da postupi u smislu člana 365. ovog zakona, dostaviti žalbu i odgovor na žalbu sa svim spisima drugostepenom sudu.

Drugostepeni sud je dužan da, ukoliko ne odbaci žalbu, dostavi predmet Vrhovnom sudu Srbije.

Član 392.

O dopuštenosti pravnog leka iz člana 389. ovog zakona Vrhovni sud Srbije odlučuje u veću od tri sudije.

O osnovanosti ovog pravnog leka odlučuje veće sastavljeno od pet sudija.

Vrhovni sud Srbije ispituje pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u ovom pravnom leku.

Odluka se donosi u roku od tri meseca od dana prijema predmeta u Vrhovni sud Srbije.

Član 393.

Vrhovni sud Srbije može odbiti pravni lek iz člana 389. ovog zakona i potvrditi prvostepenu presudu ili preinačiti prvostepenu presudu.

2. Revizija

Član 394.

Protiv pravnosnažne presude donesene u drugom stepenu, stranke mogu izjaviti reviziju u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

Revizija nije dozvoljena o imovinskopравnim sporovima kad se tužbeni zahtev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrednost predmeta spora pobijenog dela pravnosnažne presude ne prelazi 500.000 dinara.

Revizija nije dozvoljena o imovinskopравnim sporovima kad se tužbeni zahtev ne odnosi na potraživanje u novcu, predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrednost predmeta spora ne prelazi 500.000 dinara.

Izuzetno, i kad se radi o tužbenom zahtevu iz st. 2. i 3. ovog člana, revizija je uvek dozvoljena:

1) u parnicama o pravu na izdržavanje ili o pravu na ukidanje izdržavanja;

2) u sporovima o pravu na naknadu štete zbog izgubljenog izdržavanja usled smrti davaoca izdržavanja;

3) u imovinskim sporovima koji nastanu iz protivustavnih i protivzakonitih pojedinačnih akata i radnji kojim se pravna ili fizička lica zavisno od sedišta, odnosno prebivališta stavljaju u neravnopravan položaj na jedinstvenom tržištu ili na drugi način narušava jedinstvo tržišta, uključujući i parnice o naknadi štete, koja se tim prouzrokuje;

4) u sporovima zbog povrede autorskog prava, zaštite i upotrebe pronalaska i tehničkih unapređenja, uzoraka, modela i žigova, firme ili naziva, kao i u sporovima iz nelojalne utakmice i monopolističkih ponašanja kad se ne odnose na imovinskopравni zahtev.

Član 395.

Revizija je izuzetno dozvoljena i protiv drugostepene presude, koja se ne bi mogla pobijati revizijom po odredbama člana 394. ovog zakona, kad je po oceni apelacionog suda o dopuštenosti ove revizije, potrebno da se razmotre pravna

pitanja od opšteg interesa, ujednači sudska praksa ili kad je potrebno novo tumačenje prava.

Član 396.

O reviziji odlučuje Vrhovni sud Srbije.

Član 397.

Podnesena revizija ne zadržava izvršenje pravnosnažne presude protiv koje je izjavljena.

Član 398.

Revizija se može izjaviti:

- 1) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2, osim tačke 4;
- 2) zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 1. ovog zakona koja je učinjena u postupku pred drugostepenim sudom;
- 3) zbog pogrešne primene materijalnog prava;
- 4) zbog prekoračenja tužbenog zahteva samo ako je ta povreda učinjena tek u postupku pred drugostepenim sudom.

Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Član 399.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom delu u kome se ona pobija revizijom i u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. tačka 9. ovog zakona i na pravilnu primenu materijalnog prava.

Član 400.

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu.

Član 401.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu reviziju, osim iz člana 389. ovog zakona, odbaciće rešenjem predsednik veća prvostepenog suda, bez održavanja ročišta.

Revizija je nedozvoljena:

- 1) ako je reviziju izjavilo lice koje nije ovlašćeno na podnošenje revizije;
- 2) ako je reviziju izjavilo lice koje nije advokat;
- 3) ako je reviziju izjavilo lice koje je odustalo od revizije;

4) ako lice koje je izjavilo reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije;

5) ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podneti, osim iz člana 393. ovog zakona.

Član 402.

Primerak blagovremene, potpune i dozvoljene revizije predsednik veća prvostepenog suda dostaviće protivnoj stranci i javnom tužiocu nadležnom za podizanje zahteva za zaštitu zakonitosti (član 416) u roku od osam dana.

Javnom tužiocu dostaviće se, zajedno sa revizijom, i prepis presude protiv koje je revizija izjavljena.

U roku od 15 dana od dana dostavljanja revizije protivna stranka može podneti sudu odgovor na reviziju.

Po prijemu odgovora, ili po proteku roka za odgovor, predsednik veća prvostepenog suda će dostaviti reviziju i odgovor na reviziju, sa svim spisima, revizijskom sudu preko drugostepenog suda, u roku od 15 dana.

Član 403.

O reviziji revizijski sud odlučuje bez rasprave.

Član 404.

Neblagovremenu, nepotpunu ili nedozvoljenu reviziju odbaciće revizijski sud rešenjem ako to, u granicama svojih ovlašćenja (član 401), nije učinio prvostepeni sud.

Član 405.

Revizijski sud će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, kao ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Revizijski sud neće detaljno obrazlagati presudu kojom se revizija odbija kao neosnovana, ako zaključi da to nije potrebno zbog toga što se u reviziji ponavljaju žalbeni razlozi ili kad se obrazlaganjem presude kojom se revizija odbija ne bi postiglo novo tumačenje prava niti doprinelo ujednačenom tumačenju prava.

Član 406.

Ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 361. st. 1. i 2. ovog zakona zbog koje se revizija može izjaviti, revizijski sud će rešenjem ukinuti u celini ili delimično presudu drugostepenog i prvostepenog suda ili samo presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom veću prvostepenog ili drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom učinjena povreda iz člana 361. stav 2. tač. 2, 3. i 10. ovog zakona revizijski sud će ukinuti rešenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

Ako je u postupku pred prvostepenim ili drugostepenim sudom učinjena povreda iz člana 361. stav 2. tačka 9. ovog zakona, revizijski sud, s obzirom na prirodu povrede, postupiće prema odredbama st. 1. ili 2. ovog člana.

Član 407.

Ako revizijski sud utvrdi da je materijalno pravo pogrešno primenjeno, presudom će usvojiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu.

Ako revizijski sud nađe da je zbog pogrešne primene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno i da zbog toga nema uslova za preinačenje pobijane presude, rešenjem će usvojiti reviziju, ukinuti u celini ili delimično presudu prvostepenog i drugostepenog suda ili samo presudu drugostepenog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom veću prvostepenog, odnosno drugostepenog suda.

Član 408.

Ako utvrdi da je drugostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev time što je dosuđeno više od onoga što je traženo, revizijski sud će ukinuti drugostepenu presudu u delu u kome je prekoračen tužbeni zahtev.

Ako je drugostepenom presudom prekoračen tužbeni zahtev tako što je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je tužbom traženo, revizijski sud će ukinuti drugostepenu presudu i predmet vratiti na ponovno suđenje.

Član 409.

Ako se prilikom odlučivanja o reviziji izjavljenoj o sporu iz člana 394. stav 4. tačka 3. ovog zakona opravdano posumnja da su činjenice na kojima je pobijana odluka zasnovana pravilno utvrđene, revizijski sud će rešenjem ukinuti pobijanu odluku, a po potrebi i odluke sudova nižeg stepena, i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom veću prvostepenog ili drugostepenog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

Član 410.

Odluka revizijskog suda dostavlja se prvostepenom sudu preko drugostepenog suda.

Primerak odluke revizijskog suda dostavlja se i javnom tužiocu (član 416).

Član 411.

Ako u čl. 394-410. ovog zakona nije što drugo određeno, u postupku povodom revizije shodno će se primenjivati odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude iz člana 342, 356. st. 2. i 3, čl. 357, 358. i 363, člana 366. st. 2. i 3, člana 367. stav 2, čl. 368, 373, 378. i čl. 381-384. ovog zakona.

Član 412.

Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rešenja drugostepenog suda kojim je postupak pravnosnažno završen.

Revizija protiv rešenja iz stava 1. ovog člana nije dozvoljena u sporovima u kojima ne bi bila dozvoljena revizija protiv pravnosnažne presude (član 394. st. 2. i 3).

Revizija je uvek dozvoljena protiv rešenja drugostepenog suda kojim se izjavljena žalba odbacuje, odnosno kojim se potvrđuje rešenje prvostepenog suda o odbacivanju revizije.

Revizija je uvek dozvoljena i protiv rešenja drugostepenog suda kojim je pravnosnažno odlučeno o predlogu za ponavljanje postupka.

U postupku povodom revizije protiv rešenja shodno će se primenjivati odredbe ovog zakona o reviziji protiv presude.

3. Zahtev za zaštitu zakonitosti

Član 413.

Javni tužilac može podići zahtev za zaštitu zakonitosti protiv pravnosnažne sudske odluke po službenoj dužnosti ili na predlog stranke u roku od tri meseca.

Rok za podizanje zahteva za zaštitu zakonitosti iz stava 1. ovog člana računa se:

1) protiv odluke donesene u prvom stepenu protiv koje nije izjavljena žalba - od dana kad se ta odluka više nije mogla pobijati žalbom;

2) protiv odluke donesene u drugom stepenu protiv koje nije izjavljena revizija - od dana kad je ta odluka dostavljena onoj stranci kojoj je docnije dostavljena.

Protiv odluke iz stava 1. ovog člana donesene u drugom stepenu, protiv koje su stranke izjavile reviziju, javni tužilac može podići zahtev za zaštitu zakonitosti samo u roku od 30 dana od dana kad mu je dostavljena revizija one stranke čija mu je revizija ranije dostavljena (član 402. stav 1).

Zahtev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen protiv odluke koju je povodom revizije ili zahteva za zaštitu zakonitosti doneo sud nadležan da odlučuje o tim pravnim lekovima (član 396).

Član 414.

Protiv pravnosnažne odluke donesene u sporu koji se odnosi na ugovor o prometu nepokretnosti, javni tužilac može u roku od godinu dana podići zahtev za zaštitu zakonitosti zbog toga što je ugovor po svojoj sadržini ili cilju protivan prinudnim propisima, javnom poretku i pravilima morala. Ovaj rok računa se od dana pravnosnažnosti odluke, a ako je protiv odluke bila izjavljena revizija - od dana donošenja odluke revizijskog suda kojim je postupak završen.

Član 415.

O zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni sud Srbije.

Član 416.

Zahtev za zaštitu zakonitosti protiv odluke iz člana 413. ovog zakona podiže javni tužilac određen zakonom.

Član 417.

Javni tužilac može podići zahtev za zaštitu zakonitosti zbog bitne povrede odredaba parničnog postupaka iz člana 361. stav 2. tačka 5. ovog zakona.

Član 418.

Ukoliko javni tužilac ne podigne zahtev za zaštitu zakonitosti u rokovima predviđenim zakonom, stranka koja je podnela predlog, ovlašćena je da u roku od 30 dana od dana prijema obaveštenja da javni tužilac neće izjaviti zahtev za zaštitu zakonitosti sama izjavi ovaj pravni lek.

Član 419.

Ako su protiv iste odluke podneseni i revizija i zahtev za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Srbije će odlučiti o tim pravnim lekovima jednom odlukom.

Član 420.

O sednici na kojoj će sud odlučiti o zahtevu za zaštitu zakonitosti obavestiće se podnosilac zahteva.

Na sednicu na kojoj će sud odlučiti o zahtevu za zaštitu zakonitosti neće se pozivati stranka koja nije stavila predlog za izjavljivanje ovog pravnog leka.

Ako sa sednice izostane podnosilac zahteva, raspravljaće se o izjavljenom pravnom leku i odlučiti.

Sednica počinje izveštajem izvestioca koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti izjavljenog pravnog leka. Posle toga pročitace se presuda ili deo presude na koji se odnosi izjavljeni pravni lek, a po potrebi i zapisnici iz spisa. Zatim će podnosilac zahteva obrazložiti izjavljeni pravni lek.

Član 421.

Kad odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti, Vrhovni sud Srbije ispituje samo one povrede na koje je ukazao podnosilac zahteva.

Ako u čl. 413-420. ovog zakona nije što drugo određeno, u postupku povodom zahteva za zaštitu zakonitosti shodno će se primenjivati odredbe člana 397, čl. 400- 406, 410. i 411. ovog zakona.

4. Ponavljanje postupka

Član 422.

Postupak koji je odlukom suda pravnosnažno završen može se po predlogu stranke ponoviti:

1) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije bila data mogućnost da raspravlja pred sudom;

2) ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;

3) ako se odluka suda zasniva na lažnom iskazu svedoka ili veštaka;

4) ako se odluka suda zasniva na ispravi koja je falsifikovana ili u kojoj je overen neistinit sadržaj;

5) ako je do odluke suda došlo usled krivičnog dela sudije, odnosno sudije-porotnika, zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke, protivne stranke ili kog trećeg lica;

6) ako stranka stekne mogućnost da upotrebi pravnosnažnu odluku suda koja je ranije među istim strankama doneta o istom zahtevu;

7) ako se odluka suda zasniva na drugoj odluci suda ili na odluci nekog drugog organa, a ta odluka bude pravnosnažno preinačena, ukinuta, odnosno poništena;

8) ako je naknadno pred nadležnim organom pravnosnažno rešeno prethodno pitanje (član 12) na kome je odluka zasnovana;

9) ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti doneta povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrebljeni u ranijem postupku;

10) ako je, po pravnosnažno okončanom postupku pred domaćim sudom, Evropski sud za ljudska prava doneo odluku o istom ili sličnom pravnom odnosu protiv Srbije i Crne Gore.

Član 423.

Iz razloga navedenih u članu 422. tač. 1. do 3. ovog zakona ne može se zahtevati ponavljanje postupka ako je taj razlog bio bez uspeha iznet u ranijem postupku.

Zbog okolnosti navedenih u članu 422. tač. 1, 7, 8. i 9. ovog zakona, ponavljanje postupka može se dozvoliti samo ako stranka bez svoje krivice nije mogla te okolnosti da iznese pre nego što je raniji postupak završen pravnosnažnom sudskom odlukom.

Član 424.

Predlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od trideset dana, i to:

1) u slučaju iz člana 422. tačka 1. ovog zakona, od dana kad je odluka dostavljena stranci;

2) u slučaju iz člana 422. tačka 2. ovog zakona, ako je u postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, od dana kada je odluka dostavljena tom licu; ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, od dana kad je odluka dostavljena stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, a ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebno ovlašćenje za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, od dana kad je stranka saznala za ovaj razlog;

3) u slučajevima iz člana 422. tač. 3-5. ovog zakona, od dana kad je stranka saznala za pravnosnažnu presudu u krivičnom postupku, a ako se krivični postupak ne može sprovesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;

4) u slučajevima iz člana 422. tač. 6. i 7. ovog zakona, od dana kad je stranka mogla upotrebiti pravnosnažnu odluku koja je razlog za ponavljanje postupka;

5) u slučaju iz člana 422. tačka 8. ovog zakona, od dana kada je odluka kojom je nadležni organ pravnosnažno rešio prethodno pitanje na kome je odluka zasnovana dostavljena stranci;

6) u slučaju iz člana 422. tačka 9. ovog zakona, od dana kad je stranka mogla izneti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

Ako bi rok određen u stavu 1. ovog člana počeo da teče pre nego što je odluka postala pravnosnažna, taj će se rok računati od pravnosnažnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lek, odnosno od dostavljanja pravnosnažne odluke višeg suda izrečene u poslednjem stepenu.

Po proteku roka od pet godina od dana kad je odluka postala pravnosnažna, predlog za ponavljanje postupka ne može se podneti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u članu 422. tač. 1, 2. i 10. ovog zakona.

Član 425.

Predlog za ponavljanje postupka podnosi se uvek sudu koji je doneo odluku u prvom stepenu.

U predlogu se naročito moraju navesti: zakonski osnov po kome se traži ponavljanje, okolnosti iz kojih proizlazi da je predlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrepljuju navodi predlagača.

Član 426.

Neblagovremene (član 424), nepotpune (član 425. stav 2) ili nedozvoljene (član 424) predloge za ponavljanje postupka odbaciće rešenjem predsednik veća bez održavanja ročišta.

Ako predsjednik veća ne odbaci predlog, dostaviće primerak predloga protivnoj stranci po odredbama člana 136. ovog zakona, koja ima pravo da u roku od 15 dana odgovori na predlog. Kad sudu stigne odgovor na predlog ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsjednik veća odrediće ročište za raspravljanje o predlogu.

Ako se ponavljanje postupka zahteva iz razloga navedenog u članu 422. tačka 9. ovog zakona, predsjednik veća može raspravljanje o predlogu za ponavljanje postupka spojiti sa raspravljanjem o glavnoj stvari.

Član 427.

Ročište za raspravljanje o predlogu za ponavljanje postupka drži se pred predsjednikom veća prvostepenog suda, osim ako raspravljanje o predlogu nije spojeno sa raspravljanjem o glavnoj stvari.

Član 428.

Po održanom ročištu za raspravljanje o predlogu, predsjednik veća prvostepenog suda donosi odluku o predlogu, osim ako se razlog za ponavljanje postupka odnosi isključivo na postupak pred višim sudom (član 429).

U rešenju kojim se dozvoljava ponavljanje postupka izreći će se da se ukida odluka doneta u ranijem postupku.

Predsjednik veća odrediće glavnu raspravu tek po pravnosnažnosti rešenja kojim se dozvoljava ponavljanje postupka, ali u tom rešenju može odlučiti da se odmah otpočne raspravljanje o glavnoj stvari. Na novoj glavnoj raspravi stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze.

Protiv rešenja kojim se dozvoljava ponavljanje postupka nije dozvoljena posebna žalba ako je predsjednik veća odlučio da se odmah otpočne raspravljanje o glavnoj stvari.

Ako je predsjednik veća dozvolio ponavljanje postupka i odlučio da se odmah raspravlja o glavnoj stvari, ili ako se o predlogu za ponavljanje postupka raspravljalo zajedno sa glavnom stvari, rešenje kojim se dozvoljava ponavljanje postupka i ukida odluka doneta u ranijem postupku unosi se u odluku o glavnoj stvari.

Član 429.

Ako se razlog za ponavljanje postupka odnosi isključivo na postupak pred višim sudom, predsjednik veća prvostepenog suda će po održanom ročištu za raspravljanje o predlogu za ponavljanje postupka dostaviti predmet tom višem sudu radi donošenja odluke.

Kad predmet stigne višem sudu, predsjednik veća postupiće po odredbama člana 368. ovog zakona.

O predlogu za ponavljanje postupka viši sud odlučuje bez rasprave.

Kad viši sud nađe da je opravdan predlog za ponavljanje postupka i da nije potrebno da se drži nova glavna rasprava, ukinuće svoju odluku, kao i odluku višeg suda ako takva postoji, i doneće novu odluku o glavnoj stvari.

5. Odnos između predloga za ponavljanje postupka i drugih vanrednih pravnih lekova

Član 430.

Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese predlog za ponavljanje postupka samo iz razloga zbog kojih se može izjaviti i revizija, smatraće se da je stranka izjavila reviziju.

Ako stranka izjavi reviziju zbog razloga iz člana 361. stav 2. tačka 10. ovog zakona i istovremeno ili posle toga podnese predlog za ponavljanje postupka zbog bilo kog razloga iz člana 422. ovog zakona, sud će zastati sa postupkom povodom predloga za ponavljanje postupka do završetka postupka po reviziji.

Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kog razloga, osim zbog razloga iz člana 361. stav 2. tačka 10. ovog zakona, i istovremeno ili posle toga podnese predlog za ponavljanje postupka zbog razloga iz člana 422. tač. 3. do 5. ovog zakona koji su potkrepljeni pravnosnažnom presudom donesenom u krivičnom postupku, sud će zastati sa postupkom po reviziji do završetka postupka povodom predloga za ponavljanje postupka.

U svim ostalim slučajevima u kojima stranka izjavi reviziju i istovremeno ili posle toga podnese predlog za ponavljanje postupka, sud će odlučiti koji će postupak nastaviti a sa kojim će zastati, uzimajući u obzir sve okolnosti, a naročito razloge zbog kojih su oba pravna leka podnesena i dokaze koje su stranke predložile.

Član 431.

Odredbe člana 430. st. 1. i 3. ovog zakona primeniće se i kad je stranka najpre podnela predlog za ponavljanje postupka, a posle toga izjavila reviziju.

U svim ostalim slučajevima u kojima stranka podnese predlog za ponavljanje postupka i posle toga izjavi reviziju sud će po pravilu zastati sa postupkom po reviziji do završetka postupka povodom predloga za ponavljanje postupka, osim ako nađe da postoje ozbiljni razlozi da postupi drukčije.

Član 432.

Rešenje iz člana 430. ovog zakona donosi predsednik veća prvostepenog suda ako predlog za ponavljanje postupka stigne prvostepenom sudu pre nego što je predmet povodom revizije upućen revizijskom sudu. Ako predlog za ponavljanje postupka stigne pošto je predmet povodom revizije upućen revizijskom sudu, rešenje iz člana 430. ovog zakona donosi revizijski sud.

Rešenje iz člana 431. ovog zakona donosi predsednik veća prvostepenog suda, osim ako je predmet, u vreme kad revizija stigne prvostepenom sudu, povodom predloga za ponavljanje postupka upućen višem sudu radi donošenja odluke (član 429. stav 1), u kom slučaju rešenje donosi viši sud.

Protiv rešenja suda iz st. 1. i 2. ovog člana nije dozvoljena žalba.

Član 433.

Odredbe čl. 430. do 432. ovog zakona shodno će se primenjivati i kad javni tužilac podigne zahtev za zaštitu zakonitosti, a stranka pre, istovremeno ili posle toga podnese predlog za ponavljanje postupka.

Deo treći

POSEBNI POSTUPCI

Glava dvadeset deveta

POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOSA

Član 434.

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 435.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a naročito prilikom određivanja rokova i ročišta, sud će uvek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rešavanja radnih sporova.

Član 436.

U toku postupka sud može i po službenoj dužnosti odrediti privremene mere koje se primenjuju u izvršnom postupku radi sprečavanja nasilnog postupanja ili radi otklanjanja nenaknadive štete.

Sud će odluku o određivanju privremene mere po predlogu stranke doneti u roku do osam dana od dana predaje predloga.

Protiv rešenja o određivanju privremene mere nije dozvoljena posebna žalba.

Član 437.

Sud će u presudi kojom nalaže izvršenje neke činidbe odrediti rok od osam dana za njeno izvršenje.

Član 438.

Rok za izjavljivanje žalbe iznosi osam dana.

Član 439.

Revizija je dozvoljena u parnicama o sporovima o zasnivanju, postojanju i prestanku radnog odnosa.

Glava trideseta

POSTUPAK U PARNICAMA POVODOM KOLEKTIVNIH UGOVORA

Član 440.

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe o parnicama povodom kolektivnih ugovora primenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 441.

U postupku u parnicama povodom kolektivnih ugovora učesnici u zaključivanju kolektivnog ugovora ostvaruju zaštitu prava utvrđenih kolektivnim ugovorom kad nastane spor u postupku zaključivanja, odnosno izmena i dopuna kolektivnog ugovora ukoliko spor nije rešen mirnim putem ili putem arbitraže koju su obrazovali učesnici kolektivnog ugovora u skladu sa odredbama posebnog zakona.

Po pravilima postupka u parnicama povodom kolektivnih ugovora sud postupa i u slučaju spora o reprezentativnosti sindikata, odnosno udruženja poslodavaca u smislu odredaba posebnog zakona.

U postupku u parnicama povodom kolektivnih ugovora jedna od stranaka je reprezentativni sindikat.

Član 442.

Sud će uvek prilikom određivanja rokova i ročišta u postupku u parnicama povodom kolektivnih ugovora obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rešavanja ovih sporova.

Član 443.

Sud će u presudi kojom nalaže izvršenje neke činidbe odrediti rok za njeno izvršenje.

Član 444.

Rok za izjavljivanje žalbe iznosi osam dana.

Član 445.

U parnicama povodom kolektivnih ugovora revizija je dozvoljena.

Glava trideset prva

POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANJA DRŽAVINE

Član 446.

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe u parnicama zbog smetanja državine primenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 447.

Prilikom određivanja rokova i ročišta po tužbama zbog smetanja državine sud će uvek obraćati naročitu pažnju na potrebu hitnog rešavanja prema prirodi svakog pojedinog slučaja.

Član 448.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja državine ograničiće se samo na pretresanje i dokazivanje činjenica poslednjeg stanja državine i nastalog smetanja. Isključeno je pretresanje o pravu na državinu, o pravnom osnovu, savesnosti ili nesavesnosti državine ili o zahtevima za naknadu štete.

Odluku o zahtevu sud će doneti u roku do 90 dana.

Član 449.

U toku postupka sud može po službenoj dužnosti i bez saslušanja protivne stranke odrediti privremene mere koje se primenjuju u izvršnom postupku radi otklanjanja hitne opasnosti protivpravnog oštećenja ili sprečavanja nasilja ili otklanjanja nenaknadive štete.

Sud će odluku o određivanju privremene mere po predlogu stranke doneti u roku do osam dana od dana predaje predloga.

Protiv rešenja o određivanju privremene mere nije dozvoljena posebna žalba.

Član 450.

Rok za ispunjenje dužnosti koje su naložene strankama sud će odrediti prema okolnostima pojedinog slučaja.

Rok za izjavljivanje žalbe iznosi osam dana.

Iz važnih razloga sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

U postupku po žalbi protiv prvostepene odluke donete u parnici zbog smetanja državine shodno se primenjuju odredbe člana 369. stav 3. i čl. 370. i 371. ovog zakona.

Protiv rešenja donesenih u parnicama zbog smetanja državine revizija nije dozvoljena.

Član 451.

Tužilac gubi pravo da u izvršnom postupku zahteva izvršenje rešenja kojim se tuženom po tužbi zbog smetanja državine nalaže izvršenje određene radnje, ako nije zahtevao izvršenje u roku od 30 dana po proteku roka koji je rešenjem određen za izvršenje te radnje.

Član 452.

Ponavljanje pravnosnažno završenog postupka zbog smetanja državine dozvoljeno je samo iz razloga predviđenih u članu 422. tač. 1. i 2. ovog zakona u roku od 30 dana od pravnosnažnosti rešenja o smetanju poseda.

Glava trideset druga IZDAVANJE PLATNOG NALOGA

Član 453.

Kad se tužbeni zahtev odnosi na dospelo potraživanje u novcu, a to se potraživanje dokazuje verodostojnom ispravom priloženom tužbi u izvorniku ili overenom prepisu, sud će izdati nalog tuženom da ispuni tužbeni zahtev (platni nalog).

Kao verodostojne isprave smatraju se naročito:

- 1) javne isprave;
- 2) privatne isprave na kojima je potpis obveznika overio organ nadležan za overavanje;
- 3) menice i čekovi sa protestom i povratnim računima ako su oni potrebni za zasnivanje zahteva;
- 4) izvodi iz overenih poslovnih knjiga;
- 5) fakture;
- 6) isprave koje po posebnim propisima imaju značaj javnih isprava.

Platni nalog izdaće sud iako tužilac u tužbi nije predložio izdavanje platnog naloga, a ispunjeni su svi uslovi za izdavanje platnog naloga.

Kad se na osnovu verodostojne isprave može tražiti izvršenje po Zakonu o izvršnom postupku, sud će izdati platni nalog samo ako tužilac učini verovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga.

Ako tužilac ne učini verovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga, sud će tužbu odbaciti.

Član 454.

Kad se tužbeni zahtev odnosi na dospelo potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 100.000 dinara, sud će izdati platni nalog protiv tuženog iako tužbi nisu priložene verodostojne isprave, ali je u tužbi iznet osnov i visina dugovanja i naznačeni su dokazi na osnovu kojih se može utvrditi istinitost tužbenih navoda.

Platni nalog iz stava 1. ovog člana može se izdati samo protiv glavnog dužnika.

Član 455.

Platni nalog izdaje predsednik veća, bez održavanja ročišta.

U platnom nalogu sud će izreći da je tuženi dužan u roku od osam dana, a u meničnim i čekovnim sporovima u roku od tri dana, po prijemu platnog naloga da ispuni zahtev tužbe zajedno sa troškovima koje je sud odmerio, ili u istom roku da podigne prigovore protiv platnog naloga. U platnom nalogu sud će tuženog upozoriti da će odbaciti neblagovremeno podnesene prigovore.

Platni nalog dostavlja se obema strankama.

Tuženome se uz platni nalog dostavlja i primerak tužbe sa priložima.

Član 456.

Ako sud ne usvoji predlog za izdavanje platnog naloga, nastaviće postupak po tužbi po odredbama zakona koje važe za opšti parnični postupak.

Protiv rešenja suda kojim se ne usvaja predlog za izdavanje platnog naloga nije dozvoljena žalba.

Član 457.

Platni nalog tuženi može da pobija samo prigovorom. Ako se platni nalog pobija jedino u pogledu odluke o troškovima, ova se odluka može pobijati samo žalbom protiv rešenja.

U delu u kome nije napadnut prigovorom, platni nalog postaje pravnosnažan.

Član 458.

Neblagovremene, nepotpune ili nedozvoljene prigovore odbaciće sud bez održavanja ročišta.

Ako su prigovori podneti blagovremeno, sud će zakazati odmah ročište za glavnu raspravu.

U toku glavne rasprave stranke mogu da iznose nove činjenice i da predlažu nove dokaze, a tuženi može isticati i nove prigovore u pogledu pobijanog dela platnog naloga.

U odluci o glavnoj stvari sud će odlučiti da li se platni nalog u celini ili delimično održava na snazi ili se ukida.

Član 459.

Ako tuženi prigovori da nisu postojali zakonski osnovi za izdavanje platnog naloga (čl. 453. i 454), ili da postoje smetnje za dalji tok postupka, sud će prvo da odluči o tom prigovoru. Ako nađe da je takav prigovor osnovan, ukinuće rešenjem platni nalog i po pravnosnažnosti rešenja otpočeće raspravljanje o glavnoj stvari, kad takvom raspravljanju ima mesta.

Ako sud ne usvoji ovaj prigovor, preći će na raspravljanje o glavnoj stvari, a rešenje suda uneće se u odluku o glavnoj stvari.

Ako povodom prigovora nedospelosti sud nađe da je zahtev tužbe dospelo posle izdavanja platnog naloga, ali pre zaključenja glavne rasprave, sud će presudom ukinuti platni nalog i odlučiti o tužbenom zahtevu (član 331. stav 1).

Član 460.

Sud se može po službenoj dužnosti oglasiti mesno nenadležnim najdocnije do izdavanja platnog naloga.

Tuženi može istaći prigovor mesne nenadležnosti samo u prigovoru protiv platnog naloga.

Član 461.

Ako se sud posle izdavanja platnog naloga oglasi stvarno nenadležnim, ukinuće platni nalog i po pravnosnažnosti rešenja o nenadležnosti ustupiće predmet nadležnom sudu.

Ako sud posle izdavanja platnog naloga utvrdi da je mesno nenadležan, neće ukinuti platni nalog, nego će po pravnosnažnosti rešenja kojim se oglasio nenadležnim ustupiti predmet nadležnom sudu.

Član 462.

Kad sud u slučajevima predviđenim ovim zakonom donese rešenje kojim se odbacuje tužba, ukinuće i platni nalog.

Član 463.

Tužilac može povući tužbu bez pristanka tuženog samo do podnošenja prigovora. Ako se tužba povuče, sud će rešenjem ukinuti platni nalog.

Ako tuženi do zaključenja glavne rasprave odustane od svih podnetih prigovora, platni nalog ostaje na snazi.

Član 464.

U postupku za izdavanje platnog naloga pred trgovinskim sudovima isprava na osnovu koje se izdaje platni nalog ne mora biti priložena u izvorniku ili u overenom prepisu.

Prepis ove isprave može da overi ovlašćeni radnik pravnog lica.

Glava trideset treća

POSTUPAK U PARNICAMA O SPOROVIMA MALE VREDNOSTI

Član 465.

Ako u ovoj glavi ne postoje posebne odredbe, u postupku o sporovima male vrednosti primenjivaće se ostale odredbe ovog zakona.

Član 466.

Uz poziv za glavnu raspravu tuženom će se dostaviti tužba, ako mu već ranije nije bila dostavljena.

Član 467.

Sporovi male vrednosti, u smislu odredaba ove glave, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtev odnosi na potraživanje u novcu koji ne prelazi iznos od 100.000 dinara.

Kao sporovi male vrednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da umesto ispunjenja određenog zahteva primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 34. stav 1).

Kao sporovi male vrednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahteva nije novčani iznos već predaja pokretne stvari, čija vrednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 34. stav 2).

Član 468.

Ne smatraju se sporovima male vrednosti, u smislu odredaba ove glave, sporovi o nepokretnostima, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja državine.

Član 469.

Postupak o sporovima male vrednosti sprovodiće se i povodom prigovora protiv platnog naloga, ako vrednost osporenog dela platnog naloga ne prelazi iznos od 100.000 dinara.

Član 470.

Postupak o sporovima male vrednosti sprovodi se pred nižim sudovima prvog stepena, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Član 471.

U postupku o sporovima male vrednosti ne dostavlja se tužba tuženom na odgovor.

U ovim parnicama ne zakazuje se i ne održava se pripremno ročište.

Član 472.

U postupku o sporovima male vrednosti dozvoljena je posebna žalba samo protiv rešenja kojim se okončava postupak.

Ostala rešenja protiv kojih je po ovom zakonu dozvoljena žalba mogu se pobijati samo žalbom protiv odluke kojom se postupak okončava.

Rešenja iz stava 2. ovog člana ne dostavljaju se strankama, već se objavljuju na ročištu i unose u pismeni sastav odluke.

Član 473.

U postupku o sporovima male vrednosti, zapisnik o glavnoj raspravi, pored podataka iz člana 118. stav 1. ovog zakona, sadrži:

- 1) izjave stranaka od bitnog značaja, a naročito one kojima se, u celosti ili delimično, priznaje tužbeni zahtev, odriče od tužbenog zahteva, preinačava ili povlači tužba, ili odriče od žalbe;
- 2) bitnu sadržinu izvedenih dokaza;
- 3) odluke protiv kojih je dozvoljena žalba i koje su objavljene na glavnoj raspravi;
- 4) da li su stranke bile prisutne objavljivanju presude i, ako su bile prisutne, da su poučene pod kojim uslovima mogu izjaviti žalbu.

Član 474.

Ako tužilac preinači tužbu tako da vrednost predmeta spora prelazi iznos od 100.000 dinara, postupak će se dovršiti po odredbama ovog zakona o redovnom postupku.

Ako tužilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi po odredbama ovog zakona o opštem parničnom postupku smanji tužbeni zahtev tako da više ne prelazi iznos od 100.000 dinara, dalji postupak sprovede se po odredbama ovog zakona o postupku o sporovima male vrednosti.

Član 475.

Ako tužilac ne dođe na prvo ročište za glavnu raspravu ili na neko docnije ročište a uredno je pozvan, smatraće se da je povukao tužbu.

Ako sa kog docnijeg ročišta izostanu obe stranke tužba će se smatrati povučenom.

U pozivu za glavnu raspravu navešće se, pored ostalog, da će se smatrati da je tužilac povukao tužbu ako ne dođe na prvo ročište za glavnu raspravu, da u ovom postupku stranke treba sve činjenice i dokaze da iznesu do zaključenja glavne rasprave, jer se u žalbi protiv presude ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, kao i da se odluka može pobijati samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Član 476.

Ako tuženi ne dođe na ročište za glavnu raspravu, a uredno je pozvan, doneće se presuda kojom se usvaja tužbeni zahtev (presuda zbog izostanka).

Sud će presudom iz stava 1. ovog člana odbiti tužbeni zahtev ako su činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev u suprotnosti sa dokazima koje je tužilac podneo ili sa opštepoznatim činjenicama.

Sud će presudom iz stava 1. ovog člana odbiti tužbeni zahtev ako se radi o zahtevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 3. stav 3).

Član 477.

Presuda u postupku o sporovima male vrednosti objavljuje se odmah po zaključenju glavne rasprave.

Prepis presude se uvek dostavlja stranci koja nije bila prisutna objavljivanju, a stranci koja je bila prisutna objavljivanju samo na njen zahtev. Ovaj zahtev stranka može postaviti najdocnije na ročištu na kome se presuda objavljuje.

Prilikom objavljivanja presude sud je dužan da pouči neuku stranku o uslovima pod kojima može izjaviti žalbu (član 478).

Član 478.

Presuda ili rešenje kojim se okončava parnica u postupku o sporovima male vrednosti može se pobijati samo zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 361. stav 2. ovog zakona i zbog pogrešne primene materijalnog prava.

Povodom žalbe u postupku o sporovima male vrednosti ne primenjuju se odredbe člana 377. ovog zakona.

Protiv prvostepene presude, odnosno rešenja iz stava 1. ovog člana stranke mogu izjaviti žalbu u roku od osam dana.

Rok za žalbu računa se od dana objavljivanja presude, odnosno rešenja, a ako je presuda, odnosno rešenje dostavljeno stranci, rok se računa od dana dostavljanja.

U postupku o sporovima male vrednosti, rok iz člana 333. stav 2. i člana 343. stav 1. ovog zakona iznosi osam dana.

Protiv odluke drugostepenog suda nije dozvoljena revizija.

Glava trideset četvrta

POSTUPAK U PRIVREDNIM SPOROVIMA

Član 479.

U postupku u privrednim sporovima primenjivaće se odredbe ovog zakona, ako u odredbama ove glave nije što drugo određeno.

Nadležnost i sastav suda

Član 480.

Za sprove radi utvrđenja postojanja ili nepostojanja ugovora, radi izvršenja ugovora, u sporovima radi naknade štete usled neizvršenja ugovora, pored opšte mesne nadležnosti, mesno je nadležan sud mesta gde je po sporazumu stranaka, tuženi dužan da izvrši ugovor.

Za statusne sporove koji nastanu povodom upisa u registar, odnosno brisanja iz registra, pored opšte mesno nadležnog, mesno je nadležan i sud prema mestu upisa u registar.

Za sporove koji proističu iz upisa u registar, odnosno brisanja u registar mesno je nadležan sud prema mestu upisa u registar.

Član 481.

U prvom stepenu sudi sudija pojedinac.

Kad sudi u drugom stepenu drugostepeno veće čine tri sudije.

Član 482.

Zastupnik stranke je lice upisano u registar kao ovlašćeno lice (statutarni zastupnik).

Član 483.

Stranka ne može izmeniti niti opozvati radnju svog statutarnog zastupnika.

Član 484.

Otvaranjem postupka stečaja ili likvidacije nad pravim licem ili preduzetnikom prestaje punomoćje koje je izdao zastupnik pravnog lica.

Po otvaranju postupka stečaja ili likvidacije u postupcima koji nastaju povodom stečajnog postupka kao i u postupcima koji su tekli pre otvaranja stečajnog postupka pa nastavljeni nakon otvaranja navedenih postupaka, punomoćnici moraju imati punomoćje koje je izdao stečajni upravnik.

Član 485.

U postupku u privrednim sporovima u žalbi mogu se iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi samo ako žalilac učini verovatnim da ih bez svoje krivice nije mogao izneti, odnosno predložiti do zaključenja glavne rasprave.

Predsednik veća prvostepenog suda će, prema potrebi, sam ili na zahtev sudije izvestioca drugostepenog suda sprovesti izviđaj radi provere istinitosti navoda žalioaca.

Pravni lekovi

Član 486.

Revizija u privrednim sporovima nije dozvoljena ako vrednost predmeta spora pobijanog dela pravnosnažne presude ne prelazi 2.500.000 dinara.

Revizija u privrednim sporovima uvek je dozvoljena u sporovima iz člana 394. stav 4. tač. 3. i 4. ovog zakona.

Ostale odredbe

Član 487.

Ako obe stranke sporazumno predlože da se sprovede postupak posredovanja (medijacija) u smislu člana 327. ovog zakona sud će odložiti ročište i zastati sa postupkom.

Član 488.

Kad sud odluči da se održi ročište za glavnu raspravu staraće se da se novo ročište zakaže u roku do 30 dana.

Član 489.

U postupku u privrednim sporovima važe sledeći rokovi:

- 1) rok od 30 dana za podnošenje predloga za vraćanje u pređašnje stanje iz člana 112. stav 3. ovog zakona;
- 2) rok od osam dana za žalbu protiv presude, odnosno rešenja, a rok od tri dana za podnošenje odgovora na žalbu;
- 3) rok od osam dana za izvršenje činidbe, a za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju sud može odrediti duži rok.

Član 490.

U postupku u privrednim sporovima, sporovi male vrednosti su sporovi u kojima se tužbeni zahtev odnosi na potraživanje u novcu koje ne prelazi iznos od 300.000 dinara.

Kao sporovi male vrednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtev ne odnosi na potraživanje u novcu, a tužilac je u tužbi naveo da pristaje da

umesto ispunjenja određenog zahteva primi određeni novčani iznos koji ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 34. stav 1).

Kao sporovi male vrednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahteva nije novčani iznos već predaja pokretne stvari čija vrednost, koju je tužilac u tužbi naveo, ne prelazi iznos iz stava 1. ovog člana (član 34. stav 2).

U postupku o sporovima male vrednosti u privrednim sporovima tužba se ne dostavlja tuženom na odgovor.

Deo četvrti

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 491.

Ako je pre stupanja na snagu ovog zakona doneta prvostepena presuda ili rešenje kojim se postupak pred prvostepenim sudom okončava, dalji postupak sprovede se po dosadašnjim propisima.

Danom stupanja na snagu ovog zakona postupak u kome je određeno mirovanje nastaviće se po odredbama ovoga zakona.

Ako po stupanju na snagu ovog zakona bude ukinuta prvostepena odluka iz stava 1. ovog člana, dalji postupak sprovede se po ovom zakonu.

O reviziji izjavljenoj protiv pravnosnažene odluke drugostepenog suda, u postupku koji je pokretnut pre početka primene ovog zakona, odlučivaće se po pravilima parničnog postupka koja su važila do stupanja na snagu ovog zakona.

O zahtevu za zaštitu zakonitosti koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona podignut pred nadležnim sudom po dosadašnjim pravilima rešavaće se po tim pravilima.

Član 492.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 72/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90 i 35/91 i "Službeni list SRJ", br. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98, 15/98 i 3/02), osim odredaba trideset i prve glave (čl. 468a-487).

Član 493.

Do donošenja zakona o izvršnom postupku, u pogledu nadležnosti suda za odlučivanje o zahtevu za zaštitu zakonitosti nadležnog javnog tužioca protiv pravnosnažnih odluka sudova donesenih u izvršnom postupku, uslova za izjavljivanje zahteva i postupka, shodno će se primenjivati odredbe ovog zakona (čl. 413- 421).

Član 494.

Ovaj zakon stupa na snagu po proteku tri meseca od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije", a odredba člana 395. primenjivaće se kad apelacioni sud počne sa radom.